

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**EVLİ BİREYLERİN KULLANDIKLARI SAVUNMA
BİÇİMLERİ İLE EVLİLİK UYUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selma SAHAR

İstanbul
Temmuz-2022

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI VE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**EVLİ BİREYLERİN KULLANDIKLARI SAVUNMA BİÇİMLERİ İLE
EVLİLİK UYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Selma SAHAR

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

İstanbul
Temmuz-2022

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

Üye Dr. Öğrt. Üyesi Besra TAŞ

Üye Dr. Öğrt. Üyesi Çiğdem DEMİR ÇELEBİ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Metin TOPRAK
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Evli Bireylerin Kullandıkları Savunma Biçimleri İle Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Selma SAHAR

ÖN SÖZ

Araştırmamdaki her aşamada bana yardımcı olup yol gösteren, desteğini esirgemeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Durmuş ÜMMET'e, eğitim alanında dersleriyle bize vizyon katan çok değerli hocamız Dr. Besra TAŞ'a, araştırmamın başlangıcından sonuna kadar her daim yanımda olan ve desteğini esirgemeyen değerli dostum İlkur ERKAN'a ve aileme, çalışmamda kullandığım kaynak sahipleri ile araştırmamın uygulanmasında yardımcı olan değerli katılımcılara teşekkürlerimi sunarım.

Selma SAHAR

İstanbul-2022

ÖZET

EVLİ BİREYLERİN KULLANDIKLARI SAVUNMA BİÇİMLERİ İLE EVLİLİK UYUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Selma SAHAR

Yüksek Lisans, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

Haziran, 2022 -113 Sayfa

Bu çalışmada; evli bireylerin kullandıkları savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini; 309’u kadın 52’si erkek toplam 361 evli birey oluşturmaktadır. Veriler; “Evlilik Uyumu Ölçeği”, “Savunma Biçimleri Testi” ve “Demografik Bilgi Formu” ile toplanmıştır. Demografik değişkenlerin savunma biçimleri ve evlilik uyumu ile alt boyutları açısından farklılaşp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t test ve ANOVA ile yapılmıştır. Savunma Biçimleri ve alt boyutları olan Olgun, Nevrotik, İmmatür değişkenleri ile Evlilik Uyum arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla “Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi”; evlilik uyumunun, savunma biçimleri tarafından yordanmasına ilişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi; evlilik uyumunun, savunma biçimleri alt boyutları tarafından yordanmasına ilişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Evli bireylerin savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Olgun alt boyut ile evlilik uyumu arasında düşük düzeyde negatif anlamlı bir ilişki; İmmatür alt boyutu ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Katılımcıların savunma biçimleri evlilik uyumunun düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu; bu regresyon modeline göre Savunma Biçimleri toplam varyansın %1’ini açıkladığı bulunmuştur. Çoklu regresyon analizinde; anlamlı bir regresyon modeli bulunmuş, alt boyutlar birlikte ele alındığında evlilik uyumu toplam varyansının %8’ini açıklamaktadır. Alt boyutlar açısından Olgun alt boyut evlilik uyumunu negatif; İmmatür alt boyut evlilik uyumunu pozitif yordarken; Nevrotik alt boyut ise evlilik uyumunu anlamlı bir şekilde yordamadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Evlilik Uyumu, Evlilik, Savunma Biçimleri, Savunma Mekanizmaları

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE DEFENSE MECHANISM USED BY MARRIED INDIVIDUALS AND MARRITAL ADJUSTMENT

Selma SAHAR

Master, Aile Danışmanlığı ve Eğitimi

Thesis Advisor: Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

June, 2022 -113 Pages

The purpose of this research is an investigation that is the relationship between -the-defence style which is used by married individuals and marital adjustment. 361 married individuals, 309 women and 52 men, participated in the study. The data of this research was obtained through the "Marital Adjustment Scale" to measure marital adjustment; to measure defense style "Defense Style Questionnaire" and the "Demographic Information Form" which was developed by the researcher. Independent Samples t-Test and ANOVA were used to assess a significant difference. the The demographic variables with the scales and sub-dimensions. The relationship between applied Marital Adjustment and Defense Style with sub-dimensions which were called Mature, Neurotic and Immature marital were tested by Pearson Correlation. Simple Linear Regression Analysis was used to determine predictive effects of Defense Style to Marital Adjustment; Multiple Linear Regression Analysis was used to determine predictive effects of sub-dimensions of Defense Style to Marital Adjustment. Based on the results of the study, association between marital adjustment and defense mechanisms were found as significantly low degree positive correlated. As significantly negative correlation was found between sub-dimensions of mature and marital adjustment and positive correlation was found between sub-dimensions of immature and marital adjustment. It was determined that defense mechanisms positively predicted low degree marital adjustment. Regression model explained 1% of total variance of marital adjustment. The regression model was significantly by the multiple linear regression analysis. Regression model explained 8% of total variance of marital adjustment with all of sub-dimensions. Accordingly; the mature defense mechanism significantly negatively predicted marital adjustment; the immature

defense mechanism significantly positively marital adjustment and the Neurotic defense mechanism wasn't significantly predicted marital adjustment.

Keywords: Marital Adjustment, Martital, Defense Style, Defense Mechanism

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.2 Tezin Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi.....	4
1.4 Varsayımlar	5
1.5 Sınırlılıklar	6
1.6 Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
İLGİLİ LİTERATÜR	7
2.1 Evlilik Uyumu	7
2.1.1 Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler	10
2.1.2 Aile Kavramı	11
2.1.3 Evlilik Kavramı	13
2.1.4 Evlilik Çeşitleri	13
2.1.5 Evlilik Uyumu ile İlgili Yapılan Çalışmalar	15
2.2 Savunma Mekanizmaları.....	18
2.2.1 Savunma Mekanizmalarının Tanımı	18

2.2.2 Savunma Mekanizmaları Tarihçesi.....	22
2.2.3 Savunma Mekanizmalarının Sınıflandırması.....	24
2.2.3.1 İmmatür Savunma Mekanizmaları.....	25
2.2.3.2 Nevrotik Savunmalar	33
2.2.3.3 Olgun Savunmalar.....	36
2.2.4 Savunma Mekanizmaları ile İlgili Yapılmış Araştırmalar	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	42
YÖNTEM.....	42
3.1 Araştırmanın Modeli	42
3.2 Çalışma Grubu	42
3.3 Veri Toplama Araçları	44
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	44
3.3.2. Savunma Biçimleri Testi.....	44
3.3.3. Evlilik Uyum Ölçeği	45
3.4 Verilerin Analizi.....	45
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	49
BULGULAR.....	49
4.1 Temel Probleme İlişkin Bulgular	49
4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	50
4.3 Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular	52
4.3.1. Savunma Biçimlerinin Demografik Değişkenlere Göre Değişmesine İlişkin Bulgular.....	53
4.3.2. Evlilik Uyum Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre Değişmesine İlişkin Bulgular	64
BEŞİNCİ BÖLÜM	71
TARTIŞMA ve DEĞERLENDİRME	71
5.1 Genel Değerlendirme ve Tartışma	71

5.1.1. Evli Bireylerin Kullandıkları Savunma Biçimleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Değerlendirme	73
5.1.2. Evli Bireylerin Kullandıkları Savunma Biçimleri Evlilik Uyumlarını Yordamasına Yönelik Değerlendirme.....	75
5.1.3. Evli Bireylerin Savunma Biçimleri Testi Puan Ortalamaları Demografik Değişkenler (Cinsiyet, Çalışma Durumu, Eşin Çalışma Durumu, Aile Tipi, Evlilik Şekli, Çocuk Sahibi Olma, Eğitim Durumu, Eşin Eğitim Durumu, Algılanan Sosyo-Ekonomik Durum ve Evlilik Süresi) Açısından İncelenmesine Yönelik Değerlendirme.....	76
5.1.4. Evli Bireylerin Evlilik Uyumu Ölçek Puan Ortalamaları Demografik Değişkenler (Cinsiyet, Çalışma Durumu, Eşin Çalışma Durumu, Aile Tipi, Evlilik Şekli, Çocuk Sahibi Olma, Eğitim Durumu, Eşin Eğitim Durumu, Algılanan Sosyo-Ekonomik Durum ve Evlilik Süresi) Açısından İncelenmesine Yönelik Değerlendirme.....	79
5.2 Öneriler	83
KAYNAKÇA	85
EKLER.....	94

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3. 1: Demografik Değişkenlere Ait Bulgular.....	42
Tablo 3. 2: Savunma Biçimleri, Savunma Biçimleri Alt Boyutları, Evlilik Uyumu Değişkenlerine Ait Betimsel İstatistikler ile Çarpıklık ve Basıklık Değerleri Sonuçları	46
Tablo 3. 3: Savunma Biçimleri Testi ve Evlilik Uyum Ölçeğinin Cronbach's Alfa Güvenilirlik Analizinin Sonuçları	47
Tablo 4. 1: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutları ile Evlilik Uyumu Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Korelasyon Analiz Sonuçları	49
Tablo 4. 2: Savunma Biçimleri Değişkeninin Evlilik Uyumunu Yordamasına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları	51
Tablo 4. 3: Savunma Biçimleri Değişkeninin Alt Boyutlarının Evlilik Uyumunu Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	51
Tablo 4. 4: Savunma Biçimleri Testi ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler Analiz Sonuçları.....	52
Tablo 4. 5: Evlilik Uyum Ölçeğinin Betimsel Analiz Sonuçları	53
Tablo 4. 6: Savunma Biçimleri ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılmasına Ait Bağımsız Gruplar t-Testi Analiz Sonuçları	54
Tablo 4. 7: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	54
Tablo 4. 8: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Eş Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	55
Tablo 4. 9: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Aile Tipi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	56
Tablo 4. 10: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Evlilik Şekli Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	57
Tablo 4. 11: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Çocuk Sahibi Olma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	57

Tablo 4. 12: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	58
Tablo 4. 13: Savunma Biçimleri ve Alt Boyut Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları.....	59
Tablo 4. 14: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	60
Tablo 4. 15: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutları Puanlarının Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Anova Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları.....	61
Tablo 4. 16: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Algılanan Sosyoekonomik Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları.....	62
Tablo 4. 17: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Evlilik Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	63
Tablo 4. 18: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutları Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Bonferoni Testi Sonuçları	64
Tablo 4. 19: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik Yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi Analiz Sonuçları.....	64
Tablo 4. 20: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	65
Tablo 4. 21: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Eş Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	65
Tablo 4. 22: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Aile Tipi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	66
Tablo 4. 23: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Evlilik Şekli Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	66
Tablo 4. 24: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Çocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	67

Tablo 4. 25: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	67
Tablo 4. 26: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları	68
Tablo 4. 27: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	68
Tablo 4. 28: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları	69
Tablo 4. 29: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Algılanan Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları	69
Tablo 4. 30: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	70
Tablo 4. 31: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Evlilik Süresi Açısından Alt Gruplar Arasındaki Farklılığı Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları.....	70

KISALTMALAR

SPSS: (Statistic Packets For Social Sciencences) Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi

SBT: Savunma Biçimleri Testi

Akt: Aktaran

A.g.e: Adı geçen eser

ev: Çeviren

Ed: Editör

sf.: Sayfa

vd.: Ve Diğerleri

ark.: Arkadaşları

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem

Özel bir ilişki çeşidi olan evlilik, ailenin temelini oluşturmaktadır. Evlilik, iki kişi arasındaki yasal yollarla duygusal, sosyal ve aynı zamanda ekonomik bir anlaşmadır. Yetişkin olan bireyin hayatında aldığı önemli bir karardır ve bu kararlar arasında; mutlu olmak, nesli devam ettirmek, sıcak bir ilişki kurmak, cinsel tatmin sağlamak gibi farklı nedenler bulunmaktadır. Bireylerin evlilikleri; topluma, kültüre, ekonomik şartlara, gelenek göreneklere göre değişiklik göstermektedir.

Evliliğin çeşitli şartlara göre değişimi, çiftlerin anlaşma, uyuşma, birlikte yaşam sürdürme çabaları gibi durumlar için insanı ve insanın yaşadığı süreçleri anlamak açısından araştırmalar yapılmıştır. İnsan biyo-psiko-sosyal bir varlık olması nedeniyle bu süreçlerden etkilenen bir yapıdadır. Bu sebeple evli olan bireylerin, bu değişen yaşantı içerisinde karşı tarafla kurduğu iletişim negatif veya pozitif yönlü bir etkileşim oluşturmaktadır. Her insan evliliği pozitif bir yaşam amacıyla düşünerek evlenmektedir fakat kurulan ilişkide bazen negatif yönlü etkileşimler de gerçekleşebilmektedir. Negatif etkileşim içerisinde oluşan aile örüntüsündeki davranış ve duygu durumları bir sonraki nesile aktarılmaktadır. Bu sebeple evlilikte uyumlu bir sürecin olması; hem evli olan çiftin yaşam kalitesini ve huzurunu artırabilir hem de gelecek nesil için sağlıklı bir döngü oluşturabilir. Evlilik sürecinde uyumu yakalayamamış ve ebeveynleri ayrılmış olan evli bireylerin evliliklerini bitirme oranlarının yüksek olduğu belirtilmiştir (Aktaş, 2009:1). Bu durum göz önüne alındığında; evlilik müessesesinin uyumla sürdürülmesinin hem evli çiftler hem de ileriki nesiller için önemi yadsınamayacaktır.

Evlilikte uyumlu olan çiftlerin birbirlerine sosyal, duygusal desteği; bedensel, ruhsal, sosyal iyi oluş durumlarına katkı sağlamaktadır. Bir evliliğin uyumlu olarak devam etmesi çiftlerin birbirlerini bütünleyebilme kapasitelerindeki uyum ile ortaya

çıkmaktadır (Williams, 1988:452-453). Bu kapasitedeki uyum; eşlerin karşılıklı iletişim kurabilmesi, birbirlerini anlamaları, ortak çıkar ve faydalarına yönelik faaliyetlerinin olması, çatışmalardan uzak durarak memnuniyetlerini artırmalarındaki esnekliğe bağlıdır (Sabatelli, 1988:895). Evlilikte uyumun olması; eşler arasında doyum, bağlılık, görüş birliği, duyguların ifade ve farklılıkların kabul edilmesidir. Aynı zamanda çiftlerin karşılıklı bir şekilde evliliğin bütünlüğüne ayak uydurarak ortaya çıkan değişiklikleri benimseyip iletişimi kesmeden problemlere çözüm bulabildikleri veya tartışmalardan uzak kalabildikleri zamanlarda hem birbirlerinden memnun oldukları hem de evliliklerinde mutlu hissettikleri adaptasyon süreci olarak tanımlanmaktadır (Spanier,1976:17; Demiray, 2006:2).

Adaptasyon sürecinde çiftlerin farklı kültürlerden olmaları evlilikteki uyum sürecini belirleyen önemli etkenlerden biridir. Çünkü bir toplumdaki onaylanabilen standartlar şeması, kültür olarak adlandırılmakta ve evlilikteki standartlar da her topluluk açısından farklılık göstermektedir. Ancak evlilikteki farklılıklar sadece kültür ile sınırlı değildir. Evliliği oluşturan bireylerin; iletişim tarzları, problem çözme stilleri, bilişsel tarzlarının da etkisi dikkate alınmalıdır (Tarhan, 2018: 14). Kültürel farklılıkların yanında kişiye ait bu üç öğedeki uzlaş, evlilikteki uyuma da katkı sağlamaktadır.

Evlilik uyumu bireysel ve kültürel açıdan incelenebildiği gibi yaşanan dönemin şartları açısından da ele alınabilmektedir (Tutarel-Kışlak, 1999:50). İlerleyen teknoloji ve modern çağ; kültürel, sosyal ve ekonomik yönden yaşamları etkilerken aile kurumunun temelini de uyumlanma konusunda etkileyebilmektedir. Yaşanılan dönem itibari ile artık geleneksel aile yerine çekirdek aile toplumun temeli olmaya başlamıştır. Bu durum sosyo-ekonomik olarak toplumu değiştirdiği gibi aile bireylerindeki rol durumlarının da farklılaşmasına sebep olmuştur (Demiray, 2006:22). Toplum karmaşıklaşmaya ve modernleşmeye devam ettikçe insanların uyum sorunları ortaya çıkmakta ve bu durum, her geçen gün artmaktadır. Bunun sonucunda bireyler modern hayatın problemleri karşısında yaşadıkları olaylara uygun olarak savunma araçları geliştirmektedirler. Kullanılan savunmalar, bireylerin yaşam dönemindeki durumlarına ve problemlere göre değişiklik gösterebilmektedir (Aktan, 2009:1).

Hem toplumsal hem de evlilik içi yaşantılar düşünüldüğünde savunma düzenekleri; insanların bilişsel uyumsuzluklarını azaltıp yaşadıkları olayların algılanma tarzını değiştirerek içsel ve dışsal çevrenin ani değişikliklerinde kaygıyı en aza indirmelerine

yardımcı olan, doğuştan getirilen farkında olunmayan düzenleyici süreçleri ifade etmektedir. Savunma düzenekleri; benlik, nesne, düşünce ya da duygu süreçlerindeki algıları değiştirebilir. Savunma biçiminin tarzı, bireylerin stresli ve gergin ortamlarda vermiş oldukları farklı tepkilere göre değişiklik göstermektedir (Vaillant, 1994:44). Bireysel ve toplumsal alanlarda birçok sebepten dolayı değişime uğrayan evlilik kurumu içerisinde çiftler bu durumlara uyum sağlamak açısından savunma mekanizmalarını kullanabilmektedirler. Olgun savunmalar; kişilerin günlük yaşamlarını zaman zaman uyumsuz şekilde devam ettirmesine olanak sağlarken ilkel savunmalar ise bazen günlük yaşamda uyum sorunlarını ortaya çıkarabilmektedir (Özakkaş, 2014: 3). Evlilik kurumunun sistemsal olarak sahip olduğu etki ve sebep olabileceği tepki mekanizmaları ile kavramsal, kuramsal ve klinik açıdan savunma durumlarının problemlerin kaynaklarını tespit ederek çözüm ortaya koyabilmek açısından araştırılması ve incelenmesi önemlidir.

Evlilik kurumunun bilimsel alanda incelenmesi, daha iyi tanınması ve evliliğin sağlıklı ilerleyebilmesi için yapılması gerekenlerin ve yapılan yanlışlıkların ortadan kaldırılması adına bilimsel araştırmaların önemi kendini göstermektedir. Pines (2002:133) araştırmasında 20. yüzyılın son döneminde ölümden çok boşanma durumunun yaşandığı, evlilerin birçoğunun evliliklerinin yirminci yılının öncesinde boşandıkları sonucuna ulaşmıştır. Bradbury vd., (2000:967) de evlilik araştırmalarının; evlilik sürecinde yaşanan sıkıntıyı bertaraf etmesi, boşanma durumlarının asgari düzeye indirilmesi ve çiftlerin mutlu bir evlilik sürdürmeleri açısından destekleyici müdahaleler oluşturmaya yönelik ihtiyaçtan ortaya çıktığını bildirmişlerdir.

Bu sebeple temeli sağlam olarak inşa edilebilecek evliliklerin oluşmasına destek olması aynı zamanda toplumsal fayda sağlaması açısından evliliğin çeşitli alanlar ile ilişkilendirilerek araştırmaların artmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Tüm bunlar neticesinde araştırmanın temel problemi; “Evli bireylerin kullandıkları savunma mekanizmaları ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” olarak belirlenmiştir.

1.2 Tezin Amacı

Çalışmanın amacı evli bireylerin kullandıkları savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çerçevede araştırmanın alt amaçları şunlardır:

1. Evli bireylerin kullandıkları savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Evli bireylerin kullandıkları savunma biçimleri evlilik uyumlarını yordamakta mıdır?
3. Evli bireylerin Savunma Biçimleri Testi puan ortalamaları demografik değişkenler (cinsiyet, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, aile tipi, evlilik şekli, çocuk sahibi olma, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, algılanan sosyo-ekonomik durum ve evlilik süresi) açısından anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?
4. Evli bireylerin Evlilik Uyum Ölçeği puan ortalamaları demografik değişkenler (cinsiyet, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, aile tipi, evlilik şekli, çocuk sahibi olma, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, algılanan sosyo-ekonomik durum ve evlilik süresi) açısından anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Toplumun hem kavramsal hem de pratik yaşantı açısından en küçük numunesi olan aile kurumu, sosyoloji alan yazında önemli yer tutan bir kavramdır. Ailedeki değişimin toplumu, toplumdaki değişimin de aileyi etkilediği bu sistem toplumun en eski kurumudur (Bağlı ve Sever, 2005:10). Toplumların varlıklarını devam ettirmelerinde aileye ihtiyaç vardır. Aile kurumunda ortaya çıkan sorun toplumun çözülmesine sebep olabilmektedir. Bu nedenle toplumun sürdürülebilirliği için ailenin korunması, desteklenmesi, güçlendirilmesi önemlidir (Erkal, 2011:17).

Türkiye’de evlilik; bireysel, ekonomik ve sosyolojik açıdan önemli bir kavram olmasına rağmen algı, değer ve tutumlardaki değişim dikkat çekmektedir. Evlilik kurumunun varlığını devam ettirmesinde önemli bir yer tutan sorunların çözümünde geleneksel yöntem olan eşlerin ebeveynlerinden destek alma, ilişkilerdeki kopma sebebiyle kurumsal desteğe ve bireysel çabalara evrilmekte zaman zaman da fayda vermemektedir. Evlilik kurumunun toplumdaki ve bireydeki önemine binaen sona ermesinin oluşturacağı zararlar göz önüne alınarak yeterli destek görmesi, önem verilmesi ve üzerinde çalışmalar yapılması gereklidir (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı).

Evlilik müessesesi evrensel ve temel bir kurumdur ve sosyal, kültürel ve ahlaki devamlılığın sürmesini sağlayan bir yapıdır. Farklı kültür, duygu ve düşünceye sahip iki kişinin bir araya gelerek; bireysel özellikleri, ailevi öyküleri, karşılıklı ilişki

örüntüleri, doğuştan ve sonrasında ortaya çıkan özellikleri ve edindikleri alışkanlıklarıyla birlikte bireyselliklerini koruyarak bütün olabilme süreci olan evlilik kurumunda eşlerin evliliğe uyumlanması ele alınan önemli konulardandır. Bu uyumlanma sürecinde karşılaşılan sorunlar ile baş edebilmek için psikolojik stratejilerden savunma mekanizmaları kullanılabilir. Ancak savunma mekanizmalarının yoğun kullanılması da bireylerin problem yaşamalarına sebep olabilmektedir.

Evlilik uyumu, bazı evli bireyler için mutluluk ve doyum kaynağı olmasına rağmen bazıları için menfi durumları beraberinde getirebilmektedir. Yaşamış olduğumuz dönemde belli başlı ekonomik krizler, göç, teknolojik yenilikler, eşlerin kişilik örüntüleri gibi durumlar evliliği psikolojik ve sosyal yönden etkileyebilen durumlar arasında sayılmaktadır. Bu durumlar evliliklerde boşanmalara sebebiyet verebilmektedir. Evli bireylerin boşanma durumlarının gündeme çok fazla gelmesi sebebiyle evlilik ilişkilerinde yaşanan problemlerin sebeplerini belirleyip üzerinde çalışılması gerektiğini düşündürmüştür. Dünyamızda ve ülkemizde evlilik sorunlarına dair çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar; evlilik ilişkilerinde yaşanan sorunları açıklamak için önemli olsa da hızla gelişen bir toplumda sürekli ve devamlı bir şekilde değişimler olması sebebiyle bu durumda en çok etkilenen kurumun aile olduğu düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında yapılan çalışmanın evli bireylerin yaşadıkları sorunsal durumları ve normal yaşam akışında kullandıkları savunma mekanizmalarının evlilik uyum sürecindeki ilişkilerinin incelenmesinin evlilik süreçlerindeki uyum sorunlarına açıklama getirebilecek etkenlerden biri olabileceği düşünülmüştür. Evlilik uyumundaki problemler belirlendikçe bu alanlara dair çalışmaların yapılması kolaylaşarak evlilik müessesesinin sağlam temeller üzerine kurulabilmesi açısından önemli olmaktadır.

İncelenen literatür taramasında Elmas (2017)'in "Evli Bireylerin Algıladıkları Sosyal Destek ve Kullandıkları Savunma Mekanizmalarının Evlilik Uyumu ile İlişkisi" konulu çalışma haricinde yapılacak olan çalışmanın başlığına rastlanmamış olmasından dolayı literatüre katkısının olacağı düşünülmüştür.

1.4 Varsayımlar

1. Kullanılan "Savunma Biçimleri Testi"nin evli bireylerin kullandıkları savunma mekanizmalarını ölçmede güvenilir olduğu,

2. “Evlilik Uyum Ölçeği”nin evli bireylerin aralarındaki uyumu göstermesi açısından güvenilir kabul edildiği,
3. Katılımcı evli bireylerin veri toplama araçlarındaki sorulara doğru yanıt verdikleri,
4. Araştırmanın örneklemini evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

1. Bu çalışma İstanbul ilinde evli olan bireyler ile sınırlıdır.
2. Araştırmada kullanılacak “Savunma Biçimleri Testi” “Evlilik Uyum Ölçeği” ve araştırmaya katılan evli bireylerin kişisel bilgilerine ulaşmak için araştırmacı tarafından hazırlanan “Demografik Bilgi Formu” ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Evlilik: Bir anlaşma neticesinde kadın ve erkeğin karşılıklı olarak birbirleri üzerinde haklara sahip oldukları birlikteliktir (Berksun ve Sayar, 2019: 14).

Evlilik Uyumu: Evliliği oluşturan eşlerin değer, algı, hedef paylaşımları, evlilik doyumları ile ilgili öznel yorumlamaları, kendilerine has yaşam faaliyetlerinde ve farklılaşan koşullara esneklik göstererek uyum sağlamalarıdır (Yeşilyaprak, 2015: 89).

Savunma Mekanizmaları: Bireyin engellenmişlik durumunda ya da tehlikeler karşısında yaşamış olduğu yoğun anksiyete zamanlarında benliğini korumaya karşı farkında olmadan yaptığı bilinçsiz davranışlar savunma mekanizmaları olarak adlandırılmaktadır (Geçtan, 2013: 63; Öztürk & Uluşahin, 2008: 73).

İKİNCİ BÖLÜM

İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde evlilik uyumu, aile ve evlilik ile ilgili kavramlar açıklanmaya çalışılarak teorik çerçevede evlilik uyumunu etkileyen faktörler ve evlilik uyumu ile ilgili yapılmış çalışmalar açıklanmıştır. Aynı zamanda savunma mekanizmalarının tanımı, tarihçesi, sınıflandırması teorik olarak incelenmiş, savunma mekanizmaları ile ilgili alandaki çalışmalar sunulmuştur.

2.1 Evlilik Uyumu

Literatürde evlilik uyumunun farklı tanımlamaları ve yorumları bulunmaktadır. Sabatelli (2018: 894) evlilik üzerine araştırma yapanların, kavramsal ve metodolojik problemler yaşamadan evlilik ilişkilerine yönelik algılar ile ilgili çıkarımlarda bulunmaları için çalışmalara yöneldiklerini, bu nedenle kavramları ayırt etme, tanımlama ve işlevselliğini artırmak amacıyla yeni çalışmaları incelemenin yararlı olabileceğini bildirmiştir.

Evlilik uyumu; evliliğin iyi ve kötü ilişki boyutundaki devingenlik sürecidir. Özellikle ailede ortaya çıkan ya da potansiyeli olan durumların araştırılmasında üzerinde en çok durulan ailenin içindeki ve dışındaki ilişkilerin belirleyicisi önemli bir değişkendir (Fışıloğlu, 1992: 16).

Karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen ve birbirlerinden etkilenen, fikir birliği neticesinde aileleri ile ilgili problemleri pozitif bir şekilde çözüme ulaştıran, uzlaşabilen eşlerin evlilikleri uyumludur. Evlilikte eşlerin birbirlerine olan uyumları ile evlilikleri ile ilgili doyum, mutluluk ve beklentilerinin gerçek yaşama aktarılmasını deneyimleyebilirler (Erbek ve ark., 2005: 39).

Spanier ve Lewis (1980) evlilik uyumunda çiftlerden her birinin evlilik ile ilgili etkileşimi, arkadaşlık ve cinsellikten sağlanan ihtiyaçlarını yerine getirmelerine yönelik algısı olduğunu belirtmişlerdir.

Tarihsel olarak da evlilik uyumu kavramı 1959'lu yıllardan itibaren literatürde farklı açılardan ele alınmıştır (Locke ve Wallace, 1959). Yılmaz (2001: 50) evlilik uyum

ölçümünde eşlerin evlilikleri ile ilgili ayrı ayrı değerlendirme yaptıkları ya da evlilik uyumunun eşler arasındaki ilişkinin özelliği olarak birlikte değerlendirildiğini belirtmiştir. Spainer (1976) evlilik uyumundaki ilişkiyi çatışma ve iletişim açısından değerlendirmiştir.

1970'li yıllarda evlilikteki etkileşim, doyum ve mutluluğun değerlendiricisi olarak ifade edilen evlilik uyumu kavramı (Locke ve Wallace,1959; Spainer, 1976) 1980'li yıllarda evliliğin özellikle çatışma üzerinden değerlendirildiği, eşlerin yaşayacakları sıkıntılara rağmen birbirlerini sevmeye devam edebilecekleri, tek boyuta indirgemenin yanlışlığı ile eleştirilerek, evlilik uyumu, doyum ve mutluluğu gibi kavramların evlilik kalitesi kavramı çatısı altında çok boyutlu ele alınabileceği ifade edilmiştir (Locke ve Wallace,1959; Norton;1983).

Evliliğin kalitesini artıran başlıca faktörlerden olan evlilik uyumu kavramı; evliliğin fonksiyonlarını düzenlemek için problemler ve uyumlu evliliklere ait unsurları belirlemektedir (Spainer, 1976: 16-17; Spainer ve Lewis 1980: 825). Buradaki odak noktası evliliği oluşturan bireylerin arasındaki anlaşmazlık seviyeleri ile birlikte sorun çözme yetkinliği ve bağlılık seviyeleridir. Evlilik uyumu ile ilgili yapılan çalışmalarda evlilik kalitesi birçok unsurun toplamında evlilik uyumu verisi ile elde edilmektedir. Bu açıdan çalışmaları inceleyen araştırmacılar evlilik düzenini uyumludan uyumsuzu doğru giden skalada takip etmişlerdir (James, 2012: 4-5).

Spanier (1976: 17) evlilik uyumu ölçme çalışmasında çift uyumunu; probleme sebep olabilecek eşler arasındaki farklılıklar, eşler arasındaki gerilim ve bireysel kaygılar, evlilik doyumunu eşler arasındaki uyum ve evliliğin işleyişi için önemli konularda fikir birliğine ulaşılması boyutları ile beş açıdan derecelendirmiştir.

Bilim insanları tarafından farklı bilim alanlarında evlilik ilişkisi, doyum, mutluluğu ve uyumu hakkında araştırmalar yapılmıştır. Evliliğin işlevselliğinin artması ile ilgili kullanılan birçok kavram, genel olarak evliliğin sürekliliği ve evliliğin kalitesi olmak üzere iki kavram üzerinden değerlendirilebilir. Evliliğin kalitesi; eşlerin etkileşimlerini nasıl buldukları, evliliklerine yönelik algıları ile ilişkilidir. Evlilik uyumu, evliliğin niteliğini yordamada önemli bir kavramdır. Bu sebeple evlilik niteliği çalışmalarında, evlilik uyumuna başvurulmakta ancak bu kavramlarla ilgili ulaşılamayan fikir birliğine rağmen etkileşimli ve benzerlikleri olduğu belirtilip birbirlerinin yerine kullanılabilirler. Örneğin; evlilik uyumu ve doyum kavramları sahip oldukları

yüksek korelasyondan dolayı birbirlerinin yerine kullanılmıştır (Erbek ve ark., 2005: 40).

Evlilik uyumu; evlilikten duyulan memnuniyet ve mutluluk ile ilişkili olarak daha genel bir kavram olan evlilik doyumunu hatırlatabilir. Evlilik uyumunda eşlerin ilişkiyi sürdürebilme potansiyelleri önemlidir (Yılmaz, 2001, 50). Evli çiftler arasındaki uyumun ve iletişimin artması evlilik doyumunun artmasına sebep olabilmektedir (Erbek ve ark., 2005: 46).

Bu bilgiler ışığında literatürde evlilik ile ilgili aynı kavramlar farklı açılardan ele alınsa da ya da aynı durumlar için farklı kavramlar kullanılsa da evlilik uyumu kavramı; evlilik kalitesi, evlilik doyumunu, mutluluğu ve tatmini kavramlarını yönlendiren en önemli unsur olarak yorumlanabilmektedir.

Eşler arasındaki ilişki incelenirken başvurulan ölçeklerde uyumun kimler tarafından değerlendirildiği yorumlamalarda önemli bir etkidir. Uyum, doyum ve çatışma kavramlarının zaman içinde revize edildiğinin farkındalığı ile birlikte kavramların tanımlanmasında ölçek odaklı görgül çalışmaların etkisinin yanında kuramsal ve kavramsal işleyişe de dikkat edilmelidir. Eşler arasındaki uyumun algılayışı, kültürel olarak farklılık göstermesinin yanında aynı kültürde de ekonomik, sosyal ve eğitim düzeylerine göre değişebilmektedir. (Yılmaz, 2001: 56-57).

Kültür; bir toplumdaki onaylanabilen standartlar şeması olduğuna göre evlilikteki standartlar da her topluluk açısından farklılık gösterebilmektedir. Ancak evlilikteki farklılıklar sadece kültür ile sınırlandırılmamalı, evliliği oluşturan bireylerin iletişim tarzları, problem çözme stilleri, bilişsel tarzlarının da etkisi dikkate alınmalıdır (Tarhan, 2018: 14). Kültürel farklılıkların yanında kişiye ait bu üç öğedeki uzlaşma evlilikteki uyuma da katkı sağlayabilir.

Evlilik ve aile kavramlarını oluşturan temel ihtiyaçlar genel olarak geçerli olsa da bu kavramları koruyan şartlar büyük ölçüde aynı değildir. Bir sistem olarak bu değişimden evlilik ve aile ile ilgili kavramlar da etkilenmektedir. Yaşanılan toplumsal ve bireysel değişim ailenin varlığını devam ettiren koşulların gereksinimlerinin sunulmasını, karşılanmasını etkilemektedir. Artık evliliği oluşturan her birey için mutlu ve doyumlu olmak vazgeçilmez konumdadır ve bu gereksinimi karşılayan tüketim kültürüdür. Ailelerin çekirdekleşmesi ile kaybedilen sosyoekonomik destek, geleneksel yaşamdaki dayanıklı aile ve evlilik yapısını sekteye uğratmaktadır.

Sosyoekonomik gerilemenin yanında duygusal kırılmalar, ayrılıklar, bireysel, toplumsal boşanma sebepleri haricinde sosyal sistemin onayladığı boşanma sebepleri, şiddet, ihlal, hatta mutsuzluk sebepleri; aile ve evlilik yapısının zayıflamasına, dağılmasına sebep olabilmektedir (Berkun ve Sayar, 2019: 16).

Evliliğin birleştirici unsurunun değişimle gelen bireyselliğin etkisinde kaldığı göz ardı edilmemelidir. Böyle bir değişim ortamında eşlerin evlilik uyumlarını oluşturmaları, muhafaza etmeleri, korumaları da güçleşebilmektedir. Bu nedenle evliliğin sürekliliğindeki önemli unsurlardan olan evlilik uyumunu etkileyen faktörleri ele almak hem evlilik uyumu, oluşumu, korunması ve sürekliliği hem ailenin varlığı hem de toplumsal düzen açısından önemli görülmektedir.

2.1.1 Evlilik Uyumunu Etkileyen Faktörler

Bireyin hem aile hem de aile dışındaki ilişkilerini etkileyen evlilik uyumu sistemsel olarak; meslek, evli bulunma süresi, inanç, cinsiyet, çocuk sahibi olma, stres (Fışiloğlu, 1992: 17), eğitim durumu, çocuk sayısı, evlilik yaşı, gelir (Akpınar ve Kırlioğlu, 2020), evlenme şekli ve aile tipi (Fışiloğlu, 2001) faktörler tarafından etkilenmektedir.

Demografik açıdan ilk bakılan değişken olan cinsiyet açısından erkeklerin evlilik düzeyleri kadınlardan yüksek tespit edilip kadın ve erkeğin eğitim durumu, ekonomik durum ve evlenme yaşının 35' e kadar olması, eşlerin birbirleriyle etkileşim, paylaşım ve hoşnutluk düzeyleri arttıkça evlilik uyumlarının da yükseldiği tespit edilmiştir (Şener ve Terzioğlu, 2008: 18). Demografik değişkenlerden biri olan ekonomik durum düzeyinin düşük olması sıkıntılara sebebiyet vereceğinden evlilik uyumunu da olumsuz etkilediği saptanmıştır (Kinnunen & Feldt, 2004: 528). Eğitim düzeyi değişkenine göre evli çiftlerin eğitim seviyeleri arttıkça birbirlerini doğru algılayarak iletişimlerinin daha iyi olduğu belirtilmiştir (Ekinci Murat, 2021: 7).

Bağlanma biçimleri, nedensel ve sorumluluk yüklemeleri ve benlik saygısı (Çavuşoğlu ve Tutarel Kışlak: 2006), empati (Tutarel Kışlak ve Çabukça, 2002: 41), eşitlikçi cinsiyet rolü (Akpınar ve Kırlioğlu, 2020); eşlerin sorun çözme becerileri (Erbek ve ark. 2005), kişilerarası duygu düzenleme, bağlanma stilleri (Tarımtay, 2017); ilişkiye dair inançlar ve bilişsel çarpıtmalar (Küçükçelik, 2015); evlilik uyumunu etkileyen faktörler arasında yer almaktadır.

2.1.2 Aile Kavramı

Ekonomik şartlar, siyasal değişimler, doğal afetler; paradigma değişimlerine sebep oldukları gibi toplumu ve toplumu oluşturan en küçük sistematik yapı olan aileyi de etkilemektedir. Etkilenen aile yapısı sistemdeki diğer unsurları da etkileyerek değişime öncülük etmektedir. Etkilenen ve etkileyen güce sahip olan aile kavramının tanımı, içeriği, işlevselliği zamanla değişse bile önemi varlığını sürdürmektedir.

Modernleşme ile birlikte ailenin; siyasi, dini, ekonomik ve eğitimsel görevleri kurumlara aktarılarak işlevselliği azaltılmıştır. Özellikle batıda bu işlevsizleşme ile birlikte bireyselleşme, modernlik, gelenek ve din bağlamından kopma özgürlüğü, sosyoekonomik durumlar sebebiyle tek ebeveynli aileler yaygın görülüp kiralık annelerden dünyaya gelen çocuklardan oluşan aileler ve eşcinsel aileler varlık göstermeye başlamıştır (Şişman, 2007: 587-588). Sistemsel olarak bu etkileşim sonucunda aile tanımı değişim gösterse de çalışmada standart aile kavramı üzerinde durulacaktır. Nitekim Tarhan (2018: 13) evlilik ile oluşturulan aileleri kültürlerarası farklılıklara rağmen evrensel olarak tüm toplumlarda geleneksel ve yasal olarak onaylanmış birliktelik şekli olarak ifade etmiştir.

Minichun (1974: 9) aileyi; evli olan çiftler, ebeveyn ve çocuk ile kardeşler alt sistemlerinden oluşan sosyal bir sistem olarak tanımlayıp ailede yaşayan kişinin bu sosyal sistemin bir üyesi olduğunu belirtmiştir. Gladding (2018: 5) aileyi; tarihsel, duygusal ve ekonomik birliktelik ile aralarındaki biyolojik ve psikolojik bağları olan kendilerini aynı hanenin üyeleri hisseden bireylerin oluşturduğu yapı olarak tanımlamıştır. Berksun ve Sayar (2019: 14) ise birbirlerine kan bağı, yasal ve duygusal bağlarla bağlı bireylerin oluşturduğu fonksiyonları olan küçük gruplar olarak aktarmışlardır. Bu tanımlar, tarihsel açıdan ele alındığında ailedeki değişim de kendini göstermektedir. Evli çiftlerin özellikle belirtildiği, sosyal sistemin üzerinde durulduğu tanımdan evrilmiş, biyolojik, psikolojik bağa sonrasında yasal bağ eklenmiştir.

Minichun (1974: 53-57) ailenin tanımlanmasında ifade ettiği sosyal sistemin alt sistem şemasının, çeşitli seviyelerdeki kişilerarası yetkinliklerin pratiğinde farklılaşan egoyu devam ettirme sürecinde önemli katkı sağladığını bildirmiştir. Bu etkileşimde ailelerdeki alt sistemler sınırlarını koruyamadığı durumlarda birbirlerinin içine geçme ya da sınırlarını olağan dışı genişlettiklerinde tamamen bağımsız olma durumunda kalabilmektedirler. Örneğin; eş alt sistemi kendisini diğer sistemlerin istek ve

gereksinimlerinin etkisinden korumak amaçlı özellikle ailede çocuk olduğunda sınırları sağlıklı ayarladığında yetişkin olarak psikososyal alanı için faydalı olacaktır.

Tarhan da (2018:13) eserinde evliliğin kendine özgü psikolojik ve sosyal sınırlara sahip bir kurum olduğunu ve evliliği oluşturan çiftlerin kaliteli bir evlilik için bu sınırları öğrenip pratiğini yaşamalarının önemini belirtmiştir.

Erkal (2011: 15-17) da ailenin içinde bulunduğu toplumun sosyal yapısının göstergesi olarak sosyal ve ekonomik düzey ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkili en küçük birimi olduğunu bildirerek sosyal ilişkisine odaklanmıştır. Bilgi toplumu ile birlikte bireyin önemi kendisini gösterirken aileyi oluşturan bireylerin sahip olduğu değer ve tutumlar da toplumu yönlendirebilmektedir. Ailenin yetkinliği, toplumun yetkinliğini oluşturabilmektedir. Bireyin aile çerçevesinde aldığı kararlar sadece kendisini değil sosyal açıdan toplumu da etkileyebilir. Bu nedenle ailenin ekonomik, sosyal, kültürel, biyolojik ve psikolojik sorumlulukları bulunmaktadır. Bireyler evlenme ile aile müessesini oluşturmaktadırlar. Evlenme kişinin özgürlüğünü kısıtlamaktan ziyade sosyal benliğini güçlendirebilir.

Berksun ve Sayar (2019: 14) yasal, duygusal ve kan bağı ile birbirlerine bağlanan aile bireylerinin belirli görevleri olduğu, oluşturdukları ailenin ise genel olarak siyasal ve dinsel otorite ile korunduğunu bildirmişlerdir. Zamanın getirdiği değişimle birlikte aile yapısındaki geleneksellik gücünü kaybetse de esneklik ve farklı şekillerdeki tanımlarıyla varlığını devam ettirdiğini, evrensel bir kurum olarak günümüzde karşılıklı onay ile elde edilen birçok hak ile birlikte sahip olunan varlıkların dağılımı, neslin devam ettirilmesi ve cinsellik açısından toplumsal sınır koyucu olduğunu belirtmişlerdir.

Can (2013: 215) ailenin tanımını cinsiyet açısından ele alarak iki ayrı cinsiyet olan kadın ve erkek tarafından oluşturulan sistematik organik yapı olduğunu ve toplumun önemli değerlerini de ortaya çıkardığını bildirmiş; cinsiyeti, fiziksel farklılığı temsil eden biyolojik cinsiyet ile içinde bulunulan toplumun cinslere uygun gördüğü rolleri ihtiva eden, toplumlara göre subjektif özellik gösteren toplumsal cinsiyet olmak üzere ikiye ayırarak sosyolojik olarak ele almıştır. Bu açıklamalar ışığında aile; hem biyolojik cinsiyetin hem de toplumsal cinsiyetin ve rollerinin birlikte ele alındığı bir saha olarak yorumlanabilir.

2.1.3 Evlilik Kavramı

Türk Dil Kurumu'nda evli olma durumu olarak tanımlanan evliliği oluşturan kadın ve erkek hem biyolojik hem de toplumsal cinsiyetin pratikliğini en küçük evrensel kurum olan ailede göstermektedir. Ekinci Murat (2021:4) sosyolojik, psikolojik ve fizyolojik boyutları ile birlikte evliliğin toplumsal ve bireysel farklı boyutları olduğunu belirtmiştir.

Kesici vd. (2015: 5) eşlerin aile olmak için birbirlerini seçimlerinde ebeveynlerin olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğunu, çocukluk zamanından kalma olumsuz deneyimlerin ya da karşılanmamış isteklerin telafisi olarak görülebildiğini belirterek, ailenin iyileştirici potansiyeline dikkat çekmektedirler. Kessler (2006: 14) öngörülebilir gelecek süreç için birlikte olma niyetine sahip çiftlerin birbirlerine değer verecekleri sözlerini evlilik makamı ile neticelendirdiklerini bildirmiştir.

Aileyi oluşturan çiftlerin kendi ebeveynlerine ait deneyimleri ile birlikte evlilikten beklentilerini belirginleştiren hem zamanla ilgili geleceğe hem de ilgi ve odak noktasında tutulacağına dair verilmiş sözler evliliğin zamanla dinamiklerini etkilemektedir.

Berksun ve Sayar (2019: 17-18) ailenin yapısını oluşturan dinamiklerin evlilikten önce var olduğunu belirtmişlerdir. Önceki dönemlerde evliliğin kutsallığı önemli bir motivasyon kabul edilirken günümüzde aileyi oluşturacak çiftlerin kişisel beklentileri, koşullar sebebiyle buldukları çevreden ayrılma istekleri, hayalleri, kadının özgürlük isteği ile birlikte evliliği kurtuluş görmesi, erkeğin iş beklentisi ve güçlü hissetme ihtiyacı, eşi olacak kadını koruma isteği başlangıçtaki etkenlerden sayılabilmektedir. Bu baştaki etkenler evliliğin başlangıcını sağlasalar da zamanla eşlerdeki değişime rağmen varlığını devam ettirmek isteyecektir. Günümüzde aileyi kurmaktan ziyade başlangıçtaki çeşitli dinamiklerle aile kurumunu devam ettirmek zor olmaktadır. Ekonomi, küresel değişim, kültür gibi daha üst sistemin etkisiyle dönüşen güncel sorunların temelinde bu dinamikler yer almakta, yeni bir durum gibi algılanmakta ancak döngü temeli itibarıyla devam etmektedir.

2.1.4 Evlilik Çeşitleri

Aileler, toplumsal yapının küçük numunesi olarak toplumun en küçük kurumu olduğu ifadesi aynı anda birden fazla kuşağa ev sahipliği yapmasından kaynaklandığı şekilde yorumlanabilmektedir. Berksun ve Sayar (2019: 15) bu kuşaklara göre ailelerin,

geleneksel, çekirdek, geçiş ve parçalanmış aileler olarak; ailedeki otorite açısından ise anne otoritesindeki aileye maderi, baba otoritesindeki aileye pederi olarak tasnif edilebileceğini belirtmişlerdir. Evliliğin oluşma aşaması açısından ise görücü usulü, çiftlerin ailelerinin kararı olan beşik kurtmesi gibi tercihli, anlaşarak, severek, kız kaldırma ya da oturakalma gibi kızın erkeğin evine kaçması olan kaçırma şeklinde sıralanabilir.

Farklı değerlendirmeler olmasına rağmen evlilikler; çiftlerin oturdukları yere, sahip oldukları eş çoğunluğuna, eşlerin nereden tercih edildiğine ve eşler arasındaki ilişkiye göre de çeşitlere ayrılmaktadır. Çiftlerden kadının evinde yaşanması, matrilokal; erkeğin evinde yaşanması, patrilokal; çiftlerin ailelerinden farklı bir yerde yaşamaları, neolokaldır. Tek eşliliğe, monogomi; çok eşliliğe, poligami denilmiştir. Poligami de eşlerden kadının birden fazla erkek ile evli olması poliandri, eşlerden erkeğin birden fazla kadın ile evli olması polijini olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Akraba dışı evlilik, ekzogami; akraba içi evlilik ise endogami olarak isimlendirilmiştir. Endogamide akrabadaki ilişkinin devam ettirilmesi ya da mevcut durumun korunması amaçlanmış, evlilik bireylerden ziyade akraba/kabile arasında yapıldığı ifade edilebilmektedir. Eşlerden erkeğin ölmesi durumunda dul olan hanımın erkeğin kardeşi ile evlenmesine, levirat; eşlerden kadının ölmesi durumunda erkeğin hanımın kız kardeşi ile evlenmesine sororat denilmektedir. Grubun amaçları için bireylerin kurban edilmesinin yanında bireylerdeki rol değişimi sorunlara sebep olabilmektedir (Bağlı ve Sever, 2005: 12).

Berksun ve Sayar (2019: 14-15) genellikle evliliklerde tek eşliliğin hakim olduğunu ancak bazı kültürlerde çoğunlukla bir erkeğin birçok kadınla evlendiğine ya da az rastlansa da bir kadının birden fazla erkekle evlendiğine toplumsal açıdan onay verildiğini bildirmişlerdir. Kültürel onaya tabi olan bu durumu mekânsal olarak Ortadoğu ve Afrika'da erkeklerin çok eşliliğinin; Hindistan'da Toda ve Nayar toplumlarında kadının çok eşliliğinin olduğunu bildirmişlerdir.

Genel olarak toplumlarda geleneksel olarak ifade edilen ailelerde; evli olan çiftler ailenin merkezi yerine bir unsuru olarak var olmuş, yaşamın pratikliğinde çocuklar ve diğer kan bağı bulunan akrabalarla olan etkileşim önem açısından daha üst sıralarda yer almıştır. Günümüzde ise ailede merkez konuma çiftler yerleştirilirken, evlilik bağlarının merkezinde de aşk, cinsellik ve çekici olma durumu yer almaktadır (Şatıroğlu, 2010: 19).

2.1.5 Evlilik Uyumu ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Literatürde evlilik konusu oldukça geniş açıdan ele alınan, birçok bilim dalı ve araştırmacı tarafından incelenen bir alandır.

Evlilik kalitesi (Thomas ve Kleber,1981; Kluwer, 2000; James, 2012; Çabuk, Güler ve Özel, 2017), evlilik doyumu (Fishman ve Meyers, 2000) kavramları ile ilgili çalışmaların yanında özellikle evlilik uyumları ile ilgili geniş bir alanda çalışma yapılmış ve yapılmaktadır. Kurt (2018: 87) ulusal ve uluslararası literatürde evlilik kalitesini ölçmek için kullanılan evlilik uyumuna yönelik ölçme araçlarının evlilik uyumu ile birlikte evlilik doyumu, evlilik mutluluğu gibi birçok boyuttan oluşan ve bu kavramları bünyesinde toplayan evlilik kalitesini tek başına ölçemeyeceğine çalışmada yer vererek evlilik kalitesi ölçeğini Türkçe'ye uyarlamıştır. Fışiloğlu ve Ayhan (2000) da Çift Uyum Ölçeğinin Türk çiftlerle evlilik kalitesinin ölçülmesine yönelik uygulanabilirliği ile ilgili araştırma yapmışlardır.

Erken dönem araştırmalarında çiftlerin uyum ve tutumlar arasındaki ilişkiyi araştıran Bernard (1933) istatistiksel olarak anlamlı olmasa da uyumlu ve uyumsuz çiftlerin tutumlarındaki farklılıklar olduğunu bildirmiştir. Quade (1955: 2) araştırma yaptığı dönemde alanda yapılan bazı araştırmalar dışında genel olarak çiftlerin özelliklerine odaklanıldığını, eşlerin etkileşiminin ve bu etkileşim sonucu ortaya çıkan eylemlere dikkat edilmediğini bildirmiştir.

Parsons, Shils, Tolman, Kluckhohn ve Murdock gibi araştırmacılar teori oluşturma sürecinde kişinin eylemlerindeki tek faktörün kişiye ait içsel süreçlerin olmadığını, sosyal etkileşim sebebiyle ortaya çıkan tepkilerin de eylemlerin kaynağı olabileceğini bildirmişlerdir.

Uluslararası literatürde evlilik uyumu ölçeği yerine evli ve evli olmayan diğer çiftlerin ilişkilerindeki kaliteyi ölçmek için Çift Uyum Ölçeği geliştirilmiştir (Spainer, 1976:16). Türkiye'de yapılan araştırmalarda evlilik uyumu için genellikle Çift Uyum Ölçeği kullanılmaktadır.

Eşler arasındaki uyum ile ilgili hem kuramsal hem de görgül çalışmalar yapılmasına rağmen ulusal alanyazında ölçeklerin Türk kültürüne uyarlanması şeklinde çalışmalar ile karşılaşmıştır (Tutarel Kışlak, 1999; Fışiloğlu ve Demir, 2000). Özellikle son zamanlarda araştırma alanının ve katılımcıların çeşitlenmesi, etkileyen ve etkilenen

faktörler ile evlilik uyumu araştırma çeşitliliği ve perspektif genişliği dikkat çekmektedir.

Kluwer (2000: 61-62) çalışmasında evliliğin değerlendirme kriterinin iki temel yaklaşımda olduğunu 1970’li yıllarda ilişkinin çok boyutlu özelliği olarak evlilik kalitesinin tanımlandığını, evlilikteki etkileşimin tanımlayıcı, ilişki doyumunun ve mutluluğunun değerlendirici ölçümlerini kapsayan evlilik uyumu ölçeğinin tercih edildiğini ölçek olarak Evlilik Uyum Ölçeği olan MAT (Locke ve Wallace, 1959) ve Çift Uyumu Ölçeği olan DAS (Spainer, 1976) kullanıldığını bildirmiştir. Ancak 1980’li yıllarda ilişkinin evrensel değerlendirilmesinin ve iletişim, çatışma gibi süreçlerin tek bir ölçeğe dahil edilerek evlilik kalitesinin belirleyicisi olarak indirgenmesinin eleştirildiğini, evlilik kalitesinin bütün olarak ele alınması gerekliliğinden Evlilik Kalite İndeksi olan QMI (Norton;1983) ve Evlilik Memnuniyet Ölçeği olan KMSS (Locke ve Wallace,1959) ve Çift Uyumu Ölçeği olan DAS (Spainer, 1976) kullanıldığını açıklamıştır.

Sabatelli (1988) tarafından yapılan derleme çalışmasında ise evlilik araştırmalarındaki ölçme konuları incelenmiştir. Türkiye’deki alanyazında ise Yılmaz (2001) daha spesifik olarak evlilik uyumundaki kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmaları ele almıştır.

Evlilik uyumunun birçok farklı değişkenler açısından incelendiği çalışmalar dikkat çekmektedir. Bunlardan bazıları; çiftlerin gerçekleştirdiği yüklemeler (Tutarel-Kışlak, 1999); Empati ve demografik değişkenler ile evlilik uyumu arasındaki ilişki (Tutarel Kışlak ve Çabukça, 2002); Bağlanma biçimi, yüklemeler ve benlik saygısı (Tutarel Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006); Erzurum ile İzmir’de yaşayan 18-49 yaş arası evli kadınların evlilik uyumları ve kadına şiddete yönelik tutumlarıdır (Aktaş, Baysal ve Yılmaz, 2018).

Evlilik uyumu araştırmalarında katılımcı farklılıkları da dikkat çekmektedir. Örneğin New York’da bir üniversitede 24’ü erkek, 46’sı kadın olmak üzere 70 evli lisans üstü öğrencisi ile yapılan araştırmada evlilik uyumu ile eşin eğitim durumu ve öğrenci statüsünde anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Fışıloğlu, 1992). Tulum (2014)’ un yüksek lisans çalışmasında ise yeni evlenen kişilerdeki bağlanma çeşitleri ile evlilik uyum arasındaki ilişkinin çatışma çözme tarzlarına yansımaları incelenmiştir. Evlilik

sürecinin başında, olumsuz çatışma çözüm stiline bireylerin bağlanma tarzları ve evlilik uyumları arasındaki ilişkide ehemmiyetli olduğu tespit edilmiştir.

Sakarya (2018) tarafından evli çiftlerin evlilik uyumu, yaşam memnuniyeti ve bağlılıkları ile ilgili yapılan araştırmada evlilik uyumunun artmasının yaşam memnuniyetini de artırabileceğini, yaşam memnuniyeti ile yaşam bağlılıklarında pozitif doğrusal ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Fışıloğlu (2001)'nin Türkiye'deki akraba evliliği ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışması Türkiye'nin kültürel yapısı ile ilgili olduğu için önemli bir çalışma olarak bulunmuştur. Türkiye'de aileye önem verilmesine rağmen sistematik bir aile çeşidi bulunmamaktadır. Bu duruma Türkiye'nin sosyokültürel, ekonomik ve teknolojik değişimlere açık olması da etkindir. 75 kadın ve 75 erkek ile yapılan bu çalışmada geniş aile kavramı da incelenmiştir. Bu çalışmada akraba evliliği yapan çiftlerin evlilik uyumu akraba evliliği dışında evlenen çiftlere göre anlamlı derecede daha düşük olduğu, geniş aile ile daha fazla çatışma yaşandığı tespit edilmiştir.

Evlilik uyumunu etkileyen faktörlerden olan ve özellikle son zamanlarda evlilik uyumu araştırmalarında odaklanılan konulardan biri olan çocuk değişkeni üzerine yapılan çalışmalar dikkat çekmektedir. Yılmaz, 2001 tarafından yapılan çalışmada evli çiftler arasındaki uyum ve ebeveyn-çocuk etkileşimi ile çocukların benlik algıları, akademik yetkinlikleri ve davranışları arasındaki ilişkiyi ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin katılımı ile incelemiştir. Callan (1979) yaptığı doktora çalışmasında 1977 Mayıs ve 1978 Ocak tarihleri arasında Sidney'de toplam 717 Avustralya, Yunan ve İtalyan evli ve çocuklu birey ile evlilikte çocuk algısı ve etkisi üzerine araştırma yapmıştır.

Çocuk değişkeni ile evlilik uyumu arasındaki ilişkilerin incelendiği çalışmalar yanında evli bireylerin kendi ebeveyn tutumlarının evlilik uyumlarına etkisinin incelendiği çalışma ile de karşılaşmıştır. Çakır (2017) tarafından evli bireylerin kendi ebeveyn tutumlarının evlilikteki uyum ve sorun çözme becerilerine etkisinin araştırıldığı çalışmada; ebeveyn tutumlarının evlilik uyumunu %45 oranında açıkladığı ve sorun çözme becerisinin çok azını açıkladığı tespit edilmiştir. Kaya (2003) yaptığı yüksek lisans çalışmasında da evlilik uyumu ile çocuklardaki davranış problemleri arasındaki ilişkide çocuk yetiştirme tutumlarının rolünü incelemiştir.

2.2 Savunma Mekanizmaları

Savunma mekanizmalarının açıklamaları, gelişimi, sınıflandırması, çeşitleri ve savunma mekanizmaları ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir.

2.2.1 Savunma Mekanizmalarının Tanımı

Hayatta olan her varlığın yaşamını devam ettirmek için onu koruyan hem doğal hem de sonradan öğrenilmiş yapıları bulunmaktadır. Her canlı kendisini denge içinde tutma ihtiyacındadır. Organizmada denge bozulduğunda onu tanıyıp değerlendirme ve bunun neticesinde de korunmaya yönelik yapı bulunmaktadır. İnsanın yaşamını sürdürmesi diğer varlıklara göre daha karmaşıklaşmaktadır. Bir bebeğin doğumdan sonraki yaşamı, bakım veren, çocuk ve çevre ile ilişkileri giderek karmaşıklaşan aynı zamanda hayati önemi bulunan hem ruhsal hem toplumsal ihtiyaçlar geliştirmektedir. İnsanın fiziksel bir ağrıdan korkması ve kaçması olağan bir savunma olurken, sevilmemekten, gururunun incinmesinden korkması ve kaçması toplum ile iletişimi sonucunda kazandığı savunma yetenekleri olarak görülmektedir. Benliğin savunma mekanizmaları dışardan gelen tehlikeye karşı oluşturulan bir düzenek olarak değil, içsel olarak çatışma ve bunaltıya karşı benliğin kullandığı işlemler olarak tanımlanmaktadır. Benliğin kullandığı bu işlemler bilinçdışıdır. Kişi tehlikenin de kullandığı savunmanın da farkında olmadan bu düzenekleri kullanmaktadır. Bunaltı, içerde olan bir tehlikeyi sinyal veren bir tepkidir ve kişinin tehlikeyi fark edemediği çatışma durumundan kaçması veya bilinçli bir şekilde çözüme kavuşturması mümkün olmamaktadır. Bilinçsiz olan bir duruma bilinçli önlem alınmamaktadır. Benlik, bilinçdışı çatışmaların ortaya çıkaracağı bunaltı hissine karşı farklı türde savunmalar kullanmaktadır ve bu savunmalar sonucunda ortaya çıkan anlam verilemeyen davranışın sebeplerini açıklamak için yol gösterici olmaktadır (Öztürk, 2016: 49-52).

Kişi duygulanımda herhangi bir sıkıntı hissettiği anda otomatik olarak bu duygulanımı dışlama süreci olarak savunma kullanmaktadır. Birey, kendisine sıkıntı veren durumlardan kaçınırken haz duyacağı durumlara hızlı bir şekilde yaklaşmaktadır. Savunmalar çevreye uyumlu ise kişiyi sakinlik ve huzur içinde tutuyorsa bunlar sağlıklı savunmalardır, eğer kişi çocukluk döneminde fonksiyonel olarak kendisini bir tehlikeden uzaklaştırmış olan savunmayı yetişkinlik döneminde de otomatik olarak kullanırsa duygulanımda sıkıntı daha fazla artabilmektedir bu durumda çevreye uyumlu olmayan bir savunma kullanmış olmaktadır. Kişinin sıkıntı veren

duygulanımlardan uzaklaşmaya karşı geliştirdiği her türlü stratejiye savunma denilmektedir (Özakkaş, 2014: 3). Başka bir açıklamada yine savunma, kişinin hoşuna gitmeyen duygularını bilinç düzeyinden uzaklaştıran zihinsel bir yöntem olduğu ifade edilmiştir. Savunma mekanizmalarının geneli bilinçdışıdır, çoğu zaman kişi kullandığı savunma biçiminin farkında değildir. Savunmaların çevreye uyum gösteren ve göstermeyen özellikleri bulunmaktadır. Birey kendisine ağır gelen duygularını tehdit edici bir durum hissettiğinde farkında olmadan bu duygulanımın yükünü hafifletmeye çalışma yollarını arar ve çevreye uyumlu ya da uyumsuz bir savunma kullanarak bu duygulanım ile baş etmeye çalışmaktadır. (Blackman, 2021: 1-6).

Farklı bir açıklamada savunma mekanizmaları, kişinin bilinçsiz bir şekilde kendi benliğini korumak ve yaşamını sürdürebilmek için geliştirmiş olduğu psikolojik yöntemler olarak belirtilmiştir. Başka bir deyişle kişinin engellenmişlik durumunda ya da tehlikeler karşısında yaşanan yoğun anksiyete durumlarında benliğini korumaya karşı farkında olmadan yaptığı bilinçsiz davranışlar savunma mekanizmaları olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca, istenmeyen ya da rahatsız eden duygularla baş edebilmek için geliştirilmiş stratejiler olarak görülmektedir (Geçtan, 2013: 63; Öztürk & Uluşahin, 2008: 73).

Bowins (2004:1)'e göre savunma mekanizmaları, kişinin duygusal olarak dengesini koruma yeteneğinin önemli bir faktörü olduğunu ve bu yetenek olmadığında kişi bilinçli zihninde korku, kaygı, üzüntü gibi tehlike arz eden negatif duygulara karşı savunmasız kaldığını ifade etmiştir.

Cramer (2003:222-223)' e göre ise savunma mekanizmaları bilinçli süreçte farkında olunmayan ve kişilerin kendi kendilerine ulaşamadıkları bir durum olduğunu belirtmiştir. Savunma mekanizmalarına yaklaşımlar genel olarak hep tartışma konusu olmaktadır. Kişilerin kullandıkları savunmalar gözlem ve yargılarına ilişkin kullanılan projektif tekniklerle açıklanmaya çalışılmaktadır. Savunma mekanizmalarının işlevi, kişide rahatsız edici duygu ve düşünceleri bilinçdışı düzeyde rahatlatma olarak belirtilmiştir. Daha genel anlamı ise kişiyi özgüven kaybı gibi rahatsız edici durumlarda yaşanan anksiyeteden koruması olarak açıklanmıştır. Kişinin stres düzeyi ne kadar yoğunsa onunla baş edebilmek için o derece yoğun bir savunma kullanmak durumunda kalabilmektedir. Stres anında kişide otonom sinir sisteminin hareketlenmesi sebebiyle fizyolojik olarak uyarılma yaşamasına ve bunun sonucunda da kullandığı savunmaların da artması söz konusu olmaktadır.

Freud ise savunma mekanizmalarını açıklamak amacıyla önemli olan beş aşama belirtmiştir;

1. Savunmalar ego için önemli bir silah olmasının yanında dürtü ve duyguların kontrol edilmesinde de faydalı olmaktadır.
2. Savunmalar, bilinçdışı kullanılan bir süreçtir.
3. Savunmaların her birinin diğerlerinden farklı işlevi bulunmaktadır.
4. Savunma mekanizmaları psikopatolojik belirtilerin temel faktörleri olarak görülse de tersine ve dinamik yapıdadırlar.
5. Savunmalar uyumlu da olabilirler patolojikte olabilirler. (Freud, 1937; akt. Vaillant, 1994:44).

Psikanalitik literatürde, id dürtüsünün hemen olmasını istediği durumlara egonun karşı çıkması o durumun tehlike oluşturacağını varsaydığı için kişi bunalım yaşayabilmektedir. Bu bunalım durumu idin isteklerine başarılı bir şekilde karşı koyma olarak tanımlanmıştır ve bu karşı koyma durumuna “savunma” veya egonun savunucu düzenekleri de denilmektedir. Ego kendisinde bulunan ne varsa bu amaca yardımcı olmak için kullanabilmektedir. Ego kendisinde oluşan herhangi bir algı, tutum ya da dikkatindeki değişim sonucunda tehlike oluşturan bu durumla rekabet ederek bu dürtü enerjisini nötr hale getirmek için çaba göstermektedir. Bu çabalar, özdeşim kurma, fantezileri yoğunlaştırma gibi olabilirken bazen de bir arada birçok savunma yöntemi kullanabilmektedir. Psikanalitik alanda ilk olarak en çok tanınan ve tartışılan savunma mekanizması bastırma olarak belirtilmiştir. Bastırma, idin dürtüleri olan duygu, istek veya hayallerinin gerçekleşmesini engellemek egonun bilince gelmesinin engelleyici bir işlevi olarak açıklanmaktadır. Kişinin bilinç seviyesinde bu konu hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bir anının bastırılmış olması kişinin içsel mekanizmasında unutulmuş bir anı olarak bulunmaktadır (Brenner, 1998: 89-90).

A. Freud, insanların normal veya nevrotik farklı düzeylerde savunma düzenekleri kullandıklarını belirtmiştir. Çocuklar ile yapmış olduğu klinik çalışmalara atıfta bulunarak çocukların içerden gelen uyarıcılara karşı tolerans geliştiremediklerini ayrıca farklı gelişim seviyelerinde ilk olarak egoda kaygıyı ortaya çıkardığını ve bu duruma yanıt olarak bazı savunmalar bulmuştur. Yetişkinlerde ise yapılan tedavilerdeki direncin bilinçdışındaki malzemenin açığa çıkmasını engellediği ve

egonun savunmaya karşı faaliyetiyle de alakalı olarak bilginin elde edilebilecek kaynağını ortaya çıkardığı sonucunu çıkarmıştır. Savunma düzenekleri egonun anksiyete oluşturan hususlardan uzak durabilmesinin dışında ayrıca dürtüsel davranış, duygu ve istekler üzerinde de kontrol yetkisini ortaya çıkaran psikolojik süreçler olduğunu belirtmiştir. Savunmalar kişiliğin yapısında, davranış örüntülerinin belirlenmesinde, kaygının ve başka duygusal durumların kontrolünde de yer aldığını açıklamıştır (Freud, 2017:70-78). İnsan, yaşamının ilk zamanlarında haz ilkesi doğrultusunda yaşarken ilerleyen zamanlarda gerçeklik ilkesine göre yaşamaya devam etmektedir. İnsan hayatı süresince gerçeklik ilkesine göre dürtülerini doyurma yollarını uyumsal bir şekilde ararken bir yandan da ilkel olan dürtülerle süperegonun talepleri arasında denge sağlamaya çalışmaktadır (Geçtan, 2013).

Anna Freud (1936), egonun, ide'e karşı savunma için geliştirdiği özellikleri "savunma mekanizmaları" olarak adlandırmıştır. Savunma düzenekleri için verilen her listenin eksik ve eleştirilebilen bir yanı olabileceği açıklanmıştır. Psikanalistlerin bugün hala nelere savunma mekanizmaları denilip denilmeyeceği konusunda fikir ayrılıkları bulunmakta olduğu ve hangilerinin idi kontrol altında tutmak için ego tarafından kullanılıp kullanılmayacağı konusunda fikir ayrılıklarının bulunduğu bildirilmiştir. Bu sebeple genel olarak zihnin işleyişi doğrultusunda savunma mekanizmaları olarak kabul edilenler göz önüne alınarak açıklamalarda bulunmaktadır. İdin istekleri, süperegonun cezalandırmaları ve dış dünyadan gelen tehditler karşısında ego kendini korumak amacıyla bu anksiyete yaratan durumları azaltmak için savunma mekanizmalarına başvurmaktadır (Freud, 2017: 44). Bu anksiyete durumunu kontrol edebilmek için egonun düzenleyici fonksiyonları olarak bazı özellikleri bulunmaktadır; (Öztürk & Uluşahin, 2008:56).

1. Dürtüsel ihtiyaçların idrak edilmesi;
2. Dışardaki hayat şartlarının ve durumlarının idrak edilmesi;
3. Bütünleştirme ve birleştirme kabiliyeti ile id'in dürtüleri ve süperegonun taleplerinin düzenlenerek çevresel durumlara uyum sağlayacak duruma getirilmesi;
4. Yürütme kabiliyeti ile bilinçli davranışın fiili olarak yapılması.

Savunma mekanizmalarının amacı egoyu koruyamaya yönelik olması sebebiyle eğer ego artan kaygıyı normal yollarla rahatlatamazsa olgun savunmaları kullanarak

rahatlatma yoluna gider fakat bu savunmalar da rahatlatmaz ve kaygı devam ederse birey ilkel gelişim basamağına gerileyebilmektedir (Ersevim, 2013: 213).

2.2.2 Savunma Mekanizmaları Tarihçesi

Savunma mekanizmaları kavramı ilk olarak Freud (1894)'un "Savunma Psikonevrozları" çalışmasında ortaya çıkmıştır ve bundan sonraki süreçte ise "Histerinin Etiyolojisi Üzerine", "Savunma Psikonevrozları Hakkında Düşünceler" çalışmalarında egonun sıkıntı veren veya tahammül edilemeyen duygulanımlara karşı gelebilmesi manasında kullanılmıştır. Bu kullanılan kavram yerine "bastırma" adlandırması yer almıştır. İki kavram arasında kararsız kalınmıştır. Bir süre sonra "Ketleme, Semptom ve Kaygı" eserinde eski savunma kavramı açıklanarak geri dönülmüştür. Bundan sonraki süreçte bastırma kavramının psişik durumlardaki ayrıcalıklı yerine son verilerek psikanalitik literatürde benzer eğilim, egonun dürtüsel istek ve arzulara karşı korunmasını hedefleyen diğer olaylar için de yer almıştır. Bastırma anlam olarak özel bir savunma sistemine indirgenmiştir (Freud, 2017:36).

Freud'dan sonra savunma mekanizmalarına olan ilgi devam etmiştir ve Otto Kernberg, Melanie Klein ve Anna Freud gibi analitik alan araştırmacıları bu konuyu incelemiş ve genişletmişlerdir.

Savunma mekanizmalarının kuramcısı olarak bilinen Anna Freud (1936) "Ben ve Savunma Mekanizmaları" isimli eserinde dokuz farklı mekanizmayı detaylandırmıştır ve direnç olarak ortaya çıkan savunmaların tedavi protokolünde kullanılabilmesine zemin hazırlamıştır. Anna Freud, id'i merkeze almak yerine egonun işleyişini çalışmalarında merkeze almıştır. İnsanların yaşamlarındaki uyum ve işlevselliklerini sürdürebilmeleri için egonun görevlerine ihtiyaç duyduklarını aksi takdirde id'in dürtüleri ve istekleri ile süperegonun cezalandırma süreci arasında işlevsel olmayan bir şekilde yaşamlarını sürdürebileceklerini düşünmüştür (A.g.e.: 14-15).

Nesne ilişkileri kuramı açısından savunma mekanizmaları, bağlanma ve ayrılma konuları üzerinde yoğunlaşmıştır. Savunma düzeneklerinin acı verici duyguların tolere edilmesine dair düşünceler öne sürmüşlerdir. Nesne ilişkileri kuramcısı olan Melanie Klein (1946), çocuğun kendilik ve nesne tasavvurunun beraber kullanıldığı ve birbirinin tersi olan duyguları ise bir araya getirmediği, henüz olgunlaşmamış benliğin olduğu paranoid-şizoid aşamada, içe atma, bölme, yansıtma ve yansıtımlı özdeşim savunmaları kullandıklarını belirtmiştir. Ayrıca çocuğun kullanmış olduğu bu

savunmaları kullanma sebebinin saldırgan dürtülerin ortaya çıkmasını engelleyerek anksiyete ile baş ettiğini açıklamıştır. Çocukların paranoid-şizoid döneminde saldırganlığı dışarıya yansıtmak için anne memesini iyi ve kötü olarak ikiye böldüğünü belirten Klein, bu durumu bölme savunmasının işlevi olarak görmekte ve bu durumun çocuğun ego gelişimi için normal olduğunu belirtmektedir. Bebekler, altı aylık olduklarında ise bölme savunmasının kullanımının azaldığını ve nesnelere tam bir bütün gibi algılama süreçlerinin başladığını söylemiştir. Klein'e göre çocuğun ikinci gelişim süreci olan depresif evrede ise manik savunma durumlarını kullandığını, bu savunmalar ruhsal gerçekliğin inkâr edilmesi süreci olduğundan söz etmektedir. Ayrıca ödipal devrenin de bu dönemde olması sebebiyle ruh sağlığının gelişimi için önem arz ettiği bilinmektedir (Klein, 1948; akt. Yurtseven, 2010:21-22).

Savunma mekanizmaları konusu ilerleyen zamanlarda da araştırılmaya devam edilerek yeni savunmalar ortaya çıkarılmıştır ve literatüre eklenmiştir. Savunma düzenekleri tanı kitaplarında yer almaya başladığında ilk olarak Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı (APA, 1987) üçüncü revizesinde yer almıştır. Savunmalar, DSM IV-TR'de "kişiyi iç-dış tehlikelere veya bunaltılara karşı koruyan fakat kişi bu süreçlerin farkında olmadan otomatik olarak işleyen psikolojik süreçler" olarak ifade edilmiştir (APA, 1987; akt. Yılmaz, Gençöz ve Ak, 2007:245).

Sonuç olarak, savunma mekanizmaları psikanalitik yazında önemli bir alana sahip olmakla birlikte ağırlıklı olarak nesne ilişkilerinden hareketle kişilik psikopatolojisinin sınıflaması açısından da gelişim seviyesi açısından da önem arz etmektedir. Ayrıca savunma düzenekleri kişinin hayatındaki önemli kişilerle kurdukları ilişkilerin bilinçdışı süreçlerdeki iletişimin devamı açısından da değerlendirilmektedir. Nesne ilişkileri çift terapisinde yansıtmalı özdeşim savunmasının erken çocukluk dönemindeki deneyimlerin ileriki dönemlerde kurulan ikili ilişkilerde yeniden ortaya çıkmasının temel sebebi olarak görülmektedir (Scharff ve Scharff, 1997; 141-145).

Savunma mekanizmaları kavramını ve psikopatoloji arasındaki bağlantıyı anlayabilmek için klinik çalışmalarda yapılan görüşmeler, öyküler, projektif teknikler, otobiyografiler gibi farklı yöntemlerden elde edilen bulgular kullanılmıştır. Kısa hikayeler kullanarak görüşme yapan Vaillant (1976), gözlem değerlendirmesine yönelik Savunma Mekanizmaları Değerlendirme ölçeğini kullanan Perry ve Cooper, Savunma Biçimleri Testi'ni (SBT) kullanan ise Bond ve arkadaşları olarak bilinmektedir (Yılmaz ve ark., 2007:245).

2.2.3 Savunma Mekanizmalarının Sınıflandırması

Savunma mekanizmaları kavram olarak psikanalitik alanda geçmiş olsa da sınıflandırma sürecinde farklı kuramcılarda yer almaktadır. Savunma mekanizmalarının sınıflandırmasının nasıl olduğu ve kim tarafından yapıldığına dair görüşler bu bölümde belirtilecektir.

Savunma mekanizmalarının hiyerarşik olarak sınıflandırması Vaillant (1977) tarafından yapılmıştır. Yapılan bu sınıflandırma; birinci basamakta patolojik ve narsist savunmalar, ikincide olgun olmayan savunmalar, üçüncüde nevrotik savunmalar ve son olarak dördüncüde ise olgun savunmalar olarak ortaya konmuştur. İlk basamaktaki savunmaların beş yaş süresine kadar olan gelişim döneminde kullanıldığı ve bununla birlikte ağır psikopatolojik rahatsızlıkları olan bireylerin kullandığı belirtilmiştir. İkinci basamaktaki olgun olmayan savunmaların çocuk, ergen ve duyu durum problemleriyle birlikte kişilik bozuklukları olan kişilerin kullandığı söylenmektedir. Üçüncü düzeydeki nevrotik savunmaları normal yetişkinlik gösteren kişilerin kullandığının yanı sıra ağırlıklı olarak histerik, obsesif kompulsif yapılanması olan ve yoğun stresli hayat yaşayan nevrotik kişiler tarafından kullandığı açıklanmıştır. (Snarey ve Vaillant, 1985:899-900). Üç basamakta kullanılan savunmalar psişik gerginliği asgari düzeye indirgemiş olsa bile kişilerarası ilişkiler de birtakım problemlere neden olabilmektedir. Dördüncü düzeydeki basamakta ise olgun savunmalar olduğunu ve bunların yapısının daha üst düzey olduğu belirtilmiştir. Olgun olmayan savunmalardan temel almış olsalar bile çevreye daha uyumlu savunma düzenekleri olduğu bilinmektedir. Olgun savunmalar kişinin hayatındaki olaylarla baş edebilmesini kolaylaştırmasının yanı sıra kişilerarası ilişkilerinde de pozitif etkileri olmaktadır (Vaillant, 1977; akt. Kaya ve Bozkur, 2017:128).

Andrews, Singh ve Bond (1993:250), ise bu sınıflandırmayı temel alarak nevrotik, olgun ve olgun olmayan olarak üç aşamalı olarak incelenebilecek ölçek geliştirmişlerdir. Nevrotik savunmalar; psödo altruizm, idealleştirme, yapma-bozma, karşıt tepki oluşturma mekanizmaları, olgun savunmalar; mizah, beklenti, baskılama ve yüceltme mekanizmaları ve son olarak immatür savunmalar ise; dışa vurma, yalıtma, yansıtma, pasif saldırganlık, otistik fantezi, yer değiştirme, disosiyasyon, inkâr, rasyonalizasyon, bölme ve bedenselleştirme düzenekleri olarak kullanıldığı belirtilmiştir.

2.2.3.1 İmmatür Savunma Mekanizmaları

Bilişsel olarak çarpıtmaların en çok kullanıldığı düzenek olarak bilinmektedir. İlkel savunmaları kullanma durumunda kişilerin yaşanan yoğun stres karşısında gerçeklikten uzaklaşması durumu yaşanmaktadır. İlkel savunma düzenekleri gelişim aşamalarının ilk zamanlarında önemli psikolojik rahatsızlıklarla beraber yoğun olarak kullanılan bir mekanizmadır (Bowins, 2010:153-169).

a) Yansıtma

Kişinin kendisinde bulunan herhangi bir kusuru kendisine yakıştırmayıp bu özellikleri başkalarında görek dışsallaştırarak o an yaşadığı gerilimi boşaltmaya çalışmasıdır. Aynı zamanda kişinin içinde yaşamış olduğu dürtüyü bir başkasında görmesi veya başka birilerinin kendisinde bu dürtüyü gördüğünü zannetmesi durumudur. Kişi kızgınlık, nefret, kin duygu ve dürtülerini başkalarına aktarıp daha sonra da onların kendisine bu duygu ve dürtüleri yönelttiğine inanarak “beni sevmiyorlar, benim için kötü şeyler düşünüp ve konuşuyorlar” tarzı algılarla egolarını zorlayan bu dürtülerin kendisinde olmadığını, bu durumların diğerleri tarafından bu şekilde düşünüldüğüne inanarak kendini korumaktadır (Öztürk, 2008:76-77).

Yansıtma savunması iki farklı şekilde kişiyi kaygı ve gerilimden koruyabilmektedir:

- 1)Bireyin kendindeki eksik olan durumları ve başarısızlıklarının sorumluluğunu veya suçunu diğer insanlara yüklemesi,
- 2)Bireyin kendisini suçlu hissettirecek dürtülerini, arzularını ve düşüncelerini başkalarına yüklemesidir.

Genellikle günlük hayatta kullanılan düzenek olarak bilinmektedir. Derslerinde başarısız olan bir öğrencinin öğretmeninin dersi iyi anlatmadığını söylemesi, salıncakta sallanan bir çocuğun düşmesi sonrasında salıncağa vurması bu savunma düzeneğine örnek gösterilebilir. Kötü kader ya da alınyazısı söylemleri insanların çok sık başvurdukları yansıtmalardır. Yansıtmanın yoğun kullanılmasında kişi kendisinde olan durumların başkaları tarafından düzenlenen komplolar neticesinde olduğuna inanabilmektedir (Geçtan, 2018:73).

Blackman, (2021:32) bireyin dürtü ve duygulanımını ya da isteklerini başka birine çevirerek o kişiye olan bakışın saptırılması olarak ifade etmiştir. Aynı zamanda

önyargının da kişinin kısmen kendinde beğenmediği niteliklerini bir gruba yansıtan kişilerden kaynaklanabileceğini belirtmiştir.

b) Pasif Saldırganlık

Freud, gelişim aşamalarından anal evre döneminde çocuğun otorite figürü ile rekabet ortamının oluşması ve karşılıklı olarak gösterilen güç durumu ortaya çıkmasının pasif-agresif kişilik oluşumuna katkısı olduğunu savunmuştur. Tuvalet eğitimi çocuğun benliği ve dürtüleri arasında ilişki kurulabilmesi sebebiyle önem arz etmektedir. Bu sebeple tuvalet eğitiminde çocuğun dürtüsel olarak doyumdan vazgeçmesine neden olan ilk tercih mekanizmasının başlangıcı olmaktadır. Bu dönemde çocuklar etraflarındaki nesnelere tutarak bırakmamaya başlamaktadırlar. Bir süre sonrasında ise biriktirme ve toplama başlayarak kendi başlarına buyruk aynı zamanda özerk olmaya başlamaları ile çevreleri ile çatışmalar başlamaktadır.

Tuvalet eğitimi dönemindeki çocuk isteklerini tatmin etme ve bu durumdan feragat etme arasında iki seçimi ortaya çıkarmaktadır. Bu durumda çocuk ya dışkısını bırakıp otoriteyi protesto etme durumuna gidebilir bu agresif durum, ya da otoriteden korkması neticesinde ceza almamak amacıyla uyum sağlayarak itaat ederek dışkısını bırakmaz bu da pasif durum olarak belirtilmektedir (Topçuoğlu, 2003:47; Odağ, 2017: 27).

Pasif saldırganlık mekanizmasında kişi içsel stres olan durumlarla baş edebilmek amacıyla birine karşı olan saldırganlık dürtüsünü dolaylı bir şekilde dile getirmesi durumudur. Yaşamamış olduğu içsel gerilimleri maskelerken, dışarıdan uyumlu ve boyun eğen bir görünüm sergileyebilmektedir. Bu duruma örnek olarak; kişinin bir başkasından öç almak veya o kişiyi rahatsız etmek için somurtması, bilinçli bir şekilde sakarlık yapması, farkında olarak herhangi bir şeyi ertelemesi, inatçılık yapması, unutmama durumları ve yaptığı işleri yavaş ve ağır yapma gibi durumlar verilebilir (Taşkent, 2010: 32).

c) Dışa Vurma

Erken çocukluk dönemi çalışmaları yapan Freud, bazı hastalarında bilinçdışı dürtülerinin bilinç seviyesine gelerek ortaya çıkmasını engellemek için eylemsel olarak birtakım şeyler yapmalarını ve böylece o dürtüyü kontrol etmeye çalıştıklarını açıklamıştır. Birey yaptığı eylemsel hareketlerinin sonucunu düşünmeden içerde oluşan psikik gerginliğe karşı bir miktar rahatlama sağladığını düşünerek eyleme

geçmektedir. Bu söze dökülemeyen psişik gerginliğin eylem olarak söze dökülmesi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu mekanizma sıklıkla borderline ve antisosyal kişilik örgütlenmelerinde görülmektedir. (Rowan, 2000: 84-86).

Psikanalitik yazında, dışa vurma durumu bilinçdışında olan duygusal çatışmalar ya da isteklerin bir çeşit ifade yolu olarak geçmişte olan durumları fark etmeden yeniden ortaya çıkması olarak açıklanmıştır. Kişinin duygulanımları ile alakalı gerilimi gidermek ya da başkalarına bu duyguları dolaylı bir biçimde aktarmak için davranışsal olarak ifade bulmasıdır. Tartışma, göz dağı verme, kriz geçirme, çalma gibi davranışlar dışa vurma savunmasına örnek olarak verilebilir (APA, 2022).

d) Yalıtma

Psikanalitik literatürde, hoşla gitmeyen duygu ve düşüncelerin normal süreçteki duygu ve düşüncelerle iletişim kurmasını engelleyerek olumsuz olanların nadir olarak aktifleştirildiği bir mekanizmadır. Kişinin yaşadığı bir olaydaki duyguları farkındalık düzeyinden uzaklaştırarak düşünceyi bilinçli seviyede sürdürmesi süreci olarak tanımlanmaktadır (Blackman, 2021: 47)

Geçmiş bir deneyimin bilinçli olan yaşantıdan koparılmadan sadece duygusal bölümünün ketlenmesi ile ilgili savunmadır. Travmatik bir olay yaşayan birinin anıyı hiçbir duygu taşımadan anlatması örnek olarak verilebilir. Yaşanılan bir olayın duyguları ile bilişsel boyutunun ayrılması sürecidir. Duygunun bilişten ayrılması bazı durumlarda faydalı olabilmektedir. Cerrahlar, hastalarını kesme sırasında onların acılarını görselerdi ameliyat yapmakta zorlanırlardı. (McWilliams, 2017: 149; Ankey, 1998:148).

Bu savunma biçimini genel olarak obsesif-kompulsif örgütlenmesi olan ya da buna eğilimi olan kişiler sık kullanabilmektedirler. Bu kişiler yaşadıkları rahatsızlıklarla ilgili durumları bilişsel olarak çok net hatırlamalarına rağmen yaşadıkları olaylarla ilgili duygusal durumları hatırlamakta zorlanmaktadırlar (Öztürk ve Uluşahin, 2008: 84).

e) Değersizleştirme

Freud, değersizleştirme savunmasının temelini kendisi ve annesinde penis olmadığını fark ederek bedeni değersizleştirme olarak kastrasyon kaygısı ve penis kıskançlığına atıfta bulunmuştur. Freud sonrası psikanalistlerin bu değersizleştirme durumunu menstrasyon kanaması ile ilişkilendirmişlerdir. Bunun sebebini ise kadının kendini

kirlenmek, hasta olmak gibi cümlelerle bedensel olarak pis hissetme durumunu değersizlik olarak değerlendirilebileceğini açıklamışlardır (Waites, 1982: 452).

Bir başka açıklamada değersizleştirme savunması patolojik yapısı olan hastalıklı bir işlev olarak ortaya çıkmakta olduğu belirtilmiştir. Genel olarak bu yapılanma sınır durum, narsistik ve obsesif kompulsif kişilik örgütlenmesinde ya da manik depresif kişilerin depresif yönlerinde görülmektedir. Sınır durum yapılanmasında kişinin kötü kendilik tarafı faaliyete geçtiği zaman değersizliği çok aşağılık bir pislik olma hissi gibi değerlendirerek içinde bulunduğu dünyanın, karşısında olan nesnelere de kötü ve pis olduğunu varsayımına kapılmaktadırlar. Narsistik yapıda ise kişi kendini değerli tutarken dış dünyaya kötülüğü yansıtarak basit ve değersiz görmektedir. Saplantılı-zorlantılı yapılarda ise ya hep ya hiç bilişsel çarpıtması ile yaşadığı olayla kendisini ya değerli veya değersiz olarak etiketleyebilmektedir (Özakkaş, 2008: 363-364).

f) Otistik Fantezi

Fantezi, psişik çatışma ve gerilimi ortaya çıkaran dürtüsel düşlemlerin ve arzuların yanında nesnel olarak hoş gitmeyen anksiyeteyi önlemek için kullanılan primitif savunmadır. Çocukluklar fantezi kurma aracılığıyla gerçekliğe ait olan parça duyarsızlaşarak psişesini korumuş olmaktadır. Çocuklar zihinsel süreçlerinde fantezi ve gerçeği ayırmış olsalar bile fanteziye dair yatırım oldukça yoğun olmaktadır. Çocuk gelişim aşamalarında ilerledikçe fantezi dünyasından gerçeklik dünyasına olan yatırım artarak devam eder. Bu süreç normal ilerledikçe çevreye uyumlu savunmalar kullanarak fantezi ve gerçek arasında denge kurması kolaylaşabilecektir. Bunun tersi durumunda ise yetişkin bir birey psişik doyumu fanteziden almaya başlayarak psikoza doğru gidebilmektedir (Freud, 2017: 62).

Erken çocuklukta erkek bir çocuğun kendisini başkalarından daha güçlü ve savaş kazanmış bir kahraman gibi görmesi fantezisinin altında ödipal çatışma nedeniyle babasına güçsüz olduğunu hissetmesi olabilir ve bu fantezi içerisindeki güçlü hali ile yönettiği ordu ile babaya ya da başka bir otoriteye karşı güç kullandığını hayal edebilir. Bu fantezi sonrasında o kişilere vermiş olduğu zarar sebebiyle yaşadığı vicdani durumdan kurtulmak amacıyla yine fantezi olarak zarar verdiği kişileri yardıma ihtiyacı olan hayvan veya bebek gibi düşünerek yardımcı olup bakım verebilir. Bir diğer örnek olarak bir çocuğa başaracağı bir ders ya da derece ile bitireceği okulu sonucunda bisiklet vaadinde bulunulması çocuğun o an ulaşamamış

olması elde edene kadarki sürede bisikleti ile gezdiğini düşleyerek rahatlama yolu bulmaktadır (Yaşar, 2014: 50). Dış dünya ile fazla iletişimi olmayan içe dönük kişiliklerin fanteziyi yaşamları süresince ağırlıklı olarak kullanabildiği bilinmektedir (Öztürk, 2016: 73).

g) İnkâr

İnkâr, gerçek olan bir durumun yok sayılmasıdır. İki şekilde gerçekleşebilmektedir. Bunlardan biri bilgi düzeyinde inkâr diğeri ise duygu düzeyinde inkâr olarak geçmektedir. Kişi yaşanılan bir olayın bilgi kısmını inkâr edebilir, reddedebilir. Örneğin; askerde ölen oğlunun haberini ulaştıran kişiye “inanmıyorum, yalan söylüyorsunuz” gibi ifadelerle olaydaki bilgi tarafını yok saymaya çalışmaktadır. Eşinin aldattığını gören bir kişinin önce bu duruma farklı açıklama getirmeye çalışarak gerçeği bilgi düzeyinde inkâr etmeye çabalamaktadır. Duygusal olarak inkâr ise yaşanılan bir olayın gerçekliği bilinir fakat acı verici duygusu yadsınabilir. Örnek olarak; çocuğunu kaybetmiş birinin çocuğu hala ölmemiş gibi hissedip o yaşıyormuş gibi davranışlar sergilemesidir (Özakkaş, 2008:403). Bunun sebebi olarak çocukluk döneminin benmerkezcilik evresindeki eski bir yapının gölgesi olduğuna dair açıklamalar bulunmaktadır. Çocuk benmerkezcilik evrede “istemezsem, o durum yaşanmamıştır” tarzında bir mantık dışı varsayım ile hareket etmektedir. İnkâr savunmasını yoğun olarak kullanan bireyler hayatlarında her şeyin yolunda olduğuna dair Polyanna tarzında düşünce geliştirebilirler. Bir diğeri taraftan ise inkâr savunmasını genel olarak çoğu kişi kullanmaktadır. Ağlamanın uygun olmadığı bir ortamda duygusal bir kırılma yaşamış kişinin o duyguları ketleyerek yaptığı işe devam etmesi. İnkâr savunmasının kullanıldığı psikopatolojilerden birinin manik olduğu çünkü manik olan bir kişinin fiziksel olarak sınırlı olduklarını, uyumaya ihtiyaçları olduğunu, parasal olarak durumlarını değerlendirmeleri inkâr sebebiyle gerçekçi düzeyde olmamaktadır (McWilliams, 2017: 125-126).

Çocukların oyunlarında rol yaparak oynamalarının arkasında gerçek olan durumları yadsıma eğilimlerinin olmasından kaynaklanmaktadır. Yetişkinlik döneminde ego güçlenmiş olduğundan yadsıma durumu azalmaktadır çünkü ego tarafından gerçeklik test edilmekte ve sınanabilmektedir (Freud, 2017: 64).

Bir başka açıklamada ise kişinin tehlikeli olarak algıladığı, sıkıntı oluşturabilecek olan gerçekliği bilinçsiz bir şekilde yok sayması ve görmemesidir. Kişi yaşadığı bunaltı ile

baş edemez ya da kurtulamazsa, çıkış yolu olarak bunaltıyı yok sayarak rahatlama sağlamaktadır. Bunaltı duygularının bilince çıkmasına sürekli inkâr ederek mutlu olduğunu gösterme uğraşı olan kişi bunun karşılığında benliğine yabancılaşmaktadır. Günlük yaşamda kullanılabilen, unutmayı kolaylaştıran ve rahatlamaı sağlayan bir mekanizma olarak bilinmektedir. Ego zayıf kaldığı takdirde bu mekanizma yoğun olarak kullanılabilir ve kişinin gerçekte olan ilişkisini zayıflatabilir. Şizofreni hastaları bu savunmayı yoğun kullanmaktadırlar ve bu durumda ego gerçek olanı kabul etmek yerine kendine o an uyan başka bir gerçeklik oluşturabilmektedir (Öztürk, 2016:55; Odağ, 2017: 78; Geçtan, 2018: 69).

h) Yer Değiştirme

Kişide sıkıntıya sebep oluşturabilecek egonun kabul edemeyeceği bir dürtünün, yönelmesi gereken nesne yerine başka bir nesneye yönelmesidir. Freud, yer değiştirme savunmasını fobinin oluşmasında temel olarak ele almıştır ve bu durum korkutucu baba nesnesinin yerine köpek korkusu olarak yer değiştirmesi tarzında açıklanmıştır (Odağ, 2017: 82).

Geçtan (2018:84) ise yer değiştirme düzeneğini, bireyin belirli bir olay içerisindeki durumda tepki verdiğinde eğer tehlike olacak ise o tepkiyi o uyarana değil de başka bir uyarana çevirmesi olarak aktarmıştır. Bu düzenek iki farklı şekilde işlemektedir:

1. İdare edilmesi zor olan dürtülerin ve duyguların gerçek uyarandan ayrılarak o durumla alakası olmayan fakat idare edilmesi kolay ve rahat olan başka bir nesneye veya duruma çevrilir,
2. Tehlike arz eden dürtü ya da duygunun ortaya çıkardığı tepki yerine farklı bir tepki gösterilir.

Freud'un Küçük Hans vakasında yaşanan fobinin kaynağı olarak Oidipus kompleksinin normal güdülerinin neden olduğunu belirtilmiştir. Hans'ın annesine olan sevgisi ve kıskanması sebebiyle babasına agresif bir duruş sergiliyor fakat bu davranış ikincil şekilde babasına karşı duymuş olduğu sevgi ile çatışmaktadır. Saldırgan güdüler sebebiyle kaygı ortaya çıkıyor ve bu da hadım edilme anksiyetesini ortaya çıkardığı için bu itkilere karşı farklı savunmalar harekete geçiyor. Nevrotiklerin kullanmış olduğu savunmalardan yer değiştirme, yani babanın yerine korkulan bir hayvanın geçirilmesi ve babaya yöneltilen tehditin yerine onun tarafından tehdit

edildiği korkusuna dönüşmesidir. Küçük Hans vakasında da babadan korkması yerine o korku at nesnesine çevrilmiştir (Freud, 2017: 56).

Obsesif-kompulsif vakalarda da acımasız bir üst benliğin varlığından dolayı birey kendisini kirli, suçlu olarak görmekte ve bu durumda nesnelere veya bedeninin kirli olmasıyla yer değiştirmektedir. Birey bedenini veya nesnelere yoğun bir şekilde temizleyerek ruhsal kirliliğinden arındığını düşünmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2008: 81).

1) Disasiyasyon

Kişinin zihnindeki bazı duygu, düşüncelerin bağlı oldukları durumdan ayrılarak özerkleşmesi ve hareket kazanarak egoyu etkilemesi olarak bilinmektedir. Bazen kişi için tehlike oluşturan bir durumla karşılaştığında egoyu koruyabilmek için kendisi değil başkası yaşıyormuş gibi deneyimlediği durumlar olabilmektedir. Daha ağır durumlarda bireyin bir parçasının gerçek parçasından ayrı olarak işlev göstermesidir.

Disasiyasyon savunma düzeneğini Janet, kişinin baş etmekte zorlandığı acı verici ve travmatik durum ortaya çıkaran durumlarda kullandığını açıklamıştır. Bu gibi durumlarda bunalımı azaltmak için parçalara ayrılmış olan ego kendisini korumaktadır. Acının nedeni olan duygu ve düşüncelerin o an ki yaşantılardan ayrılarak bağımsız olmasıdır. Bu yaşanan duruma örnek olarak çoklu kişilik bozuklukları verilebilir. Bu bozuklukta kişinin bir parçası diğer parçasından habersiz bir şekilde kendiliğince işlev göstererek bazen diğer parçayı bilmemektedir (Ankay, 1998:145; Öztürk, 2016: 60-62).

i) Bölünme (Splitting)

Nesne içe atılırken olumlu ya da olumsuz olarak atılabilir. İnsanın egosundaki normal dürtülerin, yatkınlıkların veya içerdeki nesnenin iyi, kötü olarak parçalara ayrılması sebebiyle iyinin yaşatılarak kötü olan parçanın ise yok edilmeye çalışılması nedeniyle en ilkel savunma biçimi olmaktadır. Egonun içerisinde yaşatılan ilk nesne olan annenin iyi ve kötü olarak iki farklı kişi olarak tutulması nedeniyle egonun kendisi de bölünmektedir (Öztürk, 2016: 59-60). Bölme düzeneği, bebeklik döneminde egonun iyi ve kötü durumu ayırabilme kapasitesinin olmaması nedeniyle gelişebilmektedir. Kişi kendisinin veya başka birinin iyi ve kötü taraflarını tam bir bütün olarak göremeyerek ya hep iyi ya hep kötü olarak görmektedir (Kernberg, 1967: 667).

j) Rasyonalizasyon

Rasyonalizasyon savunma düzeneği geçmiş, şimdi veya gelecek açısından yapılan davranışlar için toplumsal onay alınabilecek mantıklı bir duruma getirilme durumudur.

Bu düzeneğin açıklamasında iki temel bulunmaktadır:

1. Bireyin yaptığı davranışlar için haklı sebep göstermesine yarayan unsur
2. Ulaşılmak istenen hedeflere dair hayal kırıklığının acısının hafifletilmesini sağlayan unsur

Bireyin alması gereken önemli şeyler varken haz almak için para harcaması veya kişisel zevkleri için yapmış olduğu görevini aksatmasını haklı gösterebilecek sebeplerin kolayca oluşturabilmesidir. Bir kişinin parası olmadığı hayatta arkadaşlığın, dostluğun değerli olduğuna kendisini inandırabilir ya da insan ilişkileri iyi olmayan birinin yalnızlıktan hoşlandığını söylemesi örnek olarak verilebilir.

Bu mekanizmanın kullanıldığını gösteren bazı davranışlar:

1. Kişinin daima inançlarını ve davranışlarının doğru olduğunu gösterecek sebepler arama girişiminin olması,
2. Karşıdaki kanıtları göz ardı etmesi,
3. Kendince doğru olan nedenlerin geçerliliğinin sorgulanmasından kaynaklı can sıkıntısı yaşaması.

Rasyonalizasyon düzeneğini nevrotik özellikleri olan kişiler hayatlarında sürekli olarak kullanmaktadırlar. Gerçek ego ile idealleştirilmiş egonun birbirinin farkında olmadığı düzeyde bu mekanizmanın kullanım alanı genişlemektedir. (Geçtan, 2018:70-71).

k) Bedenleştirme

Freud ve Breuer (1955:69-95)'in histeri üzerine yapmış oldukları çalışmalarında, ödipal dönemde ortaya çıkan cinsel travmalarla birlikte kötüye kullanım durumlarının bastırılarak bunaltıcı deneyimlerin fiziksel olarak ifade bulma şekli olarak tanımlamışlardır.

Kişilerin bilişsel olarak olgunlaşma durumu arttıkça içsel süreçlerindeki çatışmaları bunaltı ve kaygıyı saf şekilde hissederek, henüz olgunlaşmamış kişiler ise içsel çatışmalarını fiziksel semptomlara dönüştürerek ortaya koymaktadırlar. İd, enerjisini

olumlu veya olumsuz olarak deşarj ederken karşılaştığı engeller olduğunda bedenleştirme savunması devreye girmektedir. Boşalmak için çabalayan güçlere karşı o dürtülerin boşalmasını engelleyen güçlerin arasında bilinçdışı süreçte olan savaşta kişi o durumda ifade yolu bulabilmek için bedene dönüştürerek ifade eder. Vücudun irade ile denetlenip kontrol edilebilecek organlarının işlevinin bozularak devre dışı bırakılmasına bedenleştirme denilmektedir. İçsel olarak çatışma karşısında görme, konuşma, işitme, yürüme gibi organların fonksiyonları devre dışı kalabilmektedir. Bu duruma da histerik felç, körlük, sağırılık olarak ifade edilebilmektedir (Özakkaş, 2008: 425).

İçsel olarak yaşanan bir çatışmanın gerçek bir fizyolojik nedeni olmayan, hastalık belirtileri şeklinde ortaya çıkan bedensel ifade etme biçimidir. Evli bir çiftin şiddetli bir şekilde kavga ederlerken kadının aniden bayılmasının sebebi karşı karşıya kaldığı acı veren bir durumdan kurtuluşun gerçekleşmesidir. Egonun anksiyeteden uzak tutulması sebebiyle bir süre bilinç, uyarılara kapatılmaktadır. Geçici bir süre rahatlama, bir şey görmeme, duymama, algılamama durumu gerçekleşmiş olmaktadır (Geçtan, 2018: 91; Öztürk, 2016: 69).

2.2.3.2 Nevrotik Savunmalar

Nevrotik savunma düzenekleri, hayatta yaşanan stresli durumlarla baş edebilmek için ilkel savunmalar gibi bilişsel çarpıtmalardan yararlanmaktadır (Bowins, 2010: 55-156).

a) Yapıp Bozma

İd'in itkileri ile süperegonun zorlamaları altındaki itkilerin karşılıklı savaşını içermektedir. İd'in dürtülere rahatlama yolu bulmaya çalışması anında süperegonun engelleri ile karşılaşmaktadır. Ellerini pis hissederek sürekli yıkayanlar, kaldırımdaki taşları sayanlar, ocağın altını kapattığı halde tekrar kontrol edenler, aklına olumsuz düşünceler geldiğinde yapmış olduğu eylem ne ise onu baştan yapma gerekliliği hissedenlerin kullandığı savunma düzeneği yapıp bozmadır (Özakkaş, 2008:416).

Başka bir ifadeyle, birey çevresinin de kendisinin de onaylamayacağı düşünce veya eylemden vazgeçmesi aynı zamanda eğer eylemsel olarak yapılmış gerçekleşmiş olan bir durumu telafi etmesiyle belirlenir. Yaşanılan suçluluk duygularını rahatlatmak için geliştirilen bir düzenektir. Yazı yazarken bir kelimeyi yanlış yazan birinin silgi kullanarak yaptığı yanlış düzeltme girişimine benzemektedir. Yapıp bozma

düzenine kökeni çocukluk yıllarına dayanmaktadır. Ceza almamak adına özür dileyerek ya da yapılmış olan bir davranışı ve yanlışı düzeltme adına bağışlanmaya dönüştürülmesi bu durumu açıklayabilmektedir (Geçtan, 2018: 88).

Eylem içerikli bir kavram olması sebebiyle bireylerin yaşadıkları suçluluk, utanç gibi duygulanımların birden silinmesine yönelik yapılan davranış için harcanan çabalamadır. Genel olarak dini ritüellerde yapma-bozma durumu söz konusu olmaktadır. Düşüncede olsa bile işlenmiş olan her suçun, günahın kefareti ödemeye yönelik çaba olarak değerlendirilmektedir (McWilliams, 2017: 155).

b) Karşı Tepki Geliştirme

Bireyin kendisini bilinçdışı itkilerin karşı yönünde savunmaya çabalamasıdır. Örneğin, kişi kin ve nefret gibi içindeki dürtüleri dışarıya karşı fazlasıyla kibar ya da içinde kirliliğe karşı bir meyil varsa buna karşı olarak fazlasıyla temiz, titiz olabilmektedir. Ego tarafından kabul görmeyen dürtüler, aşırı baskıcı ve zorlayıcı bir davranışla engellenmeye çalışılabilir. Kişiyi içinden gelen negatif olarak uyarıcı dürtüler canlılığını devam ettirmekte ve ego da kendisini bunlardan korumak adına karşı davranışlar geliştirmektedir. Yani kişide suçluluk duygusu oluşturabilecek dürtülerin yoğunluğu artıp engellenmekte zorluk yaşadığında bu dürtülerin zıddı olan durumu yaparak egoyu korumaktadır. Ayrıca bu mekanizmayı kullanan kişiler kendi hayatlarında yapmış oldukları gibi yakınındaki insanların da yaptığı davranışları kontrol altında tutmaya çalışabilmektedirler. Cinsellikle alakalı yayınların olmasına karşı yoğun tepki gösteren bir kişinin cinsel itkilerini kontrol altında tutmakta zorlanıyor olabilir (Öztürk, 2016: 66; Geçtan, 2018: 90).

Başka bir ifadeyle, insanın yaşadığı durumları daha az tehlike arz edebilecek duruma getirebilmek adına o durumun tam tersine dönüştürme durumudur. Negatif bir duygulanımın pozitif bir duruma getirilmesi veya pozitif bir duygulanımın negatif duruma getirilerek tersine döndürülmesidir. Nefret edilen birine karşı olan dürtüyü sevgiye, özleme duygusunun küçümsenmeye, hased edilen bir şeyin beğeniye dönüştürülmesi örnek olarak verilebilir (McWilliams, 2017: 160).

c) Psidöalturizm

Psödo altruizm savunma düzenine ilk bahseden kişi Anna Freud olarak bilinmektedir.

Çocukların bir şey istedikleri durumda ebeveynlerinin katı tutumları ile karşı karşıya kaldıklarında kendi isteklerinden ödün verme yolunu seçerler bu durumda süperegoları daha sert ve cezalandırıcı olmaktadır. Bu kişiler ilerleyen zamanlarda isteklerini tatmin etme durumlarında harekete geçmek ya da isteklerini bastırma dışında başkalarına yansıtma yaparak süpregonun sert tutumuna karşı dolaylı da olsa bir şekilde doyuma ulaşma imkânı bulmaktadır. Bu durumdaki kişiler çevrelerindeki başka birilerine kendilerini adanmış gibi görünebilirler. Kendini adadığı bu kişinin isteklerini anlayışla karşılayarak kendisini o kişiye daha yakın hissediyor. Kendisinde olan aynı istek ya da arzu söz konusu olduğunda süpregonun yargılaması ve suçlaması söz konusu olmaktadır fakat aynı istek başkasında hoşgörü ile kabul görüyor. Kişinin isteğine ulaştığındaki haz aynı zamanda başkalarının istek ve arzularını doyururken hissedilen ve kişinin de paylaştığı haz ile aynı olmaktadır (Freud, 2017: 90).

A. Freud, “Ben ve Savunma Mekanizmaları” kitabında verdiği genç bir öğretmen vakasını vermiştir. Bu öğretmenin çocukluk döneminde, birçok çocuğunun olmasını, kendinden büyük olan arkadaşlarındaki her şeye ve hatta daha da iyi şeylere sahip olmak ve onların yapmış oldukları her şeyi yaparak onları hayran bırakmak istemektedir. İsteklerinin her an hemen yapılmasını istemesi çevresindeki insanlar için sorun oluşturmaya başlamıştır. Bu olgunun çocukluk döneminde hiç bitmeyen talepleri yetişkinlik döneminde ise ilk önce alçakgönüllü, talepleri olmayan, giyimine özen göstermeyen ve öğretmen olarak kendini başkalarına adanmış gibi görünen bir yaşam sergilemektedir. Kişilik gelişimi çocukluk döneminin tersine geliştiği belirtilmiştir. Öğretmen olması çocukluk dönemindeki istediği olan bir sürü çocuğunun olmasına, çevresindeki insanların güzel giyinmelerine, çocuklarının olmasına dair öneriler vermesi, kendi hedeflerine ulaşmak yerine bütün enerjisini çevresindekilerin deneyimlerini paylaşırken tüketmesi alturizm düzeneğinin göstergesi olabilmektedir. İkame olarak yansıtılan istekler o nesnelere başarıları ile özdeşleşme yoluna giderek tatmin olmaya çalışmaktadır. O nesnelere engelle karşılaşması durumunda saldırganlık derecesinde mücadele ederek engelle savaşılmaktadır. Bunun sonucunda süpregonun yasaklamış olduğu istek ve arzuların çevre ve toplum tarafından takdir edilecek kişilik örüntüsüne dönüşmektedir (Freud, 2017: 88-89).

d) İdealleştirme

En ilkel evrede bu düzenek kişinin kendisine tapınılacak derecede değerli hissetmesi bir nevi kendini tanrı yerine koyma duygusudur. Çocuk gelişim aşamalarındaki engellenmelerle karşılaştıkça normal bir kişi seviyesine gelmektedir. Sıradan bir insan olma gerçek hayatın beklentileri yani başarılı olma rolleri gerçekleştikçe değerlilik duygusu da içsel olarak hissedilir duruma gelmesi sağlıklı bir idealizasyon durumudur. Kişinin başarılı olmadığı ve gerçek yaşamla uyumsuz olduğu durumda ise kendisini ya da bir nesneyi aşırı derecede idealize ediyorsa ilkel düzeyde takılmış bir savunma mekanizması oluşturmuştur. Benliğin ana varoluş sebebi yaşamda ve toplumsal düzeyde saygı duyulan bir konumda olma durumudur. Sosyal olarak bulunulan durumda hak edilen değerlilik duygusu yaşanan bazı travmatik yaşantılar nedeniyle kaybedilebilir. Bu durumlarda bazen kişi kıymetinin bilinmediğini söyleyerek kendisinin mehdi ya da tanrı olduğunu iddia edecek kadar ileri giden ilkel savunma düzeneği devreye girebilir. Eğer bir kişi içsel dünyasında başarıyı sakladığına inanıyorsa kendisi ile gurur duyarak kendisini idealize edebilir. Başka bir ifadeyle, kişi değersizlik duygularını ve başarısızlıklarını ortadan kaldırmak amacıyla bağlandığı nesnelere her ne ise onları idealize edebilmektedir. Kişisel kusurları örtbilmek üstün bir idealin aracı olarak mümkün olabilmektedir. Bunun sonucunda da kişi herhangi bir ideolojiye ya da dini bir organizasyona bağlanarak üstün bir idealizasyona hizmet edebilmektedir (Özakkaş, 2008: 359-361)

2.2.3.3 Olgun Savunmalar

Olgun savunma düzenekleri, olgun olmayan savunma düzeneklerinin daha iyi yapılanmış durumu olmaktadır. Bu düzenekte immatür ve nevrotik savunmalara göre bilişsel çarpıtmalar daha az kullanılmaktadır. Asıl kullanım amacı ise özellikle olumsuz bir durumun veya olayın tesirinin azaltılması veya ortadan kaldırılmasıdır. Bu savunmalar, sağlıklı bireylerin kişilik örgütlenmelerinde ve yetişkinlik yaşamında görülmesi muhtemel mekanizmalar olmaktadır (Bowins, 2010: 160-162.)

Kişinin içsel süreçleri ile dışsal gerçekliği arasında dengeye ulaşmayı amaçlar. Genel olarak kişinin dürtülerini boşaltırken kontrol sağlamasına olanak tanıyarak, gerilim ve kaygı yükünü azaltması sebebiyle de sosyal olarak pozitif geri dönütler almasını sağlamaktadır (Taşkent, 2010: 44).

a) Yüceltme (Sublimation)

Yüceltme savunmasını Freud, dürtülerin biyolojik açıdan (emme, acıya tahammül, ısırma, kavga etme vb.) sosyal olarak değer oluşturacak şekilde dışa vurulması olarak tanımlamıştır. Freud örnek olarak dişçinin sadizmini, avukatın ise düşmanlarını öldürme isteğini yüceltmekte olabileceğini belirtmiştir. Problem oluşturan dürtülerin yaratıcı ve faydalı şekillerde dışa vurmanın bir yolu olduğu belirtilmiştir (McWilliam, 2017: 172-173).

Yüceltme savunması ruhsal enerji ile devamlı olarak beslenmek durumunda olduğu için enerjinin engellenmediği ve baskı düzeneğinin işlemediği zamanlarda kullanılabilir. Bu durumda benlik özgün olan davranışların yolunu engellemez sadece yönünü değiştirecek şekilde engel koyarak içsel enerji ile savunma enerjisi bir arada boşalmaktadırlar. Örneğin çocukluk döneminde yıkıcı eğilimleri olan biri yetişkinlik döneminde bomba imha uzmanı olabilmektedir. Çocukluk döneminde onaylanmayan eğilimlerin bazen yetişkinlik döneminde diğerlerini hayran edecek biri olarak ortaya çıkması ile sonuçlanabilmektedir (Geçtan, 2018: 81).

b) Baskılama (Supression)

Çocukluk döneminde kişiyi uğraştıran, tutumlarını yönetmeye çalışan arzu, duygu ve yaşam deneyimleri olsa da bunların bazıları hatırlanır fakat büyük kısmı bilinçli anılar da hatırlanmaz. Bilinçdışı atılan, orada bulunan dürtü, arzu ve duyguların bilinç seviyesine gelmesi ego tarafından kabul edilemez. Yani bu durumlar süperego tarafından yargılanmış, yasaklanmıştır çünkü egoya bunaltı ve acı veren durumlar olduğu için ego tarafından bastırılırlar. Bastırma düzeneği tüm insanların kullandığı bir mekanizmadır fakat kişi ne kadar çok şey bastırırsa yaşamdaki doyum ve uyum yollarını öğrenme konusunda zorluk yaşayabilmektedir. Ruhsal enerjinin bu duruma yatırımı fazla olduğunda öğrenme güçlükleri, dikkati toparlayamama, halsizlik, isteksizlik gibi bazı güç yitimi belirtileri çıkabilmektedir. Bir itki, anı ya da duygunun bilinçdışında tutulması belli bir enerji tüketmesine yol açarak bazı doğal olan itkilerin doyurulamamasına neden olabilir ve sağlıklı kişilik gelişmesini engelleyebilir (Öztürk ve Uluşahin, 2008: 74; Odağ, 2017: 82).

c) Beklenti (Anticipation)

Beklenti düzeneği bireyin gelecek ile ilişkili tehlike oluşturabilecek durumları algılama ve bu durumlar ile alakalı gerçekçi düşünceler içerisinde o duruma uygun

davranışlar ve çözüm üretebilme durumudur. Bastırma düzeneğinde aniden oluşan itki ve korkuları kontrol altına alma durumu gibi beklenti düzeneği de gelecekte oluşabilecek arzulanmayacak, hoş gitmeyecek durumları kontrol altında tutmaktadır (Vaillant, 2000: 94).

Freud'un "Ketlenme, Semptom ve Anksiyete" isimli eserinde iki farklı kaygı tanımlanmaktadır. Freud, travmatik yaşantılarla tehlike arz eden durumları ayırmıştır. Travma anında egonun zayıf bir tasarım edinerek ancak gerçek travmanın ve onun hayalinin tehlike arz ettiği durum şeklinde etiketleyerek tepkide bulunduğunu belirtmiştir. Sonraki zamanlarda ise tehlikeli bir durum beklemesi egonun sinyal kaygı hissederek bu duruma savunmacı bir davranış sergilediğini açıklamıştır (Wong, 1999: 819-820).

Beklenti düzeneği gelecekte olabilecek olayları tahmin ederek bu olaylar ilgili gerçekçi düşünceler ortaya koyarak alternatif tutum ve çözüm üretebilme durumu olarak da açıklanabilmektedir. Örneğin konferans verecek olan bir konuşmacının hazırladığı konu ile alakalı ortaya çıkabilecek tersliklerle ilgili birçok durumu bilinçli olarak kurgulayıp düşünerek orada başına gelebilecek duruma karşı önlem almış olduğundan stres yaşamayı en asgari düzeye inebilmektedir. Bu mekanizmayı kullanan kişiler gelecekte yaşanabilecek stres ya da çatışma durumlarının etkilerini hafifletmek için yaşanabilecek üzücü bir durumu hayal ederek o anki anksiyeteyi tolere edebilmesinin provasını yapmaktadırlar. Gelecekte olabilecek olaya karşı tepki planlaması yaparak egonun stresini azaltmaktadır (Wong, 1999: 826)

d) Mizah (Humor)

Freud (1998), mizah savunma düzeneğini kişinin negatif bir durum yaşadığı zaman psikik gerilimini azaltmak amacıyla gerçeklikle olan bağlantısını kaybetmeden o durum ile ilgili dalga geçme durumu olarak açıklanmıştır. Toplumsal olarak onaylanmayan düşünce ve istekleri kişinin kendisine de çevresine de uyumlu olacak şekilde anlatılması sürecidir.

May (1997:61) ise bu düzeneği insanların espri ve ego anlayışlarının birbiri ile olan ilişkisi açısından değerlendirmektedir. Mizahın kişinin egosunu korumak için temel oluşturduğunu dile getirmiştir. Bu sayede bireylerin kendilerini olaylar karşısında ayakta tutabilme gücü oluşturduğundan bahsetmektedir. Mizahı kişinin kendisi ile sorunları arasına mesafe koyarak o problemlere dışardan bakabilmesinin ruhsal sağlık

açısından uygun bir yol olduğunu belirtmiştir. Stres ya da panik anında kişi dış dünya ile arasındaki mesafeyi yitirmesi sebebiyle gülme eylemini gerçekleştirememektedir. Bu sebeple kişi gülebildiği sürece kaygı ve korkunun hakimiyetinden kurtulmuş olmaktadır. Ruhsal problemleri olan kişilerin gerçek mizah duygularını korudukları müddetçe ego durumunu kaybetmedikleri anlamına gelmektedir.

2.2.4 Savunma Mekanizmaları ile İlgili Yapılmış Araştırmalar

Bodur (1999), yapmış olduğu çalışmada Savunma Biçimleri Testi'nin (Defense Style Questionnaire) Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapmıştır. Ego savunmalarını gelişmişlik seviyeleri açısından değerlendirilmiştir. Çalışmada 88 maddelik ve 26 maddelik olan iki formu ile de çalışılmıştır. Çalışma sonucunda kısa form olan 26 maddelik ölçeğin kullanılmasının daha uygun olduğu bulunmuştur.

Yılmaz, Gençöz, ve Ak. (2007) tarafından Savunma Biçimleri Testi'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Çalışma 190 kişi ile yürütülmüştür. Çalışma sağlıklı ve klinik grup olarak yapılmıştır. Sağlıklı grup 105 kişi, klinik grup ise 85 kişiden oluşmuştur. Test sonucunda iç-tutarlılık katsayısı Olgun Savunma Biçimi 0.70, Nevrotik Savunma Biçimi .61 ve İmmatür Savunma Biçimi .83 olarak bulunmuştur.

Taşkent (2010) tarafından yapılan araştırma madde ve/veya alkol bağımlılığı olan ve olmayan bireylerin kullandığı savunma mekanizmaları ve erken dönem travmalar ve disosiyatif yaşantıların savunma mekanizmaları üzerindeki etkisi konusundadır. Yapılan bu araştırma sonucunda madde ve/veya alkol bağımlılığı olan bireylerin nevrotik savunmaları kontrol grubuna oranla anlamlı olarak fazla kullandığı bulunmuştur. Aynı zamanda erken dönem travmatik olaylar ve disosiyatif durumların bağımlılığın yoğunluğu üzerinde pozitif etkisinin olduğu bulunmuş ve bu durumun immatür savunma düzeneğinin kullanım durumunu artırdığı sonuçlarda yer almıştır.

Elmas, (2017) tarafından yapılmış olan araştırma İstanbul'da 18-65 yaş aralığında 150 evli birey ile yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlara göre, evlilikte anlaşma alt boyutu, araştırmaya katılan kişilerin algılanan aile, arkadaş ve özel bir insan desteği ile anlamlı ve pozitif ilişkili bulunduğu ve savunma biçimleri evlilikte anlaşma alt boyutu anlamlı ilişkili bulunmamıştır. Uyumsuz evlilik puan aralığındaki erkeklerde nevrotik savunma puanı daha yüksek olduğu, Uyumlu evlilik puan aralığında olan ve çocuğu

olmayan bireylerde nevroitik savunmalar anlamlı düzeyde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Pellitteri (2010); 22 erkek, 85 kadından oluşan çalışmasında, duygusal zekâ ile savunma biçimleri kullanma tarzlarını incelemiştir ve sonuçta aralarında ilişki tespit etmiştir. Duygusal zekâsı yüksek olan bireylerin olgun savunma mekanizmalarını daha çok kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Gençoğlu (2019), 271'ini kadınların, 100'ünü erkekler oluşturduğu araştırmasının sonucunda; nevroitik ve immatür savunma düzeneklerinin kaygılı bağlanma biçimine sahip kişilerin kullandığını ve olgun savunma düzeneklerini ise güvenli bağlanma biçimine sahip kişilerin kullandığı yönünde bulmuştur. Olgun savunma düzenekleri kaçınmacı bağlanma biçimini negatif yönde etkilediği bulunmuştur. Kaygılı bağlanma biçiminin nevroitik ve immatür savunma düzeneklerini pozitif yönde etkilediği yönünde bulgular belirtilmiştir.

Bahadır (2019) tarafından yapılan çalışmada İstanbul'da özel üniversitelerde okuyan 500 kişi ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların demografik değişkenlere göre, ebeveyn davranışlarına ve psikolojik destek alma biçimlerine göre savunma mekanizmaları, erken dönem uyumsuz şemaları ve travma puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

Granieri ve arkadaşları (2017) tarafından yapılan araştırmada savunma mekanizmaları ile maladaptif kişilik boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuç olarak; immatür savunma düzeneklerinin negatif duygulanım, geçimsizlik, duyguların ve eylemlerin kontrolsüz olması, kopukluk, psikotizm alt boyutlarını açıklamadığı belirtilmiştir.

West (2018), yetişkinlerin bağlanma tarzlarının yaşam doyumunu ile savunma durumları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında katılımcıların güvenli bağlanma stili ile yaşam doyumunu arasında pozitif doğrusal, ilkel savunmalar ile güvenli bağlanma arasında negatif doğrusal anlamlı ilişki olduğu sonucu çıkmıştır. Bireylerin yaşam doyumunu ve savunma mekanizmaları alt boyutlarından olgun ve nevroitik savunmalar arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Güvenli bağlanmanın yordanması ilkel savunma biçiminin negatif etkisi olduğu belirtilmiştir. Kayıtsız bağlanma yordanmasında ise ilkel savunmanın pozitif etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Carvalho ve arkadaşları (2013) depresif bozukluklar ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarını geniş çaplı olarak yürütmüşlerdir. 9937

kişinin katıldığı araştırma sonucuna göre; duygusal mizaçlı kişilerin yüksek oranda ilkel savunma, düşük oranda olgun savunmaları kullandıklarını bulmuşlardır.

Anlı (2002), çalışmasında savunma mekanizmaları ve EEG arasındaki ilişkiyi hiçbir psikopatolojisi olmayan 32 kişi ile yapmıştır. EEG ile beyin ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin ölçülüp ölçülmeyeceğine dair incelemesinde yansıtma savunma düzeneği ile beynin fonksiyonları arasında ilişki bulunurken, başka bir savunma düzeneğinde herhangi bir bulgu kaydedilmemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi bu bölümde açıklanmıştır. Araştırma modeli, örnekleme, kullanılmış olan ölçekler detayları ile bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Yapılmış olan araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Evli bireylerin kullandıkları savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi sebebiyle genel tarama modelinin alt türü olan ilişkişel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkişel tarama modeli iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve değişimin düzeyini belirlemeyi hedefleyen araştırma modelidir. Tarama yolu ile yapılan araştırmalar, çalışılan konu bazında ilişkilerin gerçek bir neden-sonuç ilişkisini değil araştırmacıya çalıştığı hakkında ipucu verir. Değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, birlikte bir değişim varsa bunun nasıl olduğu korelasyon türü ile belirlenmektedir (Karasar, 2011).

3.2 Çalışma Grubu

Araştırma evrenini evli bireyler oluşturmaktadır. Örnekleme ise 2021 yılında İstanbul ilinde basit rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 361 evli birey oluşturmuştur. Olasılıklı örnekleme yönteminin alt türü olan basit rastgele örnekleme kullanılmıştır. Basit rastgele örneklemede evrendeki tüm birimlerin örnekleme olarak seçilme olasılığı aynıdır. Örnekleme seçilen birim diğer birimleri etkilememektedir (Büyüköztürk, 2016). Ölçekler 361 evli bireye uygulanmıştır.

Çalışma grubunun demografik dağılımları aşağıda Tablo 3.1' de verilmiştir.

Tablo 3. 1: Demografik Değişkenlere Ait Bulgular

Değişkenler	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	309	85.6
	Erkek	52	14.4
Eğitim Durumu	İlköğretim	48	13.3

	Lise	61	16.9
	Üniversite ve Üstü	252	69.8
Eş Eğitim Durumu	İlköğretim	53	14.7
	Lise	63	17.5
	Üniversite ve Üstü	245	67.9
Çalışma Durumu	Çalışıyor	158	43.8
	Çalışmıyor	203	56.2
Eş Çalışma Durumu	Çalışıyor	286	79.2
	Çalışmıyor	75	20.8
Aile Tipi	Çekirdek Aile	316	87.5
	Geniş Aile	45	12.5
Algılanan Sosyoekonomik Durum	Düşük	221	61.2
	Yüksek	140	38.8
Evlilik Şekli	Görücü Usulü	123	34.1
	Flört Sonrası	238	65.9
Evlilik Süresi	1-5 Yıl	108	29.9
	6-10 Yıl	78	21.6
	11-15 Yıl	50	13.9
	16 Yıl ve Üstü	125	34.6
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Var	307	85.0
	Yok	54	15.0
TOPLAM		361	100

Tablo 3.1'e göre, yapılan çalışmaya 309 kadın (%85.6) ve 52 erkek (%14.4) olmak üzere toplam 361 kişi katılmıştır. Eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların 2'si okuryazar; 11'i (%3) ilkokul; 28'i (%7.8) ortaokul; 61'i (%16,9) lise ve 259'u (%71,7) üniversite ve üstü mezundur. Katılımcıların eşlerinin eğitim durumu değişkeni açısından 2'si okuryazar; 25'i (%6,9)'u ilkokul; 26'sı (%7,2) ortaokul; 63'ü (%17,5) lise ve 245'i (%67,9) üniversite ve üstü mezundur. Katılımcıların 158'i (%43,8)

çalışmakta; 203'ü (56,2) ise çalışmamaktadır. Eşlerinin çalışma durumu açısından ise 286 (%79,2) katılımcının eşi çalışmakta iken 75 (%20,8) katılımcının eşi çalışmamaktadır. Aile tipi değişkenine göre 316'sı (%316) çekirdek aileye sahipken 45 (%12,5) geniş ailede yaşamaktadır. Algılanan sosyoekonomik durum değişkenine göre katılımcılardan 25'i (%6,9) ortalamanın altı; 196'sı (%54,3) orta; 121'i (%33,5) ortalama üstü ve 19'u (%5,3) yüksek olarak bildirmişlerdir. Evlilik şekli değişkenine göre katılımcılardan 123'ü (%34,1) görücü usulü; 238'i (%65,9) flört sonrası evlilik gerçekleştirmişlerdir. Evlilik süresi değişkenine göre 1-5 yıl arası evli olanlar 108 (%29,9); 6-10 yıl arası evli olanlar 78 (%21,6); 11-15 yıl arası evli olanlar 50 (%13,9); 16 yıl ve üstü evli olanlar ise 125 (%34,6) kişidir. 307 (%85) katılımcı çocuk sahibi iken 54 (%15) katılımcının çocuğu olmadığı bildirilmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmada veriler; Yılmaz, Gençöz ve Ak (2007) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmış olan “Savunma Biçimleri Testi” ve Tutarel-Kışlak (1999) tarafından Türkiye’de geçerlik güvenirlik çalışmasını yapılmış olan “Evlilik Uyumu Ölçeği” ile araştırmacı tarafından hazırlanmış “Kişisel Bilgi Formu” ile elde edilmiştir. Kullanılmış olan ölçekler için izinler alınarak ekte sunulmuştur.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Çalışmada katılımcıların; cinsiyetleri, kendilerinin ve eşlerinin eğitim durumları, çalışma durumları, aile tipi, algılanan sosyoekonomik durum, evlilik şekli, evlilik süresi ve çocuk sahibi olma durumlarını belirlemeye yönelik araştırmacının geliştirmiş olduğu 10 maddeden oluşan “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.3.2. Savunma Biçimleri Testi

Savunma Biçimleri Testi Bond, Gardner, Christian ve arkadaşları (1983) tarafından geliştirilmiştir. Yılmaz, Gençöz ve Ak (2007) tarafından testin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır. Kendini değerlendirmek amacıyla kullanılan test, 9’lu Likert olan şekilde ve 40 maddeden oluşmaktadır. Testin 3 boyutu (Olgun, Nevrotik ve İmmatür), 20 alt boyutu bulunmaktadır. Olgun Savunma Biçimleri alt boyutu; “Mizah” 5, 26; “Beklenti” 30, 35; “Yüceltme” 3, 38 ve “Baskılama” 2, 25 numaralı maddelerden, Nevrotik Savunma Biçimleri alt boyutu; “Yapma-Bozma” 32, 40; “Psödo Altruizm” 1, 39; “İdealleştirme” 21, 24; “Karşıt Tepki Geliştirme” 7, 28 maddelerinden, İmmatür Savunma Biçimleri ise “Yansıtma” 6, 29; “Pasif

Saldırganlık” 23, 36; “Dışa Vurma” 11, 20; “Yalıtma” 34, 37; “Değersizleştirme” 10, 13; “Otistik Fantezi” 14, 17; “İnkâr” 8, 18; “Yer Değiştirme” 31, 33; “Disosiasyon” 9, 15; “Bölünme” 19, 22; “Rasyonalizasyon” 4, 16 maddelerinden oluşmaktadır. Türkçe uyarlamasındaki iç tutarlılık katsayıları; Olgun Savunma Biçimi .70, Nevrotik Savunma Biçimi .61, ve İmmatür Savunma Biçimi .83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği Olgun, Nevrotik ve İmmatür Savunma Biçimleri için sırasıyla .75, .88 ve .86 olarak belirlenmiştir. Derecelendirme aralıkları; “Bana hiç uygun değil” ile “Bana çok uygun” arasında değişmektedir.

3.3.3. Evlilik Uyum Ölçeği

Ölçek, Locke ve Wallace (1959) tarafından evlilik uyumunu ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Tutarel-Kışlak (1999) tarafından Türkiye’de geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek toplam 15 maddeden oluşmaktadır ve alınabilecek puanlar 1 ile 60 puan arasında değişmekte olup, yüksek puan evlilikte uyumu, düşük puan da uyumsuzluğu göstermektedir. Her madde için 0 ile 6 arasında değişen bir puan sistemi bulunmaktadır. 1. madde 0–6 puan, 2.–9. maddeler 0–5 puan, 10. ve 14. maddeler 0–2 puan, 11. ve 13. maddeler 0–3 puan, 12. madde eşlerden biri için evde oturmak diğeri için dışarıda bir şeyler yapmak seçeneği işaretlenmişse 0 puan, eşlerin her biri için dışarıda bir şeyler yapmak seçeneği işaretlenmişse 1 puan, eşlerin her biri için evde oturmak seçeneği işaretlenmişse 2 puan ve 15. madde 0–2 puan arasında değer almaktadır. Ölçekten alınan toplam puan 0–60 arasında değişmektedir. 43 puanın üzerinde alanlar evlilikleri uyumlu, altında alanların ise evlilikleri uyumsuz olarak kabul edilmiştir.

Ölçek; genel evlilik uyumu ile birlikte aile bütçesi, duyguların ifadesi, arkadaşlar, cinsellik ve yaşam felsefesi gibi konularda anlaşma ya da anlaşamama durumunu ve güven, çatışma çözme, boş zaman ve ev dışı etkinliklerde ilişki tarzını ölçmektedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında; iç tutarlılık katsayısı .84, kadınlar için .85, erkekler için .83 bulunmuştur. Testin orijinalinin geçerliliği ise .90 olduğu belirtilmiştir.

3.4 Verilerin Analizi

SPSS 26 istatistik paket programı ile veriler analiz edilmiş olup, %95-%99 güven aralığında çalışılmıştır. İstatistik analizleri $p < 0.05$ ile $p < 0.01$ anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiş ve açıklanmıştır.

Betimsel veri çözümlenmelerinde ise yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Çalışmanın değişkenlerinin normallik hipotezi; Q-Q grafiği, çarpıklık-basıklık bulguları kullanılarak araştırılmıştır. Değişkenlerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov ile Shapiro-Wilk Normallik Testi yapılmış, değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 arasında olduğu ve mevcut alanyazına dayalı olarak normallik varsayımlarının karşılandığı sonucuna varılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2012). Bu kapsamda parametrik testler gerçekleştirilebilir.

Çalışmadaki ölçek puanlarının çarpıklık ve basıklık sonuçları Tablo 3.2’de gösterilmiştir.

Tablo 3. 2: Savunma Biçimleri, Savunma Biçimleri Alt Boyutları, Evlilik Uyumu Değişkenlerine Ait Betimsel İstatistikler ile Çarpıklık ve Basıklık Değerleri Sonuçları

Değişkenler	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>	Çarpıklık	Basıklık
Savunma Biçimleri	361	196.86	38.29	-.162	-.405
Olgun	361	47.27	9.99	-.320	-.088
Nevrotik	361	43.58	10.03	-.240	-.197
İmmatür	361	94.11	25.46	.017	-.532
Evlilik Uyumu	361	24.81	5.76	.477	.512

Bu araştırmada demografik değişkenlerden cinsiyet, çalışma durumu, eş çalışma durumu, aile tipi, evlilik şekli, çocuk sahibi olma durumu değişkenlerinin evlilik uyumu ve savunma biçimleri ile alt boyutlar açısından farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t test analizi ile incelenmiştir. Evli bireylerin eğitim durumu, eş eğitim durumu, algılanan sosyoekonomik durum ve evlilik süresi gibi demografik değişkenlerin evlilik uyumu ve savunma biçimleri ile alt boyutlarına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini saptamak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bu analiz sonucunda elde edilen anlamlı farklılığın ($p < 0,05$ $p < 0,01$) hangi düzey lehine olduğunu saptamak amacıyla Post-Hoc testlerinden Bonferroni testine başvurulmuştur.

En az iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark ya da farklar bulunduğunda hangi gruplar arasında olduğunun tespit edilmesi analiz sonuçlarını güçlendirecektir. Bonferroni testi ortalama puanlarının çoklu karşılaştırmasında sıklıkla kullanılan testler arasındadır (Büyüköztürk, 2019: 49).

Savunma Biçimleri ve alt boyutları olan Olgun, Nevrotik, İmmatür değişkenleri ile Evlilik Uyum arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamak için “Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi” kullanılmıştır. Korelasyon katsayısı; 0,00-0,30 arası düşük; 0,30-0,70 arası orta; 0,70-1,00 arasında olması yüksek olarak ifade edilebilir. 1,00 mükemmel pozitif yönde bir ilişkiyi; -1,00 mükemmel negatif yönde bir ilişkiyi; 0 ise ilişkinin olmadığı şeklinde belirtilebilir (A.g.e: 32).

Korelasyon analizinde bulunan anlamlı ilişki sonrasında savunma biçimleri ve alt boyutlarının evlilik uyumu düzeyine etkisini belirlemek amacıyla basit ve çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan evlilik uyumunun bağımsız değişken olan savunma biçimleri tarafından yordanmasına ilişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi; bağımlı değişkeni olan evlilik uyumunun bağımsız değişkenlerden olan savunma biçimleri alt boyutları tarafından yordanmasına dair Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır (A.g.e: 93-99).

Güvenirlilik Analizi: Cronbach’s alfa katsayısı, bir ölçeğin güvenirlik seviyesini göstermektedir. Cronbach’s alfa katsayısı 0 ile 1 arasında farklılaşmaktadır. Buna göre ölçeğin, $.00 \leq \alpha < .40$ değerinde güvenilir olmadığı; $.40 \leq \alpha < .60$ değerinde güvenirliğin düşük; $.60 \leq \alpha < .80$ değerinde oldukça güvenilir; $.80 \leq \alpha < 1.00$ değerinde ise yüksek derecede güvenilir olduğu kabul edilmektedir (Özdamar,1997: 500).

Savunma Biçimleri Testi ve Evlilik Uyum Ölçeği’nin güvenirlik analizinin sonuçları Tablo 3.3’ te gösterilmiştir.

Tablo 3. 3: Savunma Biçimleri Testi ve Evlilik Uyum Ölçeğinin Cronbach's Alfa Güvenirlilik Analizinin Sonuçları

Ölçekler	Cronbach's Alpha
Savunma Biçimleri Testi	0.851
Evlilik Uyumu Ölçeği	0.655

Tablo 3.3'te görüldüğü üzere Savunma Biçimleri Testi için Cronbach's Alfa güvenilirlik değeri 0.851 olarak hesaplanmış, ölçeğin oldukça yüksek derecede güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evlilik Uyum Ölçeği için Cronbach's Alfa güvenilirlik değeri ise 0.655 olarak sonuç bulunmuş, oldukça güvenilir olduğu sonucu çıkarılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölüm içerisinde çalışmanın amacı doğrultusunda elde edilen verilerin analizleri yer almaktadır. Araştırmanın temel problemi ve alt problemleri ile ilgili istatistiksel ve ölçeklere ait betimsel analizler sonucundaki bulgular yer almaktadır.

4.1 Temel Probleme İlişkin Bulgular

“Evli bireylerin kullandıkları savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna ilişkin elde edilen değişkenlerin korelasyonları ile ilgili bulgular Tablo 4.1’ de verilmiştir.

Tablo 4. 1: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutları ile Evlilik Uyumu Ölçeği Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Korelasyon Analiz Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4
1. Olgun	–			
2. Nevrotik	.33**	–		
3. İmmatür	.29**	.57**	–	
4. Savunma Biçimleri Testi	.54**	.75**	.93**	–
5. Evlilik Uyum Ölçeği	-.13*	.04	.19**	.11**

** $p \leq 0.01$ * $p \leq 0.05$

Tablo 4.1’e göre, Olgunluk alt boyut ve Nevrotik alt boyut ($r = .33, p \leq 0.01$), İmmatür alt boyut ($r = .29, p \leq 0.01$) ve SBT Toplam ($r = .54, p \leq 0.01$) arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Bu doğrultuda yüksekten düşüğe korelasyon sıralamasında Olgunluk alt boyutu ile en yüksek ilişki Savunma Biçimleri toplam puanı sonra sırasıyla Nevrotik ve İmmatür alt boyut puanlarında gelmektedir. Olgunluk alt boyutu ile Evlilik Uyum Ölçeği arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = -.13, p \leq 0.05$). Genel sıralamada ise Olgun alt boyutu ile evlilik uyumu arasındaki ilişki en düşük seviyededir. Buna göre; Olgunluk puanları yüksek olan evli bireylerin, Savunma Biçimleri toplam puan ile Nevrotik ve İmmatür alt boyut

puanlarının artma; Evlilik Uyum puanlarının ise düşük düzeyde de olsa azalma eğiliminde olduğu ifade edilebilir.

Nevrotik alt boyut ile sırasıyla SBT ($r = .75, p \leq 0.01$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ve İmmatür alt boyut ile ($r = .57, p \leq 0.01$) pozitif yönde orta düzeyde anlamlı korelasyon olduğu belirlenmiştir. Nevrotik alt boyut ve Evlilik Uyum puanlarının arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Buna göre; araştırmaya katılan evli bireylerin Nevrotik puanları yüksek olanların savunma biçimleri toplam puanları ve İmmatür alt boyut puanları da yüksek olarak belirtilebilir.

İmmatür alt boyut ile Savunma Biçimleri arasında yüksek düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon olduğu tespit edilmiştir ($r = .93, p \leq 0.01$). Yapılan analizde değişkenler arasındaki en yüksek korelasyon düzeyi İmmatür alt boyut ile Savunma Biçimleri arasında belirlenmiştir. Ayrıca İmmatür alt boyutunun evlilik uyumu ile pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu da saptanmıştır ($r = .19, p \leq 0.01$). Bu doğrultuda, İmmatür puanları yüksek çıkan evli bireylerin Savunma Biçimleri ve düşük düzeyde de olsa Evlilik Uyum puanları da yüksek olabileceği belirtilebilir.

Araştırmanın temel problem cümlesine aranan yanıt doğrultusunda, evli bireylerin savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasında düşük düzeyde, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .11, p \leq 0.05$). Büyüköztürk (2019: 32) korelasyon katsayısının düşük düzeyde olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bulunmasında katılımcı sayısının etkin olabileceği şeklinde yorumlamıştır. Bu bulgu doğrultusunda; savunma biçimleri yüksek olan katılımcıların evlilik uyumu puanları da yüksek olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

4.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Evli bireylerin kullandıkları savunma biçimleri evlilik uyumlarını yordamakta mıdır?” sorusu çerçevesinde araştırmanın bağımlı değişkeni olan evlilik uyumunun yordanmasına ilişkin yapılan regresyon analizinin sonuçları Tablo 4.2’ de sunulmuştur.

Tablo 4. 2: Savunma Biçimleri Değişkeninin Evlilik Uyumunu Yordamasına İlişkin Basit Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	St. Hata	<i>t</i>	<i>p</i>
Sabit	21.642	1.583	13.671	.000
SBT	.016	.008	2.040	.042*

$$r = .11, r^2 = .01, *p \leq .05$$

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere araştırmada gerçekleştirilen regresyon analizi sonucunda, evli bireylerin savunma biçimleri evlilik uyumunun pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısıdır. Bu regresyon modeline göre Savunma Biçimleri toplam varyansın % 1’ini açıklamaktadır ($r^2 = .01$; $F_{(1,359)} = 136.85$; $p \leq .05$). Bu açıklama düzeyi alanyazında düşük düzeyde bir açıklama olarak belirtilmiştir (Leech, Barrett ve Morgan, 2008).

Araştırmanın bağımlı değişkeni olan evlilik uyumunun araştırmanın bağımsız değişkenleri Savunma Biçimleri alt boyutları olan Olgun, Nevrotik ve İmmatür tarafından yordanmasına ilişkin yapılan çoklu regresyon analizinin sonuçları Tablo 4.3’te sunulmuştur.

Tablo 4. 3: Savunma Biçimleri Değişkeninin Alt Boyutlarının Evlilik Uyumunu Yordamasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	St. Hata	<i>t</i>	<i>p</i>
Sabit	25.660	1.686	15.215	.000
Olgun	-.112	.031	-3.585	.000*
Nevrotik	-.034	.036	-.936	.350
İmmatür	.063	.014	4.480	.000*

$$r = .28, r^2 = .08, *p \leq .01$$

Tablo 4.3’te görüldüğü üzere araştırmada gerçekleştirilen çoklu regresyon analizi sonucunda, anlamlı bir regresyon modeli ($F_{(3,357)} = 9.868$; $p \leq .01$) bulunmuş ve Savunma Biçimleri alt boyutları bir arada ele alındığında bağımlı değişken olan evlilik

uyumu toplam varyansının %8'ini açıklamaktadır ($r^2 = .08$). Bu açıklama düzeyi alanyazında orta düzeyde bir açıklama olarak belirtilmiştir (Leech vd., 2008). Buna göre Olgun bağımsız değişkeni, evlilik uyumunu negatif ve anlamlı olarak; İmmatür bağımsız değişkeni ise evlilik uyumunu olumlu ve anlamlı yordarken; Nevrotik bağımsız değişkeni evlilik uyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı tespit edilmiştir. Savunma biçimleri alt boyutları olan Olgun, Nevrotik ve İmmatür değişkenleri bir arada ele alındığında katılımcıların evlilik uyumlarının anlamlı tahmin edicileridir.

Olgun alt boyutundaki bir birimlik artış evlilik uyumunu .112 puan azalttığı; İmmatür alt boyutundaki bir birimlik artışın evlilik uyumunu .063 puan artırdığı; Nevrotik alt boyutundaki bir birimlik artış ise .034 puan evlilik uyumunu düşürdüğü şeklinde ifade edilebilir.

Standartize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin evlilik uyumu üzerindeki göreceli önem sırası; İmmatür (.279), Olgun (-.195) ve Nevrotik (-.059) şeklindedir. Evlilik uyumunun en önemli yordayıcısı İmmatür alt boyutudur.

4.3 Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında önce katılımcıların savunma biçimlerinin sonra evlilik uyumlarının demografik değişkenlere göre (cinsiyet, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, aile tipi, evlilik şekli, çocuk sahibi olma, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, algılanan sosyo-ekonomik durum ve evlilik süresi) farklılaşp farklılaşmadığına dair bulgular verilmiştir. Fark testlerine dair bulgular verilmeden önce de Savunma Biçimleri Ölçeğine (Tablo 4.4) ve Evlilik Uyumu Ölçeğine (Tablo 4.5) ait betimsel istatistik değerleri verilmiştir.

Tablo 4. 4: Savunma Biçimleri Testi ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler Analiz Sonuçları

	N	Min	Max	Ort.	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Olgun	361	13	71	47.27	9.989	-.320	-.088
Nevrotik	361	14	72	43.58	10.031	-.240	-.197
İmmatür	361	34	159	94.11	25.459	.017	-.532
SBT	361	86	283	196.86	38.289	-.162	-.405

Tablo 4.4'te görüldüğü gibi örnekleme oluşturan 361 katılımcının Savunma Biçimleri Testi toplam puan aralığı 86-283 arasında, çarpıklık-.162 ve basıklık=-.405, aritmetik ortalaması \bar{x} =196.86 standart sapması ss= 38.289 olarak bulunmuştur. Savunma biçimleri alt boyutlarından almış oldukları puan ortalaması en düşük olandan en yüksek olana doğru sıralandığında; Nevrotik alt boyut puanlarının aritmetik ortalaması \bar{x} =43.81, standart sapması ss= 10.031, aralık 14-72 arasında, çarpıklık=-.240, basıklık=-.197 olarak; Olgun alt boyut puan ortalamalarının aritmetik ortalaması \bar{x} =47.27, standart sapması ss=9.989, aralık 13-71 arasında, çarpıklık=-.320, basıklık=-.088 olarak; İmmatür alt boyut puanlarının aritmetik ortalaması \bar{x} =94.11, standart sapması ss= 25.459, aralık 34-159 arasında, çarpıklık=.017 ve basıklık -.532 olarak hesaplanmıştır.

“Evli bireylerin Evlilik Uyum Ölçeği puan ortalamaları nedir?” sorusuna ilişkin yapılan betimsel analiz sonuçlarından elde edilen bulgular Tablo 4.5’ te sunulmuştur.

Tablo 4. 5: Evlilik Uyum Ölçeğinin Betimsel Analiz Sonuçları

	N	Min	Max	Ort.	Std. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
EUÖ	361	11	45	24.81	5.760	.477	.512

Tablo 4.5’te görüldüğü gibi örnekleme oluşturan 361 katılımcının Evlilik Uyum Ölçeği puan aralığı 11-45 arasında, çarpıklık .477 ve basıklık=.512, aritmetik ortalaması \bar{x} =24.81, standart sapması ss= 5.760 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 60 ve 43 puan üzerinde evliliklerin uyumlu, altında ise evliliklerin uyumsuz olduğu bilgisi ile araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik uyum ortalamalarının düşük düzeyde olduğu ifade edilebilir.

4.3.1. Savunma Biçimlerinin Demografik Değişkenlere Göre Değişmesine İlişkin Bulgular

“Evli Bireylerin Savunma Biçimleri Testi puan ortalamaları demografik değişkenler (cinsiyet, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, aile tipi, evlilik şekli, çocuk sahibi olma, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, algılanan sosyo-ekonomik durum ve evlilik süresi) açısından anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusu çerçevesinde ortaya çıkan bulgular verilmiştir.

Bu araştırmada cinsiyet değişkeninin Savunma Biçimleri ve alt boyutları olan Olgun, Nevrotik, İmmatür açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem t Test analizi ile incelenmiş, Tablo 4.6’da sonuçlar yer almıştır.

Tablo 4. 6: Savunma Biçimleri ve Alt Boyut Puanlarının Cinsiyet Değişkeni ile Karşılaştırılmasına Ait Bağımsız Gruplar t-Testi Analiz Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Olgun	Kadın	309	47.51	9.83	1.113	1.67	.267
	Erkek	52	45.85	10.89			
Nevrotik	Kadın	309	43.75	9.91	.782	1.18	.434
	Erkek	52	42.58	10.77			
İmmatür	Kadın	309	94.04	25.12	-.121	-.46	.904
	Erkek	52	94.50	27.67			
SBT	Kadın	309	197.16	37.31	.366	2.10	.714
	Erkek	52	195.06	44.03			

$p > .05$

Tablo 4.6’da kadın ve erkek katılımcılara göre hem Savunma Biçimlerinin [$t_{(359)} = .366; p > .05$] hem de Olgun [$t_{(359)} = 1.113; p > .05$], Nevrotik [$t_{(359)} = .782; p > .05$] ve İmmatür [$t_{(359)} = -.121; p > .05$] alt boyutlarının anlamlı fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmada çalışma durumu değişkeninin savunma biçimleri ve alt boyutları olan olgun, nevrotik, immatür açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4. 7: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların alışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Olgun	alışıyor	158	48.39	9.30	1.888	1.99	.060

	Çalışmıyor	203	46.40	10.44			
Nevrotik	Çalışıyor	158	42.94	9.78	-1.078	-1.14	.284
	Çalışmıyor	203	44.08	10.22			
İmmatür	Çalışıyor	158	94.39	25.55	.189	.51	.850
	Çalışmıyor	203	93.88	25.45			
SBT	Çalışıyor	158	197.13	37.76	.117	.48	.907
	Çalışmıyor	203	196.65	38.79			

$p > .05$

Tablo 4.7'ye göre hem savunma biçimleri [$t(359) = .117$; $p > .05$] hem de olgun [$t(359) = 1.888$; $p > .05$], nevroitik [$t(359) = -1.078$; $p > .05$] ve immatür [$t(359) = .189$; $p > .05$] alt boyutları, çalışma değişkeninde anlamlı fark oluşturmamıştır.

Bu araştırmada katılımcıların eşlerinin çalışma durumu değişkeninin Savunma Biçimleri ve alt boyutları olan Olgun, Nevrotik, İmmatür açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem t Test analizi ile incelenmiş, Tablo 4.8' de gösterilmiştir.

Tablo 4. 8: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Eş Çalışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Olgun	Çalışıyor	286	47.02	10.14	-.959	-1.19	.360
	Çalışmıyor	75	48.21	9.39			
Nevrotik	Çalışıyor	286	43.73	10.07	.558	.72	.580
	Çalışmıyor	75	43.01	9.93			
İmmatür	Çalışıyor	286	92.96	24.94	-1.592	-5.51	.096
	Çalışmıyor	75	98.47	27.09			
SBT	Çalışıyor	286	195.59	37.44	-1.161	-6.10	.220
	Çalışmıyor	75	201.69	41.29			

$p > .05$

Tablo 4.8’de görüldüğü üzere; yapılan analizin bulguları karşılaştırıldığında, eş çalışma ve çalışmama durumuna göre hem Savunma Biçimlerinin [$t_{(359)} = -1.161; p > .05$] hem de Olgun [$t_{(359)} = -.959; p > .05$], Nevrotik [$t_{(359)} = .558; p > .05$] ve İmmatür [$t_{(359)} = -1.592; p > .05$] alt boyutlarının anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmada aile tipi değişkeninin Savunma Biçimleri ve alt boyutları olan Olgun, Nevrotik, İmmatür açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem t Test analizi ile incelenmiş, Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 9: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Aile Tipi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Olgun	Çekirdek	316	47.30	9.97	.163	.26	.871
	Geniş	45	47.04	10.25			
Nevrotik	Çekirdek	316	43.71	9.86	.608	.97	.544
	Geniş	45	42.73	11.25			
İmmatür	Çekirdek	316	94.26	25.32	.305	1.24	.761
	Geniş	45	93.02	26.68			
SBT	Çekirdek	316	197.00	38.12	.181	1.11	.856
	Geniş	45	195.89	39.85			

$p > .05$

Tablo 4.9’a göre, çekirdek aile ve geniş aile olma durumuna göre hem Savunma Biçimlerinin [$t_{(359)} = .181; p > .05$] hem de Olgun [$t_{(359)} = .163; p > .05$], Nevrotik [$t_{(359)} = .608; p > .05$] ve İmmatür [$t_{(359)} = .305; p > .05$] alt boyutlarının anlamlı fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmada evlilik şekli değişkeninin Savunma Biçimleri ve alt boyutları olan Olgun, Nevrotik, İmmatür açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem t Test analizi ile incelenmiş, Tablo 4.10’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 10: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Evlilik Şekli Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Olgun	Görücü	123	46.51	10.90	-1.038	-1.15	.300
	Flört	238	47.66	9.48			
Nevrotik	Görücü	123	44.72	9.23	1.554	1.73	.121
	Flört	238	43.00	10.39			
İmmatür	Görücü	123	92.79	25.49	-.706	-2.00	.481
	Flört	238	94.79	25.47			
SBT	Görücü	123	196.10	38.43	-.271	-1.16	.786
	Flört	238	197.25	38.29			

$p > .05$

Tablo 4.10'da görüldüğü üzere yapılan analizin bulguları karşılaştırıldığında, görücü usulü ve flört sonrası evlenme durumuna göre hem Savunma Biçimlerinin [$t_{(359)} = -.271; p > .05$] hem de Olgun [$t_{(359)} = -1.038; p > .05$], Nevrotik [$t_{(359)} = 1.554; p > .05$] ve İmmatür [$t_{(359)} = -.706; p > .05$] alt boyutlarının anlamlı fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmada çocuk sahibi olma değişkeninin Savunma Biçimleri ve alt boyutları olan Olgun, Nevrotik, İmmatür açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem t Test analiz sonuçları Tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4. 11: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Çocuk Sahibi Olma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Olgun	Var	307	47.35	10.08	.334	.49	.738
	Yok	54	46.85	9.54			

Nevrotik	Var	307	43.70	9.90	.537	.80	.591
	Yok	54	42.91	10.82			
İmmatür	Var	307	94.40	26.07	.602	2.00	.596
	Yok	54	92.41	21.80			
SBT	Var	307	197.31	38.28	.537	3.04	.592
	Yok	54	194.28	38.61			

$p > .05$

Tablo 4.11'e göre, çocuk sahibi olma ve olmama durumuna göre hem Savunma Biçimlerinin [$t_{(359)} = .537; p > .05$] hem de Olgun [$t_{(359)} = 334; p > .05$], Nevrotik [$t_{(359)} = .537; p > .05$] ve İmmatür [$t_{(359)} = .602; p > .05$] alt boyutlarının anlamlı fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Evli bireylerin Savunma Biçimlerinin ve alt boyutlarının eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini saptamak için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bu analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.12'de sunulmuştur.

Tablo 4. 12: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Eğit Dur	N, Ort. ve SD Değerleri			ANOVA Sonuçları					
		N	Ort.	SD	Var K.	KT	SD	KO	F	p
SBT	İlköğ	48	214.83	42.05	G. Ara	37312.8 24	2	18656.4 12	13.618	.00
	Lise	61	210.11	32.36	G. İçi	490458. 971	358	1369.99 7		
	Üni ve üstü	252	190.23	37.05	Top	527771. 795	360			
Olg	İlköğ	48	47.69	11.50	G. Ara	10.236	2	5.118	.051	.95*
	Lise	61	47.11	9.38	G. İçi	35909.1 60	358	100.305		
	Üni ve üstü	252	47.23	9.86	Top	35919.3 96	360			
Nev	İlköğ	48	47.98	10.58	G. Ara	1619.90 2	2	809.951	8.380	.00*

	Lise	61	45.61	7.9 5	G. İçi	34601.7 71	358	96.653	
	Üni ve üstü	252	42.26	10. 09	Top	36221.6 73	360		
İmm	İlköğ	48	106.71	26. 10	G. Ara	19867.5 34	2	9933.76 7	16.660 *
	Lise	61	104.26	23. 45	G. İçi	213468. 466	358	596.281	
	Üni ve üstü	252	89.25	24. 32	Top	233336. 000	360		

* $p < .05$

Tablo 4.12' ye göre evli bireylerin Savunma Biçimleri Testi toplam puanının ve alt boyutlarının eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < .05$). Elde edilen bu anlamlı farklılığın hangi eğitim düzeyi lehine olduğunu saptamak amacıyla Bonferroni testine başvurulmuş ve bulgular Tablo 4.13'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 13: Savunma Biçimleri ve Alt Boyut Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Durumu (A)	Eğitim Durumu (B)	Ortalama Farkı	<i>p</i>
SBT	İlköğretim	Üniversite ve üstü	24.61	.000*
	Lise	Üniversite ve üstü	19.89	.001*
Nevrotik	İlköğretim	Üniversite ve üstü	5.72	.001*
İmmatür	İlköğretim	Üniversite ve üstü	17.46	.000*
	Lise	Üniversite ve üstü	15.02	.000*

* $p < .05$

Yukarıdaki Tablo 4.13 incelendiğinde; ilköğretim mezunu olanların Savunma Biçimleri Testi toplam puanları ile Nevrotik ve İmmatür alt boyut puanları üniversite ve üstü mezun olanlardan; lise mezunu olanların Savunma Biçimleri Testi toplam puanları ve İmmatür puanları üniversite ve üstü mezun olanlardan anlamlı şekilde daha yüksek bulunmuştur ($p < .05$).

Genel olarak incelendiğinde Savunma Biçimleri Testi toplam puan ile Nevrotik ve İmmatür alt boyut puanlarında üniversite ve üstü mezunu olan katılımcılar aleyhine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre ilköğretim ve lise mezunu olan evli bireylerin Savunma Biçimleri Testi ve İmmatür alt boyut puanları üniversite ve üstü mezunu olan katılımcılardan daha yüksek iken Nevrotik alt boyut puanlarında sadece ilköğretim mezunu olan katılımcıların puanları üniversite ve üstü mezunu olan evli bireylerden yüksek olduğu saptanmıştır.

Evli bireylerin Savunma Biçimleri Testi toplam puanı ve alt boyutlarının eş eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini saptamak için Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.14'te sunulmuştur.

Tablo 4. 14: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

N, Ort. ve SD Değerleri						ANOVA Sonuçları				
P	Eğit Dur	N	Ort.	SD	Var. K.	KT	SD	KO	F	p
S B T	İlköğ	53	217.30	38.302	G. Ara	37171.629	2	18585.815	13.562	.000
	Lise	63	205.24	36.329	G. İçi	490600.166	358	1370.392		
	Üni/üst	245	190.28	36.914	Top	527771.795	360			
O	İlköğ	53	49.49	10.239	G. Ara	686.171	2	343.085	3.486	.032
	Lise	63	44.70	11.057	G. İçi	35233.225	358	98.417		
	Üni/üst	245	47.45	9.539	Top	35919.396	360			
N	İlköğ	53	48.34	9.913	G. Ara	1572.514	2	786.257	8.124	.000
	Lise	63	44.22	8.269	G. İçi	34649.159	358	96.785		
	Üni/üst	245	42.39	10.183	Top	36221.673	360			
İ	İlköğ	53	107.23	25.939	G. Ara	21201.314	2	10600.657	17.890	.000
	Lise	63	103.37	23.998	G. İçi	212134.686	358	592.555		
	Üni/üst	245	88.89	24.076	Top	233336.000	360			

* $p < .05$

Tablo 4.14' e göre evli bireylerin Savunma Biçimleri Testi toplam puanı ve alt boyutları puanlarının eş eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < .05$). Elde edilen bu anlamlı farklılığın hangi eş eğitim düzeyi lehine olduğunu saptamak amacıyla Bonferroni testine başvurulmuş ve bulgular Tablo 4.15'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 15: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutları Puanlarının Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan Anova Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Durumu (A)	Eğitim Durumu (B)	Ortalama Farkı	<i>p</i>
SBT	İlköğretim	Üniversite ve üstü	27.02	.000*
	Lise	Üniversite ve üstü	14.96	.013*
Olgun	İlköğretim	Üniversite ve üstü	4.79	.030*
Nevrotik	İlköğretim	Üniversite ve üstü	5.95	.000*
İmmatür	İlköğretim	Üniversite ve üstü	18.34	.000*
	Lise	Üniversite ve üstü	14.48	.000*

* $p < .05$

Tablo 4.15 incelendiğinde; eşleri ilköğretim ve lise mezunu olan katılımcıların Savunma Biçimleri Testi toplam puanları ile İmmatür alt boyut puanları, eşleri üniversite ve üniversite üstü mezunu olan katılımcılardan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Olgun ve Nevrotik alt boyut puanları açısından eşleri ilköğretim mezunu olan katılımcılar ile eşleri üniversite ve üstü mezunu olan katılımcılar arasında eşleri ilköğretim mezunu olanlar lehine anlamlı farklılık saptanmıştır.

Genel olarak Savunma Biçimleri Testi toplam puan ve alt boyut puanlarının eş eğitim durumu değişkenine göre; eşleri üniversite ve üniversite üstü mezunu olan katılımcılar aleyhine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır.

Katılımcıların Savunma Biçimlerinin ve alt boyutlarının algılanan sosyoekonomik duruma göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.16' da sunulmuştur.

Tablo 4. 16: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Algılanan Sosyoekonomik Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Olgun	Düşük	221	46.62	10.49	-1.549	-1.67	.122
	Yüksek	140	48.29	9.08			
Nevrotik	Düşük	221	43.61	9.86	.052	.06	.959
	Yüksek	140	43.55	10.34			
İmmatür	Düşük	221	96.52	26.66	2.278	6.23	.023*
	Yüksek	140	90.29	23.01			
SBT	Düşük	221	198.57	40.04	1.070	4.43	.285
	Yüksek	140	194.15	35.31			

* $p < .05$

Tablo 4.16’da görüldüğü üzere katılımcıların algılanan sosyoekonomik durum değişkeninin savunma biçimleri ve alt boyutları açısından farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t test analizi ile incelenmiştir. Yapılan analizin bulguları karşılaştırıldığında, algılanan sosyoekonomik durumun düşük ve yüksek olmasına göre Savunma Biçimleri Testi toplam puanının [$t_{(359)}= 1.070$; $p > .05$], Olgun alt boyutun [$t_{(359)}= -1.549$; $p > .05$] ve Nevrotik alt boyutun [$t_{(359)}= .052$; $p > .05$] anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Sadece İmmatür alt boyutunun sosyoekonomik durumunu düşük algılayan katılımcılar lehine olduğu saptanmıştır [$t_{(359)}= 2.278$; $p < .05$]. Sosyoekonomik durumunu düşük algılayan evli bireylerin, İmmatür alt boyut puanı anlamlı olarak yüksek tespit edilmiştir.

Bu araştırmada katılımcıların Savunma Biçimlerinin ve savunma biçimleri alt boyutlarının evlilik süresine dair anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak için Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Tablo 4.17’de analiz sonuçları paylaşılmıştır.

Tablo 4. 17: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Evlilik Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	N, Ort. ve SD Değerleri					ANOVA Sonuçları				
	Evlilik Süre	N	Ort.	SD	Var. K.	KT	SD	KO	F	p
SBT	1-5	108	200.57	39.469	G. Ara	7399.500	3	2466.500	1.692	.168
	6-10	78	188.44	36.274	G. İçi	520372.295	357	1457.625		
	11-15	50	198.46	35.721	Top	527771.795	360			
	16 ve üstü	125	198.26	39.128						
Olg	1-5	108	46.88	9.823	G. Ara	488.717	3	162.906	1.641	.179
	6-10	78	45.41	10.484	G. İçi	35430.679	357	99.246		
	11-15	50	48.22	9.427	Top	35919.396	360			
	16 ve üstü	125	48.39	9.955						
Nev	1-5	108	44.25	9.825	G. Ara	827.797	3	275.932	2.783	.041
	6-10	78	40.71	9.153	G. İçi	35393.876	357	99.143		
	11-15	50	44.44	9.418	Top	36221.673	360			
	16 ve üstü	125	44.46	10.727						
İmm	1-5	108	97.02	25.151	G. Ara	1570.490	3			
	6-10	78	91.40	24.672	G. İçi	231765.510	357	523.497	.806	.491
	11-15	50	94.06	25.456	Top	233336.000	360	649.203		
	16 ve üstü	125	93.30	26.252						

* $p < .05$

Tablo 4.17’de görüldüğü üzere, evlilik süresine göre hem Savunma Biçimlerinin [$F_{(3, 357)}=1.692$; $p > .05$] hem de Olgun [$F_{(3, 357)}= 1.641$; $p > .05$] ve İmmatür [$F_{(3, 357)}=.806$; $p > .05$] alt boyutlarının anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir. Ancak Nevrotik alt boyutunda [$F_{(3, 357)}= 2.783$; $p < .05$] anlamlı farklılık saptanmıştır. Elde edilen bu anlamlı farklılığın hangi evlilik süresi lehine olduğunu saptamak amacıyla Bonferroni testine başvurulmuş, bulgular Tablo 4. 18’de analiz sonuçları paylaşılmıştır.

Tablo 4. 18: Savunma Biçimleri ve Alt Boyutları Puanlarının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Bonferoni Testi Sonuçları

Değişkenler	Evlilik Süresi	Evlilik Süresi	Ortalama Farkı	<i>p</i>
Nevrotik	6-10 yıl	16 yıl ve üstü	-3.76	.054*

$p > .05$

Tablo 4.18 incelendiğinde evlilik süresi 16 yıl ve üstü olan katılımcıların Nevrotik alt boyut puanları 6-10 yıl evli olan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

4.3.2. Evlilik Uyum Ölçeği Puanlarının Demografik Değişkenlere Göre Değişmesine İlişkin Bulgular

“Evli bireylerin Evlilik Uyumu Ölçek puan ortalamaları demografik değişkenler (cinsiyet, çalışma durumu, eşin çalışma durumu, aile tipi, evlilik şekli, çocuk sahibi olma, eğitim durumu, eşin eğitim durumu, algılanan sosyo-ekonomik durum ve evlilik süresi) açısından anlamlı şekilde farklılaşmakta mıdır?” sorusuna dair sonuçlanan bulgular aşağıda tablolarda gösterilmiştir.

Bu araştırmada cinsiyet değişkeninin evlilik uyumu açısından farklılaşp farklılaşmadığı Bağımsız Örneklem t Test Analizi ile incelenmiştir. Bu analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.19’ da gösterilmiştir.

Tablo 4. 19: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik Yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi Analiz Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	<i>t</i>	Ortalama Farkı	<i>p</i>
Evlilik Uyum Ölçeği	Kadın	309	24.87	5.60	.473	.41	.636
	Erkek	52	24.46	6.68			

$p > .05$

Tablo 4.19’ da görüldüğü üzere yapılan analizin bulguları karşılaştırıldığında; kadın ve erkek katılımcılara göre evlilik uyumunun [$t_{(359)} = .473$; $p > .05$] anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmada çalışma durumu değişkeninin evlilik uyumu açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız rneklem t Test Analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.20’de verilmiştir.

Tablo 4. 20: Evlilik Uyum leği Puanının alışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Evlilik Uyum leği	alışıyor	158	24.03	5.33	-2.283	-1.39	.063
	alışmıyor	203	25.42	6.02			

$p > .05$

Tablo 4.20’ye göre Evlilik Uyum leği puanın çalışma durumu değişkeninin karşılaştırılmasına dair yapılan Bağımsız Gruplar t Test analiz sonucunda çalışma ve çalışmama durumuna göre evlilik uyumunun [$t_{(359)} = -2.283$; $p > .05$] anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmada katılımcıların eşlerinin çalışma durumu değişkeninin evlilik uyumu açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız rneklem t Test Analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4. 21’de verilmiştir.

Tablo 4. 21: Evlilik Uyum leği Puanının Eş alışma Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Evlilik Uyum leği	alışıyor	286	24.88	5.72	.447	.334	.655
	alışmıyor	75	24.55	5.94			

$p > .05$

Tablo 4.21’de görüldüğü üzere evlilik Uyum leği puanının eş çalışma durumu değişkeninin karşılaştırılmasına dair yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi analiz sonucunda Evlilik Uyum leği puanının eş çalışma durumu değişkenine dair evlilik uyumunun [$t_{(359)} = .447$; $p > .05$] istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmada aile tipi değişkeninin evlilik uyumu açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız rneklem t Test Analizi ile incelenmiştir. Tablo 4.22’de analiz sonuçları paylaşılmıştır.

Tablo 4. 22: Evlilik Uyum leği Puanının Aile Tipi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Evlilik Uyum leği	ekirdek	316	24.79	5.60	-.151	-.139	.880
	Geniş	45	24.93	6.88			

$p > .05$

Tablo 4.22’de Evlilik Uyum leği Puanının aile tipi değişkeninin karşılaştırılmasına dair yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi analizi sonucunda Evlilik Uyum leği puanının, çekirdek aile ve geniş aile olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir [$t_{(359)} = -.151; p > .05$].

Bu araştırmada evlilik şekli değişkeninin evlilik uyumu açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız Gruplar t Test Analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.23 te verilmiştir.

Tablo 4. 23: Evlilik Uyum leği Puanının Evlilik şekli Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	t	Ortalama Farkı	p
Evlilik Uyum leği	Görücü	123	24.90	6.17	.215	.138	.830
	Flört	238	24.76	5.55			

$p > .05$

Tablo 4.23’te Evlilik Uyum leği Puanının evlilik şekli değişkeninin karşılaştırılmasına dair yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi analiz sonucunda Evlilik Uyum leği puanının, görücü usulü ve flört sonrası evlenme durumuna göre evlilik uyumunun istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir [$t_{(359)} = .215; p > .05$].

Bu araştırmada çocuk sahibi olma değişkeninin evlilik uyumu açısından farklılaşıp farklılaşmadığı Bağımsız rneklem t Test Analizi ile incelenmiş olup, elde edilen bulgular Tablo 4.24' te gösterilmiştir.

Tablo 4. 24: Evlilik Uyum leği Puanının ocuk Sahibi Olma Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Grup	N	\bar{x}	ss	t	Ortalama Farkı	p
ocuk var	307	25.36	5.76	4.464	3.698	.000*
ocuk yok	54	21.67	4.70			

* $p < .05$

Tablo 4.24'e göre Evlilik Uyum leği puanın ocuk sahibi olma değişkeninin karşılaştırılmasına dair yapılan Bağımsız Gruplar t-Testi sonucunda ocuk sahibi olma ve olmama durumu açısından evlilik uyumunun [$t_{(359)} = 4.464$; $p < .05$] anlamlı fark oluşturduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu anlamlı farklılığın 3.698 puan ocuk sahibi olma lehine olduğu saptanmıştır. Buna göre; ocuk sahibi olan evli bireylerin, evlilik uyumu anlamlı olarak yüksek tespit edilmiştir.

Bu araştırmada katılımcıların Evlilik Uyum leği toplam puanının eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini saptamak için Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.25'te verilmiştir.

Tablo 4. 25: Evlilik Uyum leği Puanının Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Eği Dur.	N, Ort. ve SD Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		N	Ort.	SD	Var. K.	KT	SD	KO	F	p
EU	İlk	48	26.38	6.09	G. Ara	360.288	2	180.144	5.568	.004
	Lise	61	26.30	5.94	G. İçi	11582.903	358	32.354		
	ni-st	252	24.15	5.55	Top	11943.191	360			

* $p < .05$

Tablo 4.25'e göre evli bireylerin Evlilik Uyum leği puanının eğitim durumuna göre anlamlı bir fark oluşturduğu saptanmıştır [$F_{(4.356)} = 5.568$; $p < .05$]. Elde edilen bu

anlamli farklilikin hangi eđitim dűzeyi lehine olduđunu saptamak amacıyla Bonferroni testine bařvurulmuř ve bulgular Tablo 4.26’da gűsterilmiřtir.

Tablo 4. 26: Evlilik Uyum leđi Puanının Eđitim Durumu Deđiřkenine Gűre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek zere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Durumu (A)	Eğitim Durumu (B)	Ortalama Farkı	<i>p</i>
Evlilik Uyum leği	İlköğretim	niversite ve st	2.22	.041*
	Lise	niversite ve üstü	2.14	.026*

* *p* < .05

Tablo 4.26’da gűrldđ üzere evli bireylerin Evlilik Uyum leđi Puanının eğitim durumu değişkenine gűre hangi alt gruplar arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan Bonferroni Testi sonucunda; eğitim durumu ilköğretim ve lise olan evli bireylerin evlilik uyumları, eğitim durumu niversite ve üstü olan evli bireylerden daha yüksek olduğu tespit edilmiş, gruplar arasında ilköğretim ve lise lehine; niversite ve üstü aleyhine istatistiksel olarak anlamli farklilik tespit edilmiştir.

Evli bireylerin evlilik uyumlarının eř eđitim durumuna gűre anlamli farklilik gűsterip gűstermediđini saptamak için Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıřtır. Bu analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.27’de sunulmuřtur.

Tablo 4. 27: Evlilik Uyum leđi Puanının Eř Eđitim Durumu Deđiřkenine Gűre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Eğitim Durum	N, Ort. ve SD Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		N	Ort.	SD	Var. K.	KT	SD	KO	F	<i>p</i>
Evlilik Uyum leği	İlkğr.	53	28.30	6.08	G. Ara	808.041	2	404.021	12.989	.000
	Lise	63	25.02	5.64	G. İçi	11135.150	358	31.104		
	ni ve st	245	24.00	5.45	Top.	11943.191	360			

* *p* < .05

Tablo 4.27’ye gűre evli bireylerin evlilik uyumlarının eř eđitim durumuna gűre istatistiksel olarak anlamli dűzeyde farklılařtıđı tespit edilmiřtir (*p*<.05). Elde edilen bu anlamli farklilikin hangi eđitim dűzeyi lehine olduđunu saptamak amacıyla Bonferroni testine bařvurulmuř ve bulgular Tablo 4.28’ de gűsterilmiřtir.

Tablo 4. 28: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Eş Eğitim Durumu Değişkenine Göre Hangi Alt Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Durumu (A)	Eğitim Durumu (B)	Ortalama Farkı	<i>p</i>
EUÖ	İlköğretim	Lise	3.29	.005*
		Üni ve üstü	4.30	.000*

* $p < .05$

Tablo 4.28 incelendiğinde Evlilik Uyum Ölçeği puanının eş eğitim durumuna göre hangi alt gruplar arası farklılaştığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc Bonferroni testi sonucunda; eşleri ilköğretim mezunu olan katılımcıların Evlilik Uyum Ölçeği puanı eşleri lise ile üniversite ve üstü mezunu olan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırmada katılımcıların Evlilik Uyum Ölçeği puanının, algılanan sosyoekonomik duruma göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini saptamak için Bağımsız Gruplar t-Testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.29’da verilmiştir.

Tablo 4. 29: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Algılanan Sosyo-Ekonomik Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	S.s.	<i>t</i>	Ortalama Farkı	<i>p</i>
EUÖ	Düşük	221	25.01	5.64	.837	.52	.403
	Yüksek	140	24.49	5.95			

$p > .05$

Tablo 4.29’ da algılanan sosyoekonomik durum değişkeninin evlilik uyumu açısından farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t test analizi ile incelenmiştir. Yapılan analizin bulguları karşılaştırıldığında, sosyoekonomik durumun düşük ve yüksek olmasına göre evlilik uyumunun [$t_{(359)} = .837$; $p > .05$] istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir.

Evli bireylerin, Evlilik Uyum Ölçeği puanının evlilik süresi değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.30’da verilmiştir.

Tablo 4. 30: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Evlilik Süresi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

N, Ort. ve SD Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Pu an	Evli Süre	N	Ort.	SD	Var. K.	KT	SD	KO	F	p
EU Ö	1-5	108	23.57	5.07	G. Ara	356.359	3	118.786	3.660	.013
	6-10	78	24.65	5.83	G. İçi	11586.832	357	32.456		
	11-15	50	24.12	5.80	Top	11943.191	360			
	16 ve üstü	125	26.10	6.08						

* $p < .05$

Tablo 4.30'da görüldüğü üzere Evlilik Uyum Ölçeği puanının evlilik süresi değişkeninin karşılaştırılmasına dair yapılan ANOVA sonucunda Evlilik Uyum Ölçeği puanlarının evlilik süresi değişkenine dair anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($p < .05$). Elde edilen bu anlamlı farklılığın hangi evlilik süreleri lehine olduğunu saptamak amacıyla Bonferroni testine başvurulmuş ve bulgular Tablo 4.31'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 31: Evlilik Uyum Ölçeği Puanının Evlilik Süresi Açısından Alt Gruplar Arasındaki Farklılığı Belirlemek Amacıyla Yapılan ANOVA Sonrası Post-Hoc Bonferroni Testi Sonuçları

Değişkenler	Evlilik Süresi (A)	Evlilik Süresi (B)	Ortalama Farkı	p
Evlilik Uyum Ölçeği	1-5 Yıl	16 Yıl ve Üstü	-2.35	.011*

* $p < .05$

Tablo 4.31 incelendiğinde Evlilik Uyum Ölçeği puanının evlilik süresi değişkeninin hangi alt gruplar arasında farklılaştığını saptamak amacıyla yapılan ANOVA sonrası post-hoc Bonferroni testi analiz sonucunda; 16 yıl ve üstü evli olan katılımcıların evlilik uyum ölçeği puanı 1-5 yıl evli olan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA ve DEĞERLENDİRME

Bu bölüm içerisinde araştırmanın sonuçlarına, araştırma konusu ilgili tartışmalara ve analizler sonucunda elde edilmiş bulgular perspektifinden öneriler yer almıştır.

5.1 Genel Değerlendirme ve Tartışma

Bu araştırma; toplumun en önemli unsuru olan aile sisteminde karşılaşılan savunma biçimleri ile evlilik uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda “Evli bireylerin kullandıkları savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” temel problemi ile birlikte evli bireylerin savunma biçimleri, evlilik uyumları ve demografik değişkenlerin savunma biçimleri ile evlilik uyumu açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Demografik bilgiler, en yüksekten en düşüğe olacak şekilde ele alınmıştır. Araştırmaya 309’ u kadın (%85,6) ve 52’si erkek (%14,4) 361 kişi katılmıştır. Eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların 252’si (%69,8) üniversite ve üstü, 61’i (%16,9) lise, 48’i (%13,3)’ü ilköğretim mezunudur. Katılımcı eşlerinin eğitim durumu değişkenine göre ise 245’i (%67,9) üniversite ve üstü, 63’ü (%17,5) lise, 53’ü (%14,7)’si ilköğretim mezunudur. Kışlak (1995: 53)’in evlilik uyumu ile ilgili yaptığı çalışmada da katılımcıların çoğunluğu üniversite mezunudur. Çalışma durumu değişkenine göre katılımcıların 203’ü (%56,2) çalışmamakta, 158’i (%43,8) çalışmaktadır. Araştırmaya katılan evli bireylerin çoğunluğunun kadın olması ve çoğunluğunun çalışmıyor olması Türk kültüründeki evli kadınların ana meslek grubu olarak nitelendirilen “ev hanımı” durumu ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Eşlerinin çalışma durumu açısından ise 286 (%79,2) katılımcının eşi çalışmakta iken 75 (%20,8) katılımcının eşi çalışmamaktadır.

Aile tipi değişkenine göre 316’sı (%87,5) çekirdek aileye sahipken 45 (%12,5) geniş ailede yaşamaktadır. Bu bulgu Türk kültüründeki geniş aile yapısından uzaklaştığının göstergesi olarak kabul edilebilir. Şişman (2007: 589) a göre Türk toplumundaki hızlı değişime ve çekirdek ailelerin çoğalmasına rağmen akrabalık bağları ile geniş ailenin fonksiyonunu gerçekleştirdiğini bu nedenle de aile sürecinin batı toplumu seviyesinde

bulunmadığını ancak 1980'li yıllardan itibaren varlığını iyice hissettiren tüketim anlayışında ekonomik yararı olmayan yaşlılara bu kültürde yer verilmediğini, toplumsal denetim unsuru olan geniş ailenin bu anlayışta evliliklerdeki dengeyi oluşturan gücünün azaldığını, boşanma oranlarında artışın söz konusu olabildiğini bildirmiştir.

Algılanan sosyoekonomik durum değişkenine göre katılımcılardan 221'i (%61,2) düşük, 140'ı (%38,8) yüksek olarak bildirmişlerdir.

Evlilik şekli değişkenine göre yüzde dağılımları katılımcılardan 238'i (%65,9) flört ve 123'ü (%34,1) görücü usulü sonrası evlilik gerçekleştirmişlerdir. Şendil ve Korkut (2012: 30) tarafından yapılan araştırmada da anlaşarak evlenenler (%75,4) dağılımı görücü usulü ile evlenenlerden (%24,6) daha fazla tespit edilmiş, toplum olarak geleneksel özellik gösterilmesine rağmen anlaşarak evlenenlerin sayısında artış olduğu belirtilmiştir. Bu durum sosyoekonomik, kültürel değişimlerin geleneksel toplumdaki etkisine bir örnek olduğu, ailenin değişimden etkilendiği gibi değişime de yön verdiği şeklinde yorumlanabilir.

Evlilik süresi değişkenine göre katılımcılardan 16 yıl ve üstü evli olanlar 125 (%34,6); 1-5 yıl arası evli olanlar 108 (%29,9); 6-10 yıl arası evli olanlar 78 (%21,6); 11-15 yıl arası evli olanlar 50 (%13,9); kişidir. 307 (%85) katılımcı çocuk sahibi iken 54 (%15) katılımcı çocuğunun olmadığını bildirmiştir.

Ölçeklere ait betimsel analizlerde araştırmaya katılan evli bireylerin Savunma Biçimleri Testi ortalaması en yüksek; alt boyutlar açısından ise kullandıkları İmmatür savunma biçimleri ortalaması diğer savunma biçimlerinden yüksektir. Savunma biçimleri alt boyutlarından almış oldukları puan ortalaması en yüksekten düşüğe göre; İmmatür, Nevrotik ve Olgun olarak sıralanmaktadır.

Evlilik Uyum Ölçeğine ait betimsel analizlerde ise araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik uyum ortalamalarının düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu ile benzerlik gösteren Erbil ve Hazer (2018) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların %79,70'i evliliklerinde uyumsuz olarak tespit edilmiştir. Literatürde bu bulgu ile örtüşmeyen Karadağ (2015: 74) tarafından yapılan çalışmada ise katılımcıların (%56)'sının evliliklerinin uyumlu olduğu saptanmıştır.

Araştırmada evlilik uyumunun düşük çıkma sebebinin pandemi döneminde çiftlerin birlikte vakit geçirme sürelerinin artmış olması sebebi ile etkilenmiş olabilecekleri düşünülmüştür.

5.1.1. Evli Bireylerin Kullandıkları Savunma Biçimleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkiye Yönelik Değerlendirme

Ulaşılan bulgular neticesinde evli bireylerin savunma biçimleri ile evlilik uyumları arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Savunma biçimleri yüksek olan katılımcıların evlilik uyum puanları düşük kuvvette anlamlı düzeyde yüksek olabilir. Elmas (2017: 82) ise çalışmasında savunma biçimleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır.

Alt boyutlardan ilkel ve nevrotik savunma biçimlerinde bireyler bilişsel çarpıtmayı oldukça yoğun kullanmaktadırlar fakat olgun savunma biçiminde bilişsel çarpıtmalar daha az kullanılmaktadır. Tüm savunma biçimlerinin kullanım amacı özellikle olumsuz bir durumun veya olayın tesirinin azaltılması veya ortadan kaldırılmasına yöneliktir (Bowins, 2010:160-162). Savunmalar, kişinin içsel süreçleri ile dışsal gerçekliği arasında dengeye ulaşmayı amaçlar. Genel olarak kişinin dürtülerini boşaltırken kontrol sağlamasına olanak tanıyarak, gerilim ve kaygı yükünü azaltmasını sağlamaktadır (Taşkent, 2010: 44). Bu açıklamalar doğrultusunda elde edilen bulguda savunma biçimleri ve evlilik uyumları arasında düşük düzeyde de olsa pozitif ilişki bulunması ölçek maddelerinin kişiyi stres altına almış olabilmesi ve kişinin maddeleri cevaplarken gerçekte olandan bağımsız bilişsel olarak çarpıtarak vermiş olma ihtimalini düşündürmüştür.

Alt boyutlar açısından evlilik uyumu ile düşük düzeyde en yüksek pozitif anlamlı ilişki İmmatür savunma mekanizmasında bulunmuştur. Savunma Biçimleri Testi Ölçeğine ait betimsel analizlerde de İmmatür alt boyut puanı yüksek bulunmuştur. En düşük ilişki pozitif yönde Nevrotik savunma mekanizmasında tespit edilmiş ancak anlamlı çıkmamıştır. Elmas (2017: 82)'in çalışmasında belirttiği Nevrotik savunma biçimleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmediği bulgusu ile bu araştırma bulgusu örtüşmektedir. Olgun savunma mekanizması ile evlilik uyumu arasında ise düşük düzeyde negatif anlamlı ilişki bulunmuştur. Olgun savunma mekanizmasını kullanan evli bireylerin evlilik uyumları düşme, İmmatür savunma mekanizmasını kullanan evli bireylerin evlilik uyumları artma eğilimindedir. Elmas (2017: 82)

çalışmasında ise Olgun savunma biçimi ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmediğini belirtmiştir.

Araştırmada ölçeklerin doldurulma süreci pandemi dönemine denk gelmesi sebebiyle katılımcıların evde kalma sürelerinin uzun olması ve aile ile vakit geçirme sosyallikten uzak kalmaları neticesinde immatür savunmaları yoğun kullanılmış olabilecekleri düşünülmüştür. Kaya ve Işık pandemi sürecinin evlilik yaşamına yansımalarına yönelik yapmış oldukları çalışmalarında kişilerin ev içi yaşamlarının uzaması, yeme, uyku gibi günlük yaşam standartlarındaki farklılaşmalarla birlikte sosyal hayattaki destekten uzak kalınmasına sebep olduğu yönünde sonuç bulmuşlardır. Sosyal yaşamın eksikliği sebebiyle de bireylerin duygusal durumlarında dalgalanmaların olduğu ve ruhsal olarak problemler yaşamalarına neden olabileceği yönünde açıklama yapmışlardır (Kaya ve Işık, 2021:518).

Bu analizdeki diğer bulgular ise savunma biçimleri alt boyutları arasındaki ilişkidir. Ancak literatürde alt boyutlar açısından yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır. Nevrotik alt boyut ile Savunma Biçimleri toplam puan arasında pozitif yönde yüksek düzeyde ve İmmatür alt boyut ile pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna göre; araştırmaya katılan evli bireylerin Nevrotik savunması yüksek olanların savunma biçimleri toplam puanları ile İmmatür savunmaları yüksek olarak belirtilebilir. Nevrotik alt boyut ile Olgun alt boyut puanları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Elmas (2017: 79) araştırmasında Nevrotik ile Olgun alt boyutları arasında anlamlı ilişki saptamıştır.

İmmatür alt boyut ile Savunma Biçimleri toplam puan arasında yüksek düzeyde pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Yapılan analizde değişkenler arasındaki en yüksek korelasyon düzeyi İmmatür alt boyut ile Savunma Biçimleri arasında belirlenmiştir. Bu doğrultuda, İmmatür savunması yüksek olan evli bireylerin Savunma Biçimleri toplam puanları da yüksek olabileceği belirtilebilir. Erdi (2019) yapmış olduğu çalışmasında ruh sağlığına yönelik yardım almış ve araştırmaya katılmış olan kişilerin immatür savunma puanlarının yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu durumu Vaillant (1992) immatür, nevrotik savunmaların psikopatolojinin temelini oluşmasına elverişli özelliklerinin olduğu yönünde açıklamıştır. Freud (1937) ise immatür savunma mekanizmalarını kullanan bireylerin kısa süreli rahatlama sağladıklarını, içsel çatışmalarını çözmediklerini belirtmiştir.

Elmas (2017: 82) çalışmasında ise immatür savunması yüksek olan kişilerin nevrotik ve olgun savunma puanlarını anlamlı düzeyde yüksek tespit etmiştir. İlkel savunmalar, genellikle yaşamın ilk yıllarında görülmektedirler. İmmatür savunmalar genellikle tek başlarına içsel dinamiklerle çevresel gerçeklik arasında uyum yakalamada yetersiz kalırlar. İlkel savunmaların tanımı çerçevesinde, kişilerin çevresel gerçeklikle uyum sağlayamaması durumunun algıladığı sosyal desteğin istenilen ve sağlıklı düzeyde olmayışı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Elmas, 2017: 82).

5.1.2. Evli Bireylerin Kullandıkları Savunma Biçimleri Evlilik Uyumlarını Yordamasına Yönelik Değerlendirme

Ulaşılan bulgular neticesinde araştırmaya katılan evli kişilerin savunma biçimleri evlilik uyumunun düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Savunma biçimleri alt boyutları bir arada ele alındığında katılımcıların evlilik uyumlarının anlamlı tahmin edicileri olduğu bulunmuştur.

Savunma Biçimlerinin alt boyutları olan olgun savunma mekanizması evlilik uyumunu yordamada negatif yönde anlamlı etkisi olduğu saptanmıştır. İmmatür savunma mekanizması ise evlilik uyumunun pozitif yönde anlamlı yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Evli bireylerin olgun savunma mekanizması arttıkça evlilik uyumu azalmakta iken; immatür savunma mekanizması arttıkça evlilik uyumunun da arttığı ifade edilebilir. Yordayıcı değişkenlerin evlilik uyumu üzerindeki görece önem sırası; İmmatür, Olgun ve Nevrotik şeklindedir. Evlilik uyumunun en önemli yordayıcısı immatür savunma mekanizmasıdır. Nevrotik savunma mekanizması evlilik uyumunun anlamlı bir yordayıcısı olmadığı tespit edilmiştir.

Freud (1937)'nin yapmış olduğu açıklamada immatür savunma mekanizmalarını kullanan bireylerin kısa süreli rahatlama sağladıklarını, içsel çatışmalarını çözmediklerine dair açıklaması neticesinde katılımcıların ölçekleri doldururken sorular karşısında yaşamış olabilecekleri kaygıyı yatıştırmak için savunma kullanmış olabileceklerine dair düşünce oluşmuştur.

5.1.3. Evli Bireylerin Savunma Biçimleri Testi Puan Ortalamaları Demografik Değişkenler (Cinsiyet, Çalışma Durumu, Eşin Çalışma Durumu, Aile Tipi, Evlilik Şekli, Çocuk Sahibi Olma, Eğitim Durumu, Eşin Eğitim Durumu, Algılanan Sosyo-Ekonomik Durum ve Evlilik Süresi) Açısından İncelenmesine Yönelik Değerlendirme

Elde edilen bulgularda; evli bireylerin, cinsiyet, çalışma durumu, eş çalışma durumu, aile tipi, evlilik şekli, çocuk sahibi olma ile savunma biçimleri ve alt boyutları açısından anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Ancak eğitim durumu, eş eğitim durumu, algılanan sosyoekonomik durum ve evlilik süresi değişkenlerde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Bu çalışmada cinsiyet ile savunma biçimleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Literatürdeki Drapeau ve ark. 2011 yılında yapmış oldukları çalışma sonucunda; kullanılan savunmaların kadın erkek açısından belirli bir mekanizma olmadığı yönündeki bulgu ile örtüşmektedir.

Bahadır (2019: 103) erkek katılımcıların savunma biçimleri testi ve alt boyutlarından biri olan immatür puan ortalamalarının kadın katılımcılardan yüksek olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca immatür savunma mekanizması erkeklerde, nevrotik savunma mekanizması ise kadınlarda yaygın karşılaşılmıştır. Dağce Hafizoğlu (2019: 91) erkek katılımcıların immatür savunmalarının kadın katılımcılardan anlamlı şekilde yüksek bulmuştur. İlkel savunma mekanizmaları olarak da adlandırılan immatür savunma mekanizmasının erkeklerde yüksek olmasında toplumsal cinsiyet rolünden kaynaklandığı belirtilmiştir. Bu bulgular neticesinde ataerkil toplumsal yapılanmadan da kaynaklandığı öngörülmüştür.

Bireylerin; egonun gelişim evrelerinde çeşitli etkenler ile etkileşimi sebebiyle algılamaları farklılaşabilmektedir (Hogan, Johnson ve Briggs, 1997: 202). Bununla birlikte bireyin hangi savunma mekanizmasını kullanacağı; savunma gelişim süreçleri sonucunda savunmalarının göreceli gücüne, mizaç, karakter stiline ve yaşadığı stresin derecesine göre değişebilir. Olumlu süreçlerde olgun savunma mekanizmasını kullanırken, olumsuz durumlarda nevrotik ve immatür savunma mekanizmalarını kullanabilir (Cramer, 2006: 22-23). Gençoğlu (2019:94) yapmış olduğu araştırmada nevrotik ve immatür savunma düzeneklerinin kaygılı bağlanma biçimine sahip

kişilerin kullandığı ve olgun savunma düzeneklerini ise güvenli bağlanma biçimine sahip kişilerin kullandığı sonucunu bulmuştur.

Eğitim durumu değişkenine göre; evli bireylerin kullandıkları savunma mekanizmalarında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Eğitim durumu; ilköğretim ve lise mezunu olan katılımcıların Savunma Biçimleri Testi toplam puanı, üniversite ve üstü mezunu olan evli bireylerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Nevrotik alt boyutta, ilköğretim mezunu olanlar üniversite ve üstünden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İmmatür alt boyutunda ise, ilköğretim ve lise mezunu olanların üniversite ve üstünden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu çalışmayı destekleyen literatürde Aksu'nun yılında yapmış olduğu çalışmada immatür savunma biçimlerinden inkar, yalıtma ve pasif saldırganlığı kullanan bireylerin lise ve altı eğitim düzeyindeki bireylerin kullandığına dair sonuç bulmuştur (Aksu, 2019:57).

Genel olarak Savunma Biçimleri Testi toplam puan ile Nevrotik ve İmmatür alt boyut puanlarından üniversite ve üstü mezunu katılımcılar aleyhine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre ilköğretim ve lise mezunu olan evli bireylerin Savunma Biçimleri Testi ve İmmatür alt boyut puanları üniversite ve üstü mezunu olan katılımcılardan daha yüksek iken Nevrotik alt boyut puanlarında sadece ilköğretim mezunu olan katılımcıların puanları üniversite ve üstü mezunu olan evli bireylerden yüksek olduğu saptanmıştır. Bulunan anlamlı farkta eğitim durumu üniversite ve üstü mezunu olanların savunma mekanizmalarını daha az kullandığı şeklinde yorumlanabilir.

Gençoğlu (2019: 87) çalışmasında eğitim durumu değişkeninin, olgun ve nevrotik savunma mekanizmalarında anlamlı farklılık göstermediği; eğitim durumu lise ve altı olanların immatür savunma mekanizmasının üniversite ve üstü olanlardan yüksek olduğunu bildirmiş, üniversite ve üstü mezun olanların farkındalık ve kişisel bilinç düzeylerinin etken olduğu şekilde açıklamıştır.

Eş eğitim durumu değişkenine göre; eşleri ilköğretim ve lise mezunu olan katılımcıların Savunma Biçimleri Testi toplam puanları, eşleri üniversite ve üniversite üstü mezunu olan katılımcılardan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Eşleri ilköğretim mezunu olan evli bireylerin olgun savunma mekanizmaları, eşleri üniversite ve üstü mezunu olan gruplar lehine yüksek çıkmıştır. Eşleri ilköğretim mezunu olan katılımcıların nevrotik savunma mekanizması, eşleri üniversite ve üniversite üstü

mezunu olan gruptan yüksek olduğu bulunmuştur. Eşleri üniversite ve üstü mezunu olan katılımcıların immatür savunma mekanizmaları eşleri ilköğretim ve lise mezunu olan katılımcılar aleyhine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır.

Genel olarak Savunma Biçimleri Testi toplam puan ve alt boyut puanlarının eş eğitim durumu değişkenine göre; eşleri üniversite ve üniversite üstü mezunu olan katılımcılar aleyhine istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır.

Bu durumun katılımcıların homojen olarak dağılmamasından da kaynaklanabileceği düşünülmüştür.

Algılanan sosyoekonomik durum değişkenine göre; sosyoekonomik durumunu düşük olarak algılayan katılımcıların İmmatür savunma mekanizmaları anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Palacios-Barrios ve Hanson (2018), sosyoekonomik durumun iyi olmamasının benliğin değerlendirilmesinde problemlere yol açarak patolojiye sebep olabileceğini bildirmişlerdir. Bu sebeple araştırmada sosyoekonomik durumunu düşük olarak algılayan katılımcıların immatür savunma mekanizmasının daha yüksek çıkmasını açıkladığı varsayılabilir.

Yaşanılan ekonomik sıkıntılar bireyin sorumluluklarını artırmanın yanında, rahat hareket etme özgürlüğünü de elinden alabilmektedir. Oluşan ekonomik kaygı ve gelecek kaygısı ile evli bireylerin ilkel savunma mekanizması olan immatür savunma mekanizması yüksek çıktığı düşünülebilir. Aslında birey, immatür savunma biçimini kullanarak içsel çatışmaları çözmek yerine kısa süreli rahatlama için kaçış yolunu tercih etmektedir. Vaillant (1994: 49) yaşamın getirdiği stresin yanında bireyin bu stresi algılama tarzının ve verdiği tepkinin de önemli olduğunu bildirerek karşılaşılan problemler, bastırılmış duygu ve düşünceler sonucunda birey savunma mekanizmalarını kullanabildiğini, anlaşıldığını hissettiğinde daha olgun savunmalar sergilediğini bildirmiştir.

Evlilik süresi değişkenine göre; Nevrotik alt boyutta anlamlı farklılık tespit edilmiştir. 16 yıl ve üstü evli olan katılımcıların Nevrotik savunma mekanizmaları 6-10 yıl arası evli olan katılımcılardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Nevrotik alt boyutlardan idealleştirme, kişinin değersizlik duygularını ve başarısızlıklarını ortadan kaldırmak amacıyla bağlandığı nesnelere üzerinden idealize oluşturmasıdır. Bireyin kişisel kusurlarını örtebilmesi üstün bir idealin aracı olarak mümkün olabilmektedir. Bunun

sonucunda da kişi herhangi bir ideolojiye ya da dini bir organizasyona bağlanarak üstün bir idealizasyona hizmet edebilmektedir (Özakkaş, 2008: 361). Bu durum, bireylerin nevroitiklik düzeyinde evliliklerini idealleştirerek yaşamayı öğrenmiş olabilecekleri yönünde düşünölmüştür.

Araştırılan literatürde evlilik süresi ile savunma biçimleri alt boyutları arasında yapılmış çalışmaya rastlanmamıştır.

5.1.4. Evli Bireylerin Evlilik Uyumu Ölçek Puan Ortalamaları Demografik Değişkenler (Cinsiyet, Çalışma Durumu, Eşin Çalışma Durumu, Aile Tipi, Evlilik Şekli, Çocuk Sahibi Olma, Eğitim Durumu, Eşin Eğitim Durumu, Algılanan Sosyo-Ekonomik Durum ve Evlilik Süresi) Açısından İncelenmesine Yönelik Değerlendirme

Elde edilen bulgularda evli bireylerin, cinsiyet, çalışma durumu, eş çalışma durumu, aile tipi, evlilik şekli, algılanan sosyoekonomik durum değişkenleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Çocuk sahibi olma, eğitim durumu, eş eğitim durumu ve evlilik süresi değişkenleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Evlilik uyumu ile cinsiyet (Fışıloğlu, 1992: 20; Tutarel Kışlak ve Çabukça: 2002: 41; Şendil ve Korkut, 2012: 28; Tüfekçi Hoşgör, 2013: 164; Ekinci Murat, 2021: 43); çalışma durumu (Çabukça ve Tutarel Kışlak: 2002: 41; Akpınar ve Kırloğlu, 2020: 742; Ekinci Murat, 2021: 43); aile tipi (Tüfekçi Hoşgör, 2013: 165); evlilik şekli (Kublay ve Oktan, 2015: 30) ve sosyoekonomik (Ekinci Murat, 2021: 44) arasında anlamlı farklılık tespit edilmemesi ile örtüşen çalışmalar bulunmuştur. Ancak literatürde bu araştırmada anlamlı farklılık bulunmayan değişkenler ile ilgili bulgulardan farklı çalışmalar da mevcuttur.

Cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmemesinde araştırmaya katılan evli bireylerin ve eşlerinin eğitim düzeyinin üniversite ve üstü mezunu olanların çoğunlukta olması olarak yorumlanabilir.

Literatürde ise Şener ve Terzioğlu (2008: 11), cinsiyete göre erkeklerin evlilik puanlarının daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Evlilik şekli değişkenine göre Akpınar ve Kırloğlu (2020: 743), severek flört ederek evlenen katılımcılar lehine anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Şendil ve Korkut (2012: 30) severek evlenenlerin daha uyumlu bir evlilikleri olduğunu, birbirlerini tanıyarak ve paylaşımda bulunarak

evlenmelerinin bu uyumda etken olabileceğini bildirmişlerdir. Ekinci Murat (2021: 44) da çalışmasında evlilik uyumu ve evlilik şekli arasında anlamlı farklılık saptamış diğer çalışmalardan farklı olarak mantık evliliği değişkenini eklemiştir. Severe evlenenlerin evlilik uyumu diğerlerinden yüksek iken görücü usulü ile evlenenlerin evlilik uyumu mantık evliliği yapanlardan yüksek bulunmuştur.

Bu çalışmadan farklı olarak gelir durumu değişkeni ile evlilik uyumu arasında anlamlı fark bulunan çalışmalarda (Şener ve Terzioğlu, 2008: 12; Şendil ve Korkut, 2012: 29; Küçükçelik, 2015: 61; Akpınar ve Kırlioğlu 2020: 744) ise gelir seviyesindeki artışın evlilik uyumunu olumlu etkilediği şeklinde yorumlanmıştır. Tüfekçi Hoşgör (2013: 167) çalışmasında; çalışan ve çalışmayan gruplar arasında anlamlı çıkan farklılığın çalışan gruplar lehine olduğunu bildirmiştir. Karahan ve Bener'ın (2005: 113-120) yapmış oldukları araştırmalarında, evli hemşirelerin %90.9'unun çalışıyor oldukları için evlilik ve aile yaşantılarında sorun yaşadıklarını belirlemişlerdir. Ayrıca Sears ve Galambos' un (1992: 789-797) çalışan kadınların çalışma şartları, iş stresi ve evlilik uyumunu değerlendirdikleri çalışmalarında kadınların yaşadıkları iş stresinin ve genel stresin evlilik uyumu ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuk sahibi olma değişkenine göre; anlamlı farklılığın çocuk sahibi olma lehine olduğu saptanmıştır. Evlilik ile ilgili çalışmaların temel araştırma konularından olan çocuğun evliliğe etkisindeki genel inanış; evli çiftleri birbirlerine yakınlaştırdığı, ebeveynlerin hayatlarına anlam kattığı, sorumlu, daha az bencil hale getirdiği, evliliği bütün hale getirerek tamamladığı ayrıca toplumsal kabulde önemli bir rol oynadığı yönündedir (Callan, 1979: 71-91). Yılmaz (2001:13) araştırmasında evli çiftler arasındaki uyumun artması ile anne baba ve çocuk arasındaki pozitif etkileşimin de arttığını çocuklarının ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı ve ilgili olduklarını ve çocuklarının bunu fark ettiğini saptamıştır. Bu bulgular neticesinde çocuk sahibi olmanın evlilik uyumunu olumlu etkilediği gibi evlilik uyumu da çocukların psikolojik durum ve hayata bakış açılarını pozitif etkileyebilmesi olasıdır.

Sürerbiçer (2008: 61) yaptığı çalışmasında boşanan ailelerin %76'sının çocuk sahibi olmadığı ya da 1 çocuk sahibi olduğu, boşanma ile çocuk sahibi olma arasında negatif ilişki bulgusunu paylaşmıştır. Ancak literatürde bu çalışmadan elde farklı bulgulara sahip araştırmalar da mevcuttur. Çocuğu olmayan evli bireylerin evlilik uyumunun daha yüksek olduğu bulgusu ile karşılaşılmıştır (Tüfekçi Hoşgör, 2013:165; Akpınar ve Kırlioğlu, 2020: 743; Ekinci Murat, 2021: 44). Şendil ve Korkut (2012: 31) ise

çocuk sayısındaki artışın çift uyumunda azalmaya sebep olduğunu, ekonomik sorunlar, daha fazla sorumluluk, eğitimi konusundaki anlaşmazlık ve çiftlerin birlikte vakit geçirme sürelerindeki azalma sebeplerinden kaynaklanabileceğini açıklamışlardır. Fışiloğlu (1992:20) tarafından yapılan araştırmada çocuk sahibi olma durumu ile evlilik uyumu arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Çabukça ve Tutarel Kışlak (2002: 41) çocuk sahibi olmanın evlilik uyumunu yordamadığını tespit etmişlerdir.

Eğitim durumu değişkenine göre; eğitim durumu ilköğretim ve lise olan evli bireylerin evlilik uyumları, eğitim durumu üniversite ve üstü olan evli bireylerden daha yüksek olduğu tespit edilmiş, gruplar arasında ilköğretim ve lise lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sürerbiçer (2008:57) boşanmış kişiler ile yaptığı araştırmasında katılımcıların %52,2'sinin yükseköğretim mezunu olduğunu bildirmiştir. Eğitim düzeyinin yüksek olması, bireylerin kendilerini ifade etmeleri konusunda özgüvenlerinin daha fazla olması ile ilişkilendirilebilir.

Literatürde ise eğitim seviyesinin artması ile evlilik uyumunun arttığını bildiren, eğitim durumu lisans ve üstü olan katılımcıların evlilik uyum puanlarının, eğitimi diğer düzeylerde olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek olduğunu tespit edildiği çalışmalar da mevcuttur (Şener ve Terzioğlu, 2008:12; Tüfekçi Hoşgör, 2013:165; Küçükçelik, 2015: 61; Sakarya, 2018: 44; Akpınar ve Kırlioğlu, 2020: 742). Çalışmalarında aynı sonuca ulaşan Şendil ve Korkut (2012: 29) bunun sebebini; düşük eğitim düzeyindeki bireylerin etkileşim, sevgi gösterme yöntemleri, fikir birliği, birlikte vakit geçirme gibi eşlerin ilişkilerindeki kaliteyi gösteren unsurlarda çatışma yaşayabildikleri şeklinde yorumlamışlardır. Ekinci Murat (2021:43)'ın çalışmasında evlilik uyumu ile eğitim durumu arasında anlamlı fark tespit edilmemiştir. Tutarel Kışlak ve Çabukça (2002:41) çalışmalarında evlilik uyumunu yordamadığını bulmuşlardır.

Eş eğitim durumu değişkenine göre; eşleri ilköğretim mezunu olan katılımcıların evlilik uyumları, eşleri lise ile üniversite ve üstü mezunu olan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sürerbiçer (2008:58) boşanan kişilerin eşlerinin %46,8'nin de yükseköğretim mezunu olduğu bulgusunu paylaşmıştır.

Fışiloğlu (1992:20) lisansüstü öğrencilerinin evlilik uyumunu incelediği araştırmasında; eşleri yüksek lisans ve üstü mezun olan katılımcıların evlilik uyumunun eşleri lisans ve lise mezunu olanlardan daha yüksek olduğunu hatta eşleri

doktora seviyesinde olanların evlilik uyumlarının da eşleri lisans mezunu olanlardan daha yüksek tespit edildiğini bildirerek eşlerin eğitim düzeylerindeki denkliğin evlilik uyumunu pozitif etkilediği bulgusunu paylaşmıştır.

Bu araştırmada katılımcıların evlilik uyumu; hem kendi hem de eşlerinin üniversite ve üstü mezun olanlar aleyhine gerçekleşmiştir. Özkan (1989: 70) yaptığı çalışmasında eşlerin eğitim seviyelerinin artması ile yaşadıkları problemleri, geçimsizlikleri daha rahat bir şekilde ifade ettikleri ve açığa çıkarabildiklerini belirtmiştir.

Değişim Modellerine göre boşanmanın kendisini zarara uğratmayacağına inanan eşlerin daha rahat boşanma kararı alabileceği, olumsuz sonuçları daha kolay tolere edebileceği, tatmin edici bulmadığı ilişkiden daha rahat ayrılabilmesi belirtilerek eşlerin sahip olduğu kaynak ya da yetilerin evliliği biçimlendirme gücü olduğunu bildirmiştir (Wright, 1989: 2-3).

Bu bilgiler ışığında araştırmaya katılan hem kendi hem de eşi yüksek öğretim mezunu olmayan katılımcıların evlilik uyumlarının daha yüksek çıktığı düşünülebilir. Beklentilerinin daha düşük olması, problemleri açığa çıkarmama, uyumun bozulmama evliliğin idealleştirilmesi, konfor alanından ayrılmama, bilinmeyene yelken açmama isteği olabilir.

Evlilik süresi değişkenine göre; 16 yıl ve üstü evli olan katılımcıların evlilik uyum ölçeği puanı 1-5 yıl evli olan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 16 yıldan itibaren evli bireylerin birbirlerini tanımaları, beklentilerinin netleşmesi, hayatlarının belirli standartlarda devam etmeleri ve çocuklarını büyütmüş olmanın sorumluluklarını yerine getirerek birlikte daha fazla zaman ayırmalarının etken olabildiği ifade edilebilir. Literatürde bu bulgu ile ilişkili olarak Demiray (2006: 49) evli bireylerin evlilik süreçlerinin başlarında uyumlu, 10-15 yıl arasında uyumun azaldığı ancak 16. yıldan itibaren tekrar yükseldiğini bildirmiştir. Görgülü (2019: 61) yaptığı çalışmasında 20. yıla kadar evlilik uyumunun düştüğünü ancak 21. yıldan itibaren evlilik uyumunun tekrar yükseldiğini bildirmiştir. Sürerbiçer (2008: 60) tarafından yapılan araştırmada ilk 5 yılın önemini vurgulayarak boşanmaların 1-5 yıl arasında daha fazla olduğu bulgusunu paylaşmıştır. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumunun 2021 yılı boşanma verilerine göre boşanmaların %33,6'sı ilk beş yılda gerçekleşmiştir (TÜİK, 2022).

Akpınar ve Kırılıoğlu (2020: 742) alışmasında evlilik süresi ile evlilik uyum arasında anlamlı fark tespit etmiş fakat evliliği 1-5 yıl arası devam edenler ile 26-35 yıl arası devam edenler açısından 1-5 yıl olanlar lehine gruplar arasında anlamlı farklılık bulmuştur. Ekinci Murat (2021: 43-44) alışmasında da evlilik süresi 1-5 yıl olanların evlilik uyumu yüksek bulunmuştur. Evlilik süresi 21 yıl ve üstü olanlar ise ikinci sırada gelmiştir. Bunun, örneklemin benzer oranlarda dağılmamasından kaynaklanabileceği şeklinde yorumlasa da Kublay ve Oktan (2015: 30) yaptıkları araştırmada 26-35 yıl aralığına gelene kadar evlilik sresinin artması ile evlilik uyumunun azaldığını ancak bu aralıkta uyumda yükselişin olduğunu paylaşmış, evliliğin başlangıcındaki heyecanın zamanla azalması, ailenin genişleme ihtimalindeki ekonomik ve diğer sorumlukların artması ile zaman ilerledikçe eşler arasındaki uyumun azalabileceğini ancak 26-35 yıl aralığındaki evliliklerde eşlerin birbirlerini tanınmaları, ekonomik kaygıların azalması, tekrar baş başa kalmalarının evlilik uyumunu artırabileceğini bildirmişlerdir. Tüfekçi Hoşgör (2013:165) alışmasında evlilik uyumunun evlilik süresine göre anlamlı farklılaştığını tespit etse de gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak aralarındaki korelasyonun negatif yönde anlamlı bulunduğu, evlilik uyumunun evlilik süresini yordayan değişkenlerden olduğu bildirilerek, evli olma zamanı arttıka evlilik uyumunun azaldığı şeklinde yorumlamıştır. şendil ve Korkut (2012: 31) bulunan negatif yönde korelasyon ile evlilik sresindeki ilerlemenin, eşlerin birbirlerine sevgilerini gösterme tutum ve davranışlarında dşse sebep olabileceğini bildirmişlerdir. Aynı araştırmada çift uyumunun yordayıcı bir değişkeni olmadığını da bildirmişlerdir. Fışılıoğlu (1992: 20) evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında anlamlı fark saptamamışlardır. Tutarel Kışlak ve çabukça (2002: 41) evlilik sresinin evlilik uyumunu yordamadığını tespit etmişlerdir.

5.2 neriler

- 1- Üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip evli bireylerin ölçekleri pandemi döneminde doldurdıkları gözönüne alındığında pandemi süresi bittikten sonra çalışma yapılabilir.
- 2- Çalışma, evlenme yaşı ve eşlerin yaş farkları değişkenleri açısından da incelenebilir.
- 3- Eşler arasındaki uyumun ölçülmesinde aynı kültür ve farklı kültür değişkenleri dikkate alınarak çalışma genişletilebilir.
- 4- Savunma biçimleri alt boyutlarının içerikleri açısından araştırma geliştirilebilir.

5- Evlilik uyumu perspektifinden çiftler arasında karşılıklılık ilkesi doğrultusunda çalışma tekrarlanabilir.

5- Savunma mekanizmaları ile ilgili farkındalık çalışması yapılan evli bireyler ile farkındalık çalışması yapılmayan evli bireyler arasında çalışma yapılarak savunma mekanizmalarının evlilik uyumuna etkisi ortaya konulabilir.

6- Evlenecek olan çiftlere ve evliliğinin ilk 5 yılında olanlara yönelik evlilik eğitim programları düzenlenerek yeni kurulacak ya da yeni kurulmuş olan evlilik kurumu güçlendirebilir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, B., Yalçınöz, B. H. Ve Yılmaz, M. (2018). Marital Adjustment of Women Living in Two Different Provinces of Turkey and their Attitudes towards Violence against Women. *Int Arch of Nurs and Health Care*, 4:105. doi.org/10.23937/2469-5823/15100105.
- Akpınar, B. ve Kırılıoğlu, M. (2020). Bazı Değişkenler Açısından Evlilik Uyumunun İncelenmesi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumunun Evlilik Uyumuna Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 23(2): 736-746.
- Amato, P. R. (1986). Marital Conflict, the Parent-Child Relationship and Child Self-Esteem. *Family Relations*. 35(3): 403-410.
- Andrews, G., Singh, M., Bond, M, (1993). The Defense Style Questionnaire. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 181(4): 246-256.
- Ankay, A. (2013). *Ruh Sağlığı ve Davranış Bozuklukları*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Anlı, İ. (2010). *Psikanalitik Kuramlar*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- APA Dictionary of Psychology. (2022). <https://dictionary.apa.org/acting-out> [25 Mart].
- Bahadır, E. (2019). *Erken dönem uyumsuz şemaları ile savunma mekanizmaları arasındaki ilişkilerin çocukluk çağı travmaları açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bağlı, M., & Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/Tabulaşan Kurumun (Ailenin) Kurbanlıklar Edinme Pratiği: Levirat ve Sorarat. *Aile ve Toplum*, 2(9): 9-22.
- Berksun, O.E ve Sayar, G.H. (2019). *Aile ve Eş Terapileri*. (2. Basım). Ankara: Detay.
- Bernard, J. (1933). An Instrument for Measurement of Success in Marriage. *The American Sociological Society*, 27.

- Blackman, S. J. (2021). *101 Savunma: Zihnin Kendini Koruma Yolları*. (Psikoterapi Enstitüsü Yayın Ekibi, Çev.), T. Özakkaş (Eds.), İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Yayınları.
- Bowins, B. (2004). Psychological Defense Mechanisms: A New Perspective *The American Journal of Psychoanalysis*, 64 (1): 1-26.
- (2010). Personality Disorders: A Dimensional Defense Mechanism Approach. *American Journal of Psychotherapy*, 64(2): 153-169.
- Bradbury, N. T., Beach, H. R. S., Fincham, D. F. (2000). Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review. *Journal of Marriage and the Family* 62: 964–980.
- Brenner, C. (1998). *Psikanaliz Temel Kavramlar* (I. Savaşır, Y. Savaşır, Çev.). Ankara: Hyb Yayıncılık.
- Callan, V.J. (1979). *The value and cost of children to australian, greek and italian parents* (PhD Dissertation). Australian National University, Canberra.
- Can, İ. (2013). Sistematik Aile Sosyolojisi. M. Aydın (Eds.), *IX. Tarih, Toplum ve Kültür Bağlamında Aile ve Kadın*, Konya: Çizgi Kitabevi, 215-243.
- Cramer, P. (2003). Defense Mechanisms and Physiological Reactivity to Stress. *Journal of Personality*, 71:2.
- (2006). *Protecting the Self: Defense Mechanisms in Action*. New York: Guilford Press.
- Cooper, C. & Kline, P. (1986). An Evaluation of the Defence Mechanism Test. *British Journal of Psychology*, 77: 19-31.
- Çabuk, A. H., Güler, Ö. E., Özel, Ö. S. (2017). Factors Affecting Marital Quality And Its Determinants: Adana/Turkey Fieldwork. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26 (2): 57-70.
- Çakır, A. (2017). *Anne baba tutumunun, evlilikteki uyum ve sorun çözme becerisine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

- Demiray, Ö. (2006). *Evlilik uyumunun demografik özelliklere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Ekinci, M. (2021). *Evlilik uyumu ile bağlanma stilleri ve duygusal zekâ arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Epözdemir, H. (2014). *Seri evlilik yapan bireylerin ilk ve ikinci evliliğini yapmış bireyler ile nesne ilişkileri, yansıtmacı özdeşleşim, savunma mekanizmalarının düzeyi, psikolojik belirtiler ve ilişki doyumu açısından karşılaştırılması: nesne ilişkileri çift terapisi modeli çerçevesinde bir inceleme* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erkal, M. (2011). Türk Aile Yapısı ve Bazı Meseleler. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 0 (24).
- Ersevim İ. (2013). *Freud ve Psikanalizin Temel İlkeleri*. (7. Basım). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Ezer, İ. (2017). *Ergenlik döneminde yaygın kullanılan savunma mekanizmaları ile psikolojik sağlamlık ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişki: Hatay il merkezi örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Fışiloğlu, H. (1992). Lisansüstü Öğrencilerinin Evlilik Uyumu. *Türk Psikoloji Dergisi*. 7(28).
- (2001). Consanguineous Marriage and Marital Adjustment in Turkey. *The Family Journal: Counseling And Therapy For Couples And Families*, 9 (2): 215-222.
- Fışiloğlu, H., ve Demir, A. (2000). Applicability Of The Dyadic Adjustment Scale For Measurement Of Marital Quality With Turkish Couples. *European Journal of Psychological Assessment*, 16(3): 214-218.
- Fishman, E. A. and Meyers, S. (2000). Marital Satisfaction and Child Adjustment: Direct and Mediated Pathways. *Contemporary Family Therapy*, 22(4): 437-452. doi: 10.1023/A:1007848901640

- Freud, S. (1998). *Espriler ve Bilinçdışı ile İlişkileri* (E. Kapkın, Çev.). İstanbul: Payel Yayınevi.
- Geçtan, E. (2018). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gençoğlu, Ç. H. (2019). *Bireylerin bağlanma stillerinin kullanılan savunma mekanizmaları ve sosyodemografik değişkenler ile ilişkilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gladding, S. (2018). *Aile Terapisi Tarihi, Kuram ve Uygulamaları* (İ. Keklik, İ. Yıldırım Çev.). (5.Baskı). Ankara: PDR Yayınları.
- Görgülü, M. (2019). *Evli bireylerin iletişimci biçimleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Hogan, R., Johnson, J., and Briggs, S. (Eds.). (1997). *Handbook of Personality Psychology*. USA: Academic Press.
- James, S. L. (2012). *Happily ever after? Variation in trajectories of American marital quality* (Unpublished PhD Dissertation). The Pennsylvania State University, Department of Sociology.
- Kaya, A. ve Bozkur, B. (2017). Kadercilik Eğilimi İle Özyeterlik İnancı ve Savunma Mekanizmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, (18)1:124-145.
- Kaya, İ. (2003). *Evlilik uyumu ile çocuklardaki davranış problemleri arasındaki ilişkide çocuk yetiştirme tutumlarının rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, Y. ve Işık, R. A. (2021). COVID-19 ile Yaşanan Sosyal İzolasyonun Aile ve Evlilik Yaşamına Yansımaları: Fenomenolojik Bir Çalışma, *Turkish Journal of Family Medicine and Psirimary Care*, 15(3):510-520. DOI: 10.21763/tjfmpe.932521
- Kernberg, O. F. (1967), Borderline Personality Organization, *Journal of American Psychoanalytic Asssocation*, 15(3): 641-685.

- Kessler, H. (2006). *Evlilik Terapisi* (Y. Özkardeşler Şallı, Çev.). İstanbul: Prestij.
- Kesici, Ş., vd. (2015). *Aile Terapisinde Kullanılan Teknikler* (4. Basım). Ankara: Nobel.
- Kinnunen, U., & Feldt, T. (2004). Economic Stress And Marital Adjustment Among Couples: Analyses At The Dyadic Level. *European Journal of Social Psychology*, 34: 519-532.
- Klein, M, (1946). Notes on Some Schizoid Mechanisms. *International Journal of Psycho-Analysis*, (27): 99-110.
- Kluwer, E. S. (2000). Marital quality. R. M. Milardo & S. Duck (Eds.), *Families as Relationships*. New York: Wiley, 59-78.
- Kublay, O. ve Oktan, V. (2015). Evlilik Uyumu: Değer Tercihleri ve Öznel Mutluluk Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (44): 25-35.
- Kurt, İ. E. (2018). Evlilik Kalitesi Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27(2): 84-96.
- Küçükçelik, Z.M. (2015). *İlişkiye dair inançlar ve bilişsel çarpıtmaların evlilik uyumuna etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Leech, N. L., Barrett, K. C., & Morgan, G. A. (2008). *SPSS For Intermediate Statistics: Uses And Interpretation*. New York: Lawrence Erlbaum.
- Lewis, R. A., and Spanier, G. B. (1979). Theorizing About The Quality And Stability of Marriage. In W. Burr, R. Hill, F. I. Nye, & I. Reiss (Eds.), *Contemporary theories about the family* (pp. 268-294). New York, NY: Free Press.
- Locke, H. J., & Wallace, K. M. (1959). Short Marital-Adjustment and Prediction Tests: Their Reliability and Validity. *Marriage & Family Living*, 21: 251-255.
- Locke, Harvey J. (1951). *Predicting Adjustment in Marriage: A Comparison of a Divorced and Happily Married Group*. New York: Holt.
- May, R. (2013). *Kendini Arayan İnsan* (A. Karpat, Çev.). İstanbul: Kuraldışı Yayınları.

- McWilliams, N. (2017). *Psikanalitik Tanı: Klinik Süreç İçinde Kişilik Yapısını Anlamak* (E. Kalem, Çev.). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Minuchin, S. (2003). *Families and Family Therapy*. (29. Baskı). Cambridge: Harvard University Press.
- Norton, R. (1983). Measuring Marital Quality: A Critical Look At The Dependent Variable. *Journal of Marriage and the Family*, 45(1): 141-151.
- Odağ, C. (2007). *Nevrozlar I*. İzmir: Halime Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Vakfı Yayınları.
- Özdamar, K. (1997). *Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi* (1. Basım). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları 11.
- Özkan, Z. (1989). *Türkiye'de boşanmaların sebep ve sonuçları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, M, O. (2008). *Psikanaliz ve Psikoterapi*. Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Öztürk, M. O. ve Uluşahin, A. (2008). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları I*. (11. Basım). Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri
- Quade, A. E. (1955). *The relationship between marital adjustment and certain interacional patterns in problem-solving situations* (Doctoral Dissertation). The Ohio State University.
- Pinsof, M. W. (2002). Introduction to the Special Issue on Marriage in the 20th Century in Western Civilization: Trends, Research, Therapy and Perspectives. *Family Process*, 41(2):133-134.
- Rowan, A. (2000). The Place of Acting Out in Psychoanalysis: From Freud to Lacan, *Psychoanalytische Perspectieven*, 41(42): 83-100.
- Sabatelli, M. R. (1998). Measurement Issues in Marital Research: A Review and Critique of Contemporary Survey Instruments. *Journal of Marriage and the Family*. 50 (4): 891-915.
- Sakarya, E. (2018). *Evli bireylerin evlilik uyum, yaşam memnuniyeti ve yaşam bağlılıkları arasındaki yordayıcı ilişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Scharff, J. S., Scharff, D. E., (1997), Object Relations Couple Therapy, *American Journal of Psychotherapy*, 51(2): 141-173.
- Schumm, W. R., et al. (1986). Concurrent And Discriminant Validity Of The Kansas Marital Satisfaction Scale. *Journal of Marriage and the Family*, 48(2), 381-387.
- Spanier, G. B. (1976). Measuring Dyadic Adjustment: New Scales For Assessing The Quality Of Marriage And Similar Dyads. *Journal of Marriage and Family*, 38(1): 15- 28.
- (1979). The Measurement Of Marital Quality. *Journal of Sex&Marital Therapy*, 5(3): 288-300.
- Spanier, G. B., and Lewis, R.A. (1980). Marital Quality: A Review Of The Seventies. *Journal of Marriage and Family*, 42(4), 825-839.
- Sürerbiçer, F. S. (2008). *Boşanmış bireylerin deneyimlerine göre evlilik eğitimi gereksinimi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şatıroğlu, A. (2010). *Aile Sosyolojisi*. İstanbul: Auzef.
- Şendil, G. & Korkut, Y. (2012). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28 (0): 15-34.
- Şener, A., ve Terzioğlu, G. (2008). Bazı Sosyo-Ekonomik ve Demografik Değişkenler ile İletişimin Eşler Arası Uyuma Etkisinin Araştırılması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 13(13): 7-20.
- Şişman, N. (2005, Aralık). Günümüzde Aile. *Uluslararası Aile Sempozyumu*. Eresin Topkapı Hotel, İstanbul.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using Multivariate Statistics*. (6th ed.). Northridge: California State University.
- Tarhan, N. (2018). *Mutlu Evlilik Psikolojisi*. (26. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tarımtay, F. (2107). *Bağlanma ve evlilik uyumu: kişilerarası duygu düzenlemenin aracı rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Taşkent, V. (2010). *Alkol ve/veya madde bağımlıları ile bağımlılığı olmayan bireylerin savunma mekanizmaları açısından karşılaştırılması, çocukluk çağı travmaları, disosiyatif yaşantılar ve bağımlılık şiddetinin savunma mekanizmaları üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Thomas, D. L., and Kleber, J. E. (1981). Comment on Marital Quality: A Review of the Seventies. *Journal of Marriage and Family*, 43(4): 780–782.
- Topçuoğlu, V. (2003). Obsesif Kompulsif Bozuklukta Psikanalitik Görüşler. *Klinik Psikiyatri*, (6): 46-50.
- Tutarel Kışlak, Ş. (1995). *Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arası ilişkiler üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- (1999). Evlilikte Uyum Ölçeğinin (EUÖ) Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *3P Psikoloji, Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 7(1): 50-57.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. 5 (2): 35-43.
- Tutarel Kışlak, Y. Ş. & Çavuşoğlu, P. Ş. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 9 (9): 61-68.
- Tüfekçi Hoşgör, E. (2013). *Evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunun incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2022). Evli Olma Durumu. <https://sozluk.gov.tr/> [16 Şubat].
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2021-45568>. [7 Temmuz].
- Vaillant, G. E. (1977). *Adaptation to Life*. Cambridge: Harvard University Press.
- (1994). Ego Mechanisms of Defense and Personality Psychopathology. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1):44-50.

- (2012). Lifting the Field's "Repression" of Defenses. *Am J Psychiatry*, 169(9): 885-887.
- Williams, D.G. (1988). Gender, Marriage and Psychosocial Well-Being. *Journal of Family Issues*, 9(4): 452-468.
- Wright, D. (1989). Revitalizing Exchange Models of Divorce. *Journal of Divorce*, Vol:12, 1, 1-19. https://doi.org/10.1300/J279v12n01_01.
- Yaşar, Ö. S. (2014). *Yetişkin yakın ilişkilerde bağlanma stilleri ile kullanılan savunma mekanizmalarının arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşilyaprak, B. (2015). *Çalışan Anne ve Çocuk*. (8. Baskı). İstanbul: Remzi
- Yılmaz, A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 4(4): 49-58.
- Yılmaz, A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum, Anne-Baba Tutumu ve Benlik Arasındaki İlişkilerin Gelişimsel Olarak İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16(47): 1-20.
- Yılmaz, N., Gençöz, T., Ak, M. (2007). Savunma Biçimleri Testi'nin Psikometrik Özellikleri: Güvenilirlik ve Geçerlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3): 244-253.
- Yurtseven, F. (2010). *A study of the relationship of self-with-other representations with defense mechanisms* (Unpublished PhD Dissertation). İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

Değerli Katılımcı;

Araştırmada kişisel veri toplanacağından 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve ilgili mevzuat uyarınca kişisel verileri korumak amacıyla gerekli tüm tedbirler alınacak, gerekli her türlü yükümlülük özenle yerine getirilecektir. Araştırmamızda kişisel bilgilerin ve özel hayat mahremiyetinin korunması esastır. Vereceğiniz cevaplar hiçbir kişi veya kuruluşla paylaşılmayacak; sadece bilimsel amaçlı ve toplu olarak değerlendirilecektir. Araştırmanın sağlıklı ve geçerli sonuçlara ulaşabilmesi için vereceğiniz cevapların samimi ve doğru olması oldukça önemlidir. Sizden sorulan sorulara içtenlikle cevap vermenizi ve size en uygun gelen seçeneğe (X) koyarak işaretleme yapmanızı rica ediyoruz. Çalışmaya sırasında herhangi bir nedenle rahatsızlık hissetmeniz durumunda istediğiniz zaman katılımınızı sona erdirebilirsiniz.

Çalışmaya ve bilime sağlayacağımız değerli katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür eder, meslek yaşamınızda başarılar dilerim.

Selma SAHAR

İZÜ SBE Y.L. ÖĞRENCİSİ

EK 1: Demografik Bilgi Formu

Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
2. Yaşınız:..... 3. Eşinizin Yaşı:.....
4. Eğitim Durumunuz:
() Okur-Yazar () İlköğretim () Ortaokul () Lise mezunu () Üniversite ve üstü
5. Eşinizin Eğitim Durumu: () Okur-Yazar () İlköğretim () Lise mezunu () Üniversite ve üstü
6. Büyüdüğünüz Yer: () Köy () Kasaba () Şehir () Büyükşehir () Yurt dışı
7. Mesleğiniz:..... 8. Eşinizin Mesleği:.....
9. Çalışma Durumunuz:..... 10. Eşinizin Çalışma Durumu:.....
11. Ailenizin Tipi: () Çekirdek Aile () Geniş Aile
12. Sosyo-ekonomik Düzeyinizi Nasıl Algılıyorsunuz:
() Ortaaltı () Orta () Ortaüstü () Yüksek
13. Evlenme Şekliniz: () Görücü usulü evlilik () Flört sonrası evlilik

14. Evlilik Süreniz:.....

15. Evlenme Yaşınız:..... 16. Eşinizin Evlenme Yaşı:

17. Çocuğunuz var mı? () Evet () Hayır

18. Kaç çocuğunuz var?

EK 2: Evlilik Uyumu Ölçeği

1. Evliliğinizde hissettiğiniz mutluluğu aşağıdaki cetvelde işaretleyiniz

0 1 2 3 4 5 6

Aşağıdaki maddelerde verilen konulara ilişkin olarak, siz ve eşiniz arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlık derecesini yaklaşık olarak belirtiniz. Lütfen her maddeyi değerlendirip, size uygun gelen ifadenin altına çarpı işareti (X) koyunuz	Her zaman anlaşırız	Hemen her zaman anlaşırız	Ara sıra anlaşamadığımız olur	Sıklıkla anlaşamayız	Hemen her zaman anlaşamayız	Her zaman anlaşamayız
2. Aile bütçesini idare etme konusunda	1	2	3	4	5	6
3. Boş zaman etkinlikleri konusunda	1	2	3	4	5	6
4. Duygularımızı ifade edebilme konusunda	1	2	3	4	5	6
5. Arkadaşlarımız konusunda	1	2	3	4	5	6
6. Cinsellik konusunda	1	2	3	4	5	6
7. Toplumsal kurallara uyma (iyi, doğru davranışlar) konusunda	1	2	3	4	5	6
8. Yaşam felsefesi konusunda	1	2	3	4	5	6
9. Eşin akrabalarıyla anlaşma konusunda	1	2	3	4	5	6

Çok mutsuz ----- Çok mutlu

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabın yanına çarpı işareti(X) koyunuz.

10. Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

() hepsini () bazılarını () çok azını () hiçbirini

11. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

() dışarıda bir şeyler yapmayı () evde oturmayı

12. Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder?

() dışarıda bir şeyler yapmayı () evde oturmayı

13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

() sık sık () arada sırada () çok seyrek () hiçbir zaman

14. Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz,

() aynı kişiyle evlenirdiniz () farklı bir kişiyle evlenirdiniz () hiç evlenmezsiniz

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

() hemen hemen hiçbir zaman. () nadiren () çoğu konularda () her konuda

EK 3: Savunma Biçimleri Testi

Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup, bunların size uygunluğunu yan tarafında 1 den 9 a kadar derecelendirilmiş skala üzerinde seçtiğiniz dereceyi çarpı şeklinde (×) işaretlemek suretiyle gösteriniz.

Örnek:

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

1. Başkalarına yardım etmek hoşuma gider, yardım etmem engellenirse üzülürüm.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

2. Bir sorunum olduğunda, onunla uğraşacak vaktim olana kadar o sorunu düşünmemeyi becerebilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

4. Yaptığım her şey için geçerli sebepler bulabilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

5. Kendime çok kolay gülerim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

6. İnsanlar bana kötü davranmaya eğilimliler.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

7. Birisi beni soyup paramı çalsa, onun cezalandırılmasını değil ona yardım edilmesini isterim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

10. İnsanlara, sandıkları kadar önemli olmadıklarını gösterebilme yeteneğimle gurur duyarım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

11. Bir şey canımı sıktığında, çoğu kez düşüncesizce ve tepkisel davranırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

12. Hayatım yolunda gitmediğinde bedensel rahatsızlıklara yakalanırım.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

14. Gerçek yaşamımdan çok hayallerim bana hoşnutluk verir

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

15. Sorunsuz bir yaşam sürdürmemi sağlayacak özel yeteneklerim var.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

16. İşlerim yolunda gitmediğinde bu duruma her zaman geçerli sebepler bulabilirim.

Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

17. Bir çok şeyi gerçek yaşamımdan çok hayalimde çözerim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
19. Bazen bir melek olduğumu, bazen de bir şeytan olduğumu düşünürüm.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
20. Kırıldığımda açıkça saldırgan olurum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
21. Her zaman, tanıdığım birinin koruyucu melek gibi olduğunu hissederim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
22. Bana göre, insanlar ya iyi ya da kötüdürler.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
23. Patronum beni kızdırırsa, ondan hıncımı çıkarmak için ya işimde hata yaparım ya da işi yavaşlatırım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
25. Serbest bıraktığımda, yaptığım işi etkileyebilecek olan duygularımı kontrol edebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
27. Hoşlanmadığım bir işi yaptığımda başım ağrır.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
28. Sık sık, kendimi kesinlikle kızmam gereken insanlara iyi davranırken bulurum.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
29. Hayatta, haksızlığa uğruyor olduğuma eminim
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
30. Sınav veya iş görüşmesi gibi zor bir durumla karşılaşacağımı bildiğimde, bunun nasıl olabileceğini hayal eder ve başa çıkmak için planlar yaparım.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
31. Doktorlar benim derdimin ne olduğunu hiçbir zaman gerçekten anlamıyorlar.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
33. Üzüntülü veya endişeli olduğumda yemek beni rahatlatır.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
34. Sık sık duygularımı göstermediğim söylenir.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun
35. Eğer üzüleceğimi önceden tahmin edebilirsem, onunla daha iyi baş edebilirim.
Bana hiç uygun değil 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Bana çok uygun

EK 4: Savunma Biçimleri Testi Kullanım İzni

Merhabalar,

Ölçeği bilimsel araştırmalarınızda kullanabilirsiniz. Makaleyi, ölçeği ve değerlendirme şekli için hazırladığım dokümanı ekte iletiyorum. Alt ölçekler altındaki maddeler ekli dokümanda verilmektedir ve herhangi bir ters madde bulunmamaktadır; tercihinize göre tüm ölçekten alınan toplam puan ile de analizlerinizi yürütebilirsiniz.

İyi çalışmalar dileklerle.

Prof. Dr. Tülin Gençöz
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Rektör Yardımcısı
06800 Ankara
TURKIYE

Konu: Danışman Ölçme Aracı Onayı

Danışmanlığını yaptığım Aile Danışmanlığı Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Selma SAHAR'ın " Evli Bireylerin Kullandıkları Savunma Biçimleri ile Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi " konulu tez çalışmasında kullanacağı Kişisel Bilgi Formu, Savunma Biçimleri Testi ve Evlilik Uyumu Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılması tarafımda uygundur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Adı ve Soyadı: Doç. Dr. Durmuş ÜMMET

İmza: